

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Andrej Bratuž

Okrnji zgodovinski spomin

Spet smo pričeli polemikam, ki zlasti močno in značilno odmevajo v našem zamejskem prostoru. Kakor je znano, je predsednik italijanske republike Giorgio Napolitano ob februarjskem dnevu spomina na istrske begunce (ezule) na Kvirinalu sprejel skupino njih samih ali njihovih svojcev ter jim spregovoril. V zvezi s fojbami je med drugim dejal, da je šlo predvsem za etnično čiščenje Italijanov, ki so živeli v tedanji Jugoslaviji. Sledil je t.i. eksodus, ko je del Italijanov zapustil Istro. Na te izjave se je odzval hrvaški predsednik Stipe Mesić. Svojemu italijanskemu kolegu je primerno odgovoril. Fojbe so bile v glavnem posledica fašističnega napada in preganjanja ter vsega, kar je med vojno zakrivila italijanska osvajačna politika. Zadeva je v Italiji sprožila val protestov in reakcij. Zunanji minister D'Alema je zavrnil Mesićeve izjave in poklical na odgovor hrvaškega veleposlanika v Rimu. Polemika je zajela tudi politične sile, tako večinske kot opozicijske. Jasno je, da je zlasti desnica vse to zelo napihnila tako v vsedržavnem kot v krajevnem merilu. Pri tem se v Trstu "odlikuje" poslanec Roberto Menia, ki nikdar ne zamudi priložnosti za protislovenske izpade in za zanikanje fašističnih zločinov.

Vse to je imelo svoj odmev tudi v Sloveniji. Na državni ravni lahko omenimo pismo, ki ga je slovenski predsednik Janez Drnovšek poslal italijanskemu državnemu poglavarju, zunanji minister Dimitrij Rupel pa je poslal zadevno pismo svojemu italijanskemu kolegu. O vsebini omenjenih pisem pa niso sporočili nič konkretnega. V debato se je vključila tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti s predlogom, naj Italija objavi skupno poročilo italijansko-slovenske zgodovinske komisije.

Med zanimive zapise o teh vprašanih sodi tudi članek, ki ga je v tržaškem italijanskem dnevniku objavil znani pisatelj in pričevalec Predrag Matvejević. V njem se zavzema za to, da zgodovinski spomin obeleži obe strani. Polemika se je v zadnjih dneh nekoliko omilila. Obe strani sta skušali sprejeti neka skupna stališča o glavnih vprašanih, ki so posredno povezana s tem. Revizionizma sprejetih pogodb noče nihče, tako da zlasti Mirovna pogodba iz leta 1947 in Osimski sporazum med Italijo in tedanjo Jugoslavijo še vedno ohranjata svojo veljavo.

Kako pa je polemika odmevala med slovensko manjšino v Italiji? Vse to seveda živo zanima Slovence v zamejstvu, pa verjetno tudi v matični domovini. Razumljivo je, da primorski Slovenci ne moremo kar tako mimo težkega in žalostnega zgodovinskega obdobja med obema vojnama, ko je fašistični režim kruto zatiral vse, kar je bilo slovenskega, zapiral naše šole, ukinjal slovenske časopise in organizacije itd. Posegal je tudi na cerkveno področje (prisilni odstop nadškofa Sedeja v Gorici in škofa Fogarja v Trstu), napadal naše zборе in njih pevovodje, česar se prav v tem času spominjamo ob sedemdesetletnici mučeniške smrti Lojzeta Bratuža. In prav zato nas boli, da predsednik italijanske republike v svojih izjavah ob dnevu spomina popolnoma obide to temno stran italijanske zgodovine, odgovornost fašistične Italije in preganjanje Slovencev in Hrvatov. Če se je potem hrvaški predsednik odločil, da omili svoje stališče in vzame na znanje italijanska pojasnila, je to njegova stvar.

Benedetto Croce je zapisal, da bi morala biti zgodovina nekakšno veliko kasacijsko sodišče, ki bi ponovno pregledalo razsodbe, ki so jih izrekle človeške strasti in zmote. Samo tako bi kot v nekakšni vesoljni sodbi razlikovala dobro in zlo.

Na Goriškem gradu in v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Foto DPD

Fojbe, fašizem, Mesić, Napolitano

Sprava brez resnice ni mogoča

Vprašanje sprave med Italijani, Slovenci in Hrvati na najvišji državni ravni se vleče že dolgo let, a kakih vidnih stvarnih rezultatov v tem pogledu še ni. Občasno je kazalo, da se stvari razvijajo v pravo smer, a še vedno se je zgodilo, da so se zadevni napor ustavili ob znanih in manj znanih čereh. Razni politični predstavniki in sami državni poglavarji treh sosednjih držav so si stalno pritrjevali, da so pripravljani na skupno spravno dejanje zaradi dogodkov iz preteklosti, ki so globoko zarezali v spominsko zavest prizadetih ljudi.

Na pobudo slovenskega zunanjega ministra Peterleta in italijanskega ministra Andreatte se je leta 1993 ustanovila mešana italijansko-slovenska komisija zgodovinarjev. Ti so oblikovali svoje ocene in ugotovitve v zvezi z odnosi med obema narodoma v zadnjem stoletju. Leta 2001 je omenjena komisija zaključila svoje delo s sestavo poročila o slovensko-italijanskih odnosih od leta 1880 do 1956 in ga izročila obema vladama v pričakovanju, da ga bosta primerno uporabili zlasti za informiranje javnosti v obeh državah. Slovensko zunanje ministrstvo je omenjeno poročilo objavilo, takratna italijanska vlada (levosredinska) pa ga ni uradno upoštevala, kaj šele da bi ga posredovala javnosti. Prav v tistem času pa se je začel "dialog" med Finijem in levim demokratom Violantejem o notranji italijanski spravi, ki je leta 2004 privedel do uvedbe vsedržavnega Dneva spomina na "fojbe in eksodus", ki so ga podprle

skoraj vse parlamentarne stranke. Desnosredinska vlada je podprla izdelavo znanega filma Srce v breznu, ki ga je nato ob veliki publiciteti predvajala državna televizija RAI. Sledilo je bučno proslavljanje vrnitve Italije v Trst celo ob prisotnosti vojaških ladij v zalivu. Oba nekdanja državna poglavarja Scalfaro in Ciampi sta uradno obiskala spominsko obeležje na umorjene v kraških brezni pri Bazovici in izrazila potrebo po spravnem dejanju med predstavniki Italije, Slovenije in Hrvaške. Javnosti sicer ni znano, do kod so privedli zadevni diplomatski pogovori, vendar se iz zadržanja uradnih predstavnikov da sklepati, da si je italijanska stran to dejanje zamišljala kot skupno polaganje vencev na izbrana spominska obeležja. Kaže, da ni bilo soglasja glede izbranih krajev obiska. Tudi izvoljeni italijanski predsednik Giorgio Napolitano je ob umestitvi izrazil željo po spravnem srečanju. Slovenski predsednik Drnovšek mu je odgovoril, da je vedno pripravljen na takšno dejanje. V ozračju priprav na proslavitev Dneva spomina "na fojbe in eksodus" je deželna mreža RAI intervjuvala hrvaškega predsednika Mesića, ki je med drugim dejal, da so bili poboji v istrskih fojbah maščevalna reakcija na fašistično nasilje nad Slovenci in Hrvati na območju nekdanje Julijske krajine. Pripomnil je, da bi morali o tem seznaniti širšo italijansko javnost. To je močno prizadelo italijanske politike, ki stalno govorijo samo o fojbah, ne pa tudi o drugih nasilnih dejanjih in ukrepah v Istri za časa fašizma. Isti politiki danes očitajo italijanskim povojnim vladam, da so molčale o tragediji istrskih beguncev in fojb iz političnega oportunitizma. Zamolčujejo pa, da so iste vlade namenjale isto skrb vključevanju beguncev v normalno življenje (gradnja stanovanj, nudenje socialne pomoči, do-

ločena prednost pri zaposlovanju in podobno). Italijanski politiki in mediji še vedno pozabljajo na represivno ravnanje do Slovencev in Hrvatov pod fašizmom, na vojaški napad Italije na Jugoslavijo leta 1941 (celo brez vojne napovedi), na priključitev ljubljanske pokrajine ter izvajanje vsestranske represije nad prebivalstvom in njegovega odganjanja v taborišča (Gonars, Rab in druga), na procese in krute obsodbe Posebnega sodišča za zaščito države (od skupno 42 smrtnih obsodb jih gre kar 33 na račun Slovencev in Hrvatov). O vsem tem nihče ne seznanja italijanske javnosti, ki je tako povsem nepoučena o celotni preteklosti. Pa še to: Italija se je v pariški mirovni pogodbi iz leta 1947 obvezala, da "ukrene vse potrebno, da zagotovi aretacijo in izročitev za namene sojenja oseb, obtoženih, da so zagrešile ali ukazale vojne zločine..." Koliko jih je dejansko izročila?

Zato presenečajo besede državnega predsednika Napolitana, da so bili pomorjeni v fojbah "žrtve sovraštva, krvavega nasilja in slovenskega priključitvenega načrta, ki je prevladoval predvsem v mirovni pogodbi leta 1947 in je zadobil strahotne oblike etničnega čiščenja." Povsem je obšel fašistično nasilje nad slovenskim in hrvaškim prebivalstvom v nekdanji Julijski krajini. S tem je popolnoma prevzel retorično besedišče desnice. Zato se ni čuditi polemičnim reakcijam na omenjeno "resnico," zlasti na Hrvaškem pa tudi pri slovenskem človeku na Primorskem.

Alojz Tul

"V SVETAL SPOMIN..."

Dan posvečen
LOJZETU BRATUŽU

23. FEBRUAR 2007 v Gorici

glasbena matica
GLASBENI SPLETI
KONCERTNA SEZONA 2006/2007
MAURO MAUR
TROBENTA
FRANCOISE DE CLOOSEY
KLAVIR
PONEDELJEK, 26.2.2007
OB 20.30
KULTURNI DOM GORICA
Glasbena matica Gorica
Korzo Verbi 51 (Kloster)
Tel. 0481.531508
Sodelujejo:
Kulturni dom Gorica
Kinoatelj - projekt go&go

Kratke

SSk ...

Spoštovana evropska poslanka Ljudmila Novak Slovenska skupnost, narodna stranka Slovencev v Italiji, Vam čestita in se Vam iskreno zahvaljuje za poseg na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta o sežigu edinih občinskih jasli v Trstu, ki so namenjene slovenskim otrokom. Taka in podobna dejanja bodrijo in vlivajo moči in samozavesti v vsakega od nas, ki se, organizirano ali kot posameznik, trudi, da se slovenski narod na tem zahodnem delu našega narodnega ozemlja ohrani in normalno razvija lastne človeške sposobnosti in vrline.

Za vse Slovence, ki živijo v Italiji, je pomembno, da ste povzeli in poudarili naše pričakovanje s strani italijanskih oblasti po zagotovitvi osnovnih varnostnih in pravnih pogojev za normalen družbeni razvoj. Za to se že dolga desetletja stranka Slovenska skupnost bori in dela skupaj z drugimi organizacijami naše narodne skupnosti, ki delujejo na ostalih družbenih področjih.

Upamo, da bo Vaš poseg našel na italijanski strani pozitivne sogovornike, ki bodo upoštevali Vašo spodbudo in se zavzeli, da se vse čim prej povrne v prejšnje stanje ter da se postopki, ki zadevajo izvajanje zakonskih določil za zaščito slovenske narodne skupnosti, hitreje izvršijo.

Stranka Slovenske skupnosti se Vam še enkrat iskreno zahvaljuje in Vam želi še veliko uspehov v Evropskem parlamentu. / Slovenska skupnost, Deželno tajništvo

... in SSO čestitata Ljudmili Novak

Spošt. evropska poslanka Ljudmila Novak Svet slovenskih organizacij se Vam iskreno zahvaljuje za Vaš poseg na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta glede sežiga edinih slovenskih občinskih jasli v Trstu. Vaš poseg je pomembno dejanje pozornosti do slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki s ponosom in pozornostjo sledi Vašemu delu v najbolj reprezentativni evropski instituciji.

Še posebno je pomembno, da ste poudarili, kako si slovenska narodna skupnost tako s strani tržaških kot vsedravnih italijanskih oblasti pričakuje zagotovitev osnovnih varnostnih in pravnih pogojev za nemoten vsedružbeni razvoj. To je seveda v tem trenutku otežkočeno zaradi dolgoletnega neizvajanja zakonskih pravil, ki zadevajo slovensko narodno skupnost v Italiji, pa tudi zaradi neupravičenega zamujanja pri lokalnih samoupravah, kar je najbolj vidno prav v občini Trst.

V upanju, da boste še naprej tako pozorno spremljali življenje Slovencev v Italiji, se Vam še enkrat iskreno zahvaljujemo in Vam želimo obilo uspehov v opravljanju poslanstva predstavnice slovenskega naroda v Evropskem parlamentu. / Predsednik SSO, Dr. Drago Štoka

Špacapan za popravilo ceste v Štmaver

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan je v teh dneh nastopil pri ravnatelju družbe

Irisacqua, pri goriškem prefektu De Lorenzu in pri goriškem županu Brancatiju, da bi našel rešitev za popravilo ceste v Štmaver.

Po zadnjem odgovoru na Špacapanovo svetovalsko vprašanje v deželnem svetu glede zemeljskih usadov v Štmavru, ki ga je podal odbornik za civilno zaščito Gianfranco Moretton, je jasno prišlo do izraza, da obstajajo različne interpretacije, kdo naj bi cesto popravil, in da je zadeva obtičala na mrtvi točki. Posledice tega stanja so, da v Štmaver danes pelje samo cesta po Koštaboni, vijugasta in nevarna, neprimerna za promet in tudi sama večkrat podvržena usadom.

Prefekt De Lorenzo je po posegu deželnega svetnika dosegel dogovor z županom Brancatijem in odbornikom Primosigom, da se v kratkem skliče operativni sestanek in se določi, do kod segajo odgovornosti družbe Irisacqua oziroma kolikšen delež stroška si lahko prevzame njena zavarovalnica. Sam prefekt pa se je še obvezal, da bo ponovno predlagal rešitev zasilnega mostu, ki ga Brigata Pozzuolo z njegovim posredovanjem rada ponudi začasno rešitev.

Špacapan se je prefektu priporočil, naj predstavlja on tisto gonilno silo, ki bo skrbela, da se popravilo ceste za Štmaver ne bo vlekló v nedogled.

Marjetica podpira izvolitev Slovencev v deželni svet

Na seji deželne svetovalske skupine Marjetice v Vidmu, katere se je udeležil tudi svetovalac SSK Mirko Špacapan, je bil govor tudi o volilnem zakonu. Predsednik Degano in odbornik Moretton sta znova zagotovila odločnost Marjetice, da hoče novi volilni zakon in da v njem podpira evropsko normo za izvolitev Slovencev v deželni svet.

Foto JMP

Podpredsednik deželne vlade Moretton je še posebej poudaril, da imajo drugačne opcije - tudi zadnja, brez volilnega praga za manjšinske stranke, ki so jo predlagali DS - značaj neresnosti. DS so namreč skupaj z Marjetico podpisali zakonski predlog brez člena o Slovincih in se odločili, da bodo glede evropske norme za garancijo slovenskega predstavnika šli na glasovalno soočanje v komisijo in v deželni svet. Novi predlogi, bolj ali manj skrotovičeni v iskanju drugačne rešitve, niso več sprejemljivi. Špacapan je še razložil, da samo povezava manjšinske stranke z večjo lahko zagotavlja, da manjšinski predstavnik vstopi v deželni svet v vsakem primeru, to se pravi ob zmagi ali porazu koalicije, v kateri se manjšina in njena manjšinska stranka prepoznava.

Podpredsednik deželne vlade Moretton je še posebej poudaril, da imajo drugačne opcije - tudi zadnja, brez volilnega praga za manjšinske stranke, ki so jo predlagali DS - značaj neresnosti. DS so namreč skupaj z Marjetico podpisali zakonski predlog brez člena o Slovincih in se odločili, da bodo glede evropske norme za garancijo slovenskega predstavnika šli na glasovalno soočanje v komisijo in v deželni svet. Novi predlogi, bolj ali manj skrotovičeni v iskanju drugačne rešitve, niso več sprejemljivi. Špacapan je še razložil, da samo povezava manjšinske stranke z večjo lahko zagotavlja, da manjšinski predstavnik vstopi v deželni svet v vsakem primeru, to se pravi ob zmagi ali porazu koalicije, v kateri se manjšina in njena manjšinska stranka prepoznava.

olajšanem postopku. Evropska norma zagotavlja mesto v deželnem svetu v primeru zmage ali poraza zavezništva, s katerim se manjšina poveže v obliki stranke, ki jo zastopa. Sedanji deželni statut ne predvideva zagotovljenega sedeža, pač pa samo odpravljanje zaprek za udeležanje manjšinskih pravic. Če bi sedež bil zagotovljen za narodno skupnost, bi bilo treba tudi dobiti obliko, kako ugotoviti narodno pripadnost. Danes samo narodna stranka, ki je vedno bila v deželnem svetu s svojim simbolom, lahko v povezavi z večjo stranko doseže tisto mesto, ki manjšini pritiče kot taki. Ostali Slovenci lahko naprej iščejo kot doslej uveljavitev v sklopu vsedravnih ali drugačnih strank in tako zagotovijo Slovincem številnejše predstavnstvo. Dejstvo pa, da dežela Furlanija Julijska krajina mora imeti zakon, ki štiti slovensko narodno skupnost, izhaja iz obvez Italije do Slovencev, ki so ostali v njenih mejah po mirovni pogodbi. Dežela je namreč nastala na ozemlju, kjer živi slovenska manjšina in ima zaradi tega tudi avtonomni status.

Po političnem škandalu
Sprava po naravni poti

Lahko bi se vnovič zgražali. Lahko bi zopet butali z glavobolom, se spet sklicevali na izsledke italijansko-slovenske zgodovinske kulturne komisije itd. Dejstvo pa je, da nas ne bo nihče rešil iz tega podlega kotla:

ne poštene strokovnjaki zgodovinske vede, še manj pa politični predstavniki, ki branijo le svoje interesne položaje in je zanje hkrati vsako tolmačenje zgodovinskih dogodkov temeljito preštudirana politična poteza. Potemtakem bi lahko tudi mislili, da je sedanjí skandal na ravni hrvaško-italijanskih odnosov zgolj politična računica ene ali druge države v zvezi z vstopom naših južnih sosedov v Evropsko unijo: vprašanje o odškodnini optantov je namreč na hrvaškem bregu še vedno odprto. Še hujši pa je problem odgovornosti, ki jo politiki nosijo do nas, do ljudi, ki se trudijo, da bi primerno razrešili voze preteklih tragedij. Sprava ni stvar politikov, je stvar ljudi. Politiki so zato znova pokazali, kako znajo biti neodgovorni do svojega institucionalnega položaja, kar posledično vpliva na odnose, ki jih snuje družbeno tkivo.

V zadnjih letih smo namreč spoznali, da smo v zvezi s temi vprašanji tako na eni kot na drugi strani navezadnje obsojeni na nemoč: in to ne glede na zgodovinsko resnico. Naša soočanja so podobna dialogom gluhonemih: vsak brani svoje stališče in drug

druga ne znamo poslušati. Hudo je, saj pri teh znanih, kočljivih vprašanjih ne bomo prepričali ne nas v njihovo resnico oz. njihovo tolmačenje dogodkov, oni ne sebe v našem. Verjetno so se marsikateri narodi v različnih zgodovinskih zamahih znašli v podobnem - morda še hušjem - položaju, ko so zaradi splošne generacijske sorodnosti bili posredno ali neposredno še preveč vpleteni v dogodke spornih mejnikov svoje preteklosti. Po takem pričanju bi danes sprave ne mogli na nikakršen koli način doseči, ker nam zgodovinska bližina do spornega obdobja druge svetovne vojne tega ne omogoča. Bolje

vinskih zamahih znašli v podobnem - morda še hušjem - položaju, ko so zaradi splošne generacijske sorodnosti bili posredno ali neposredno še preveč vpleteni v dogodke spornih mejnikov svoje preteklosti. Po takem pričanju bi danes sprave ne mogli na nikakršen koli način doseči, ker nam zgodovinska bližina do spornega obdobja druge svetovne vojne tega ne omogoča. Bolje

bi zato bilo, ko bi se vsi nekoliko bolj umirili spričo misli, da bo vprašanje sprave stvar novih ljudi, prihodnjih generacij, ki ne bodo sploh čutili potrebe po 'naši spravi': tako prihodnji Slovenci (in Hrvatje) kot Italijani. Razrešeni bodo naše posrednosti in neposrednosti do teh spornih min. Menda se bodo v prihodnje celo vprašali, o čem se je vendar treba spraviti. To obdobje bo v šolah splošno obravnavano, kot mi danes študiramo francosko revolucijo, punske, križarske in tridesetletno vojno: vse z določeno ravnodušno razdaljo, ko ni več

otipljivih vezi s 'sodobno' preteklostjo, ko bodo v prihodnje drugi aktualni problemi, ko se bodo naši potomci pogajali verjetno o drugih sprava, njihovih, takih, ki se bodo menda porodile zaradi drugih sorodnih hude dodelug, ko bodo nekateri elementi današnjega časa le nadrobno, s katero bodo prihodnji profesorji 'mučili' jutrišnje generacije. In trume studentov se bodo pred spraševanji in kontrolnimi vajami povpraševali, ali je Rusijo zasedel Napoleon ali Mussolini, ali je Jugoslavija napadla Italijo in še bo polno takih ali in ali, ki ne bodo imeli nikakršnega pomena več... Šlo bo za spravo, ki se bo iztekla po naravni poti.

Zavedati bi se vendar morali, da so zgodovinski dogodki med sabo kljub vsemu vzročno posledično povezani: tako kot je današnji čas posledica preteklosti, bo prihodnost odvisna od današnjih dogajanj in od naše drže. Vezani smo zato na preteklost in hkrati na prihodnost. Na sebi nosimo namreč nalogo, kateri - kaže - ne znamo biti kos. Predvsem politiki ne!

Igor Gregori

Osebnó sporočilo...

Sporočam, da je od danes zjutraj na vratih mojega kabineta na Visoki šoli modernih jezikov Univerze v Trstu, v bivšem Narodnem domu, izobešeno naslednje osebno sporočilo:

Attenzione!

A coloro che rispettosamente si riconoscono nelle parole del Presidente della Repubblica italiana e dovessero di conseguenza sentirsi

offesi o minacciati dalla presenza in un'istituzione dello Stato italiano di uno "slavo", "barbaro" e "sanguinario", cittadino italiano dalla nascita, figlio di cittadini italiani dal 1918, di famiglia triestina dal XIX secolo, chiedo di non bussare alla mia porta.

Prof. Ivan Verč
Trieste, 14 febbraio 2007

Povejmo na glas

V smeri vsesplošnega zaostrovanja?

Uvodoma velja pojasniti, kako si tukajšnje razmišljanje želi, da bi bilo zmotno in torej sad bežnih občutkov, ne pa dokaz resničnih dejstev. Toda po drugi strani ni mogoče prezreti najrazličnejših dogodkov in dogajanj, ki v zadnjem času namigujejo na domnevo, da se razmere zaostrejujejo, ali da se splošni zaostritvi zaznavno približujemo. Nemara takšni predpostavki botruje spomin na Lojzeta Bratuža, ki se je s svojo veličino dvignil nad vsakršno nasilje in ga s svojo blagostjo toliko bolj izpostavil. Naj bo tako ali drugače, kar nekaj stvari je, ki nakazujejo, da je neprijaznih premikov vse več in da se morebiti drug z drugim napajajo. Seveda nas je več kot neprijetno presenetil dan spomina na fojbe in istrske begunce. Malokdo je predvideval nastop ostrine, ki je zadobila udarno moč in to dobesedno. Kot bi kdo hotel namenoma razplamteti ogenj napadalnih čustev in strasti ter odpreti knjigo zgodovine na straneh, ki si jih ne želimo več brati. Namesto vse bolj prijateljskega sodelovanja med državami mučno obkladanje z očitki na način, ki upošteva le svojo stran, za druge pa mu ni mar. Tudi če gre za spodrsnjaj, se človek sprašuje, kako se je mogel zgoditi v takšno smer, ki zagotovo ne more prinesiti nič dobrega, in je zato nujno storiti vse, da bi čim prej škodo odpravili. Ob tem je navzoča slutnja, da ne gre samo za lokalni evropski dogodek v severnem Jadranskem morju, saj tudi globalni premiki kažejo znake zaostritve oziroma narobe: se zaradi

ostrejših globalnih premikov sedaj slabšajo razmere še na lokalni evropski ravni? Ni dolgo tega, kar je ruski predsednik Putin kritiziral Združene države Amerike, da le poglabljajo svetovna žarišča in nikakor pomirjajo. Izjava je bila pomenljiva, saj se ameriški posegi od septembra 2001 dalje le stopnjujejo in očitno pričenjajo rušiti ravnotežje med velesilama. Dokaz je nedaven oster ruski protest ob nameri Združenih držav Amerike, ki želijo postaviti protiraketna oporišča na Poljskem in Češkem v obrambo pred "neposlušnimi" državami, točneje pred Iranom. Rusija grozi, da bo razdrila sporazum o uničenju raket malega in srednjega dometa, toda Bush ne popušča: v Afganistan bo poslal še več vojakov, predvsem pa računa na večjo odločnost drugih članic Nata - za to pomlad je namreč načrtovana obsežna ofenziva proti talibanom. Globalno vojno zaostrovanje je torej dejstvo in v njem vse bolj sodeluje večina držav razvitega sveta, kar utegne razmere zaostriti vsesplošno. Zaradi navedenih globalnih razlogov lahko posledično pride v tako pomembni evropski državi, kot je Italija, do skokovitega in trdega poenotenja notranjih stališč, in sicer v smeri, ki se med ostalimi znaša nad manjše sosednje države.

Bojazen, da smo priče splošnemu zaostrovanju, je plodna zaradi enega samega razloga: zaostrovanje ni dobro, ni dobro za nikogar, zato je prav, da se njegove nevarnosti zavemo in jo v interesu vseh čim prej odstranimo.

Janez Povše

Na dnu...

GORICA Srečanje za profesorje nižjih in višjih srednjih šol

Prednost sodelovalnega učenja pred individualnim

V ponedeljek, 12. februarja, so imeli profesorji nižjih in višjih srednjih šol srečanje v prostorih slovenskega šolskega centra v Gorici na temo Pogoji in metode uspešnega sodelovalnega učenja.

Ljudje smo socialna bitja. Življenje v skupnosti, intenzivno sodelovanje z drugimi ljudmi je pogoj za posameznikov razvoj in udejanjenje vseh njegovih potencialov. Eden od pomembnih dejavnikov socializacije, ki lahko vpliva na razvoj sodelovanja, je šola. Prav o tem je spregovorila predavateljica, prof. Cirila Peklaj, docentka za pedagoško psihologijo na ljubljanski univerzi.

metodo še izboljšale. Obširne raziskave so pokazale, da je sodelovalno učenje dosti bolj učinkovito kot pa individualno učenje.

Če hočemo, da vsi učenci sodelujejo, moramo skrbeti najprej za boljše emotivno vzdušje v razredu, je dejala prof. Peklaj. Ob tem je nakazala profesorjem veliko metod, prikazala uporabo več vrst aktivnosti in didaktičnih pripomočkov. Sodelovalno učenje lahko v splošnem opredelimo kot vzgojno-izobraževalno strategijo, po kateri učenci delajo v majhnih skupinah. Teoretično izhodišče sodelovalnega učenja je sodelovanje, ki je opredeljeno kot skupno delo, da bi dosegli skupni cilj.

v taki skupini. Spoznati morajo, da so lahko uspešni vsi ali pa nobeden in da je za to odgovoren vsak posameznik v skupini. Večkrat se godi, da je v skupini tudi nekaj pasivnih članov. Da bi se temu profesor izognil, sestavi heterogene skupine učencev s štirimi člani. Vsak učenec dobi svojo številko, od ena do štiri. Ko učitelj pove številko, vsi učenci s to številko v vseh skupinah odgovarjajo na vprašanje. Tako morajo vsi člani skupine sodelovati, se prepričati, da vsi poznajo odgovor in se z njim strinjati. Zadnje čase se profesorji srečujejo z učenci z vedno večjimi težavami. Pri premoščanju le-teh lahko pomaga profesorju metoda sodelovalnega učenja.

Na podlagi pozitivnih izkušenj s procesom učenja v skupini se poveča notranja motivacija učencev. Predvsem slabši učenci se tako otresejo strahu pred neznanjem in nastopanjem, ker dobijo v skupini od sošolcev dodatne razlage in vzpodbude. Ko postanejo uspešnejši, se jim dvigne samopodoba. In ko učenec

enkrat doživi uspeh, ko spozna, da je vloženo delo pripeljalo do tega uspeha, je tudi v bodoče pripravljen vlagati v učenje in delo vsaj toliko ali več napora. Pregovor pravi, da teorija brez prakse ne velja veliko, zato so se tudi udeleženci skušali postaviti v kožo samih dijakov, poglobljali teme in se postavili v igro v skupinskih

okoliščinah so cilji udeležencev pozitivno povezani. Učenci se zavedajo, da je njihov cilj dosegljiv le v primeru, če tudi drugi člani skupine lahko dosežejo svoj cilj. Zato morajo vsi, ki so vključeni v skupino iskati pri svojem delu poti in metode, ki ustrezajo njim in tudi ostalim članom v skupini, s katerimi so pove-

Predavateljica je nazorno pokazala prednosti sodelovalnega učenja pred drugimi načini učenja. Največkrat prevladuje v razredu frontalna metoda dela, ki je povezano s tekmovalnim učenjem. Učenci "tekmujejo", kdo bo bolje odgovoril ali kdo bo dobil boljše oceno. Vendar se izkaže, da le nekaj "dobrih" učencev aktivno sode-

luje, drugi ostanejo pasivni. Prof. Peklaj je skušala pokazati, kako bi se dalo spremeniti tako skoraj vsakodnevno stanje med šolskimi urami. Metoda uspešnega sodelovalnega učenja je nastala v ZDA, in sicer v Kaliforniji, kamor že

nekaj desetletij prihajajo Špansko govoreči priseljenci. Učitelji se zato med poukom srečujejo z različnimi težavami zaradi raznolikosti in različnosti učencev. Metoda sodelovalnega učenja so razvili tudi v Izraelu, kjer so imeli podobne težave, saj vemo, da Židje prihajajo v izraelska mesta iz vseh dežel sveta. Severne države so to

zani v sodelovanju. V svetu so vedno bolj cenjeni dobro skupinsko delo, dobra komunikacija, kvaliteta delitev dela, sposobnost vodenja, organiziranja in dobri odnosi v skupini. Ti so pogoji za uspešno delo. Vse to učence naučimo s pomočjo različnih metod kooperativnega učenja. Učenci se morajo naučiti sodelovanja

strategijah: skupinska diskusija, intervju v treh stopnjah, pogovori v paru, sodelovalne karte. Predavateljica si je najbolj želela, da bi profesorji znali te metode čim boljše vključiti v svojo vsakdanjo prakso. Seminar se bo nadaljeval v ponedeljek, 26.2.2007.

Karlo Nanut

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA Psih. Bogdan Žorž v Gorici

Zakaj se je pomembno zavestno odrekati?

Foto DPD

Izbira med dobrim in slabim je lahka in enostavna, če imamo pravilne informacije in kriterije. Težje in zahtevnejše je izbirati med dobrim in... dobrim. Izbira v tem primeru zahteva možnost odrekanja: če ga nisem sposoben, nisem svoboden.

Ta prehod je bil ena izmed ključnih misli razmišljanja o odrekanju, ki ga je številnim navzočim v domu Franc Močnik v Gorici v torek, 13. februarja, posredoval dr. Bogdan Žorž na prvem srečanju pomladnih predavanj, ki jih prireja Skupnost družin Sončnica v sodelovanju z Mladinskimi domom. Priznani in uveljavljeni primorski psiholog, ki spremlja šolsko mladino tudi na Goriškem in Tržaškem, je lani v Gorici že govoril o vzgoji za ljubezen, nato o reševanju problemov in naporu, je uvodoma v imenu prirediteljev povedal Mauro Leban. Tokrat se je osredotočil na odrekanje, ki - je sam povedal - danes sicer zveni nazadnjaško in zastarelo, saj ima slabšen pomeni. Možno pa je ga videti v drugačni luči. Ko govorimo o vzgoji, namreč govorimo o vzgoji za ljubezen, saj otroku želimo dobro in mu zato ne ponudimo tega, kar je trenutno dobro, ampak to, kar mu bo s fizičnim in čustvenim razvojem omogočilo zdravo življenje. Vzgjati otroka z ljubeznijo pomeni vzgajati ga za zdravo življenje, za vrednote, mu nuditi varnost, ga uvajati v samostojnost, spoštovanje, razumevanje in odpuščanje, da bo sposoben zdravih medčloveških odnosov. Vzgjati za ljubezen pa pomeni ga vzgajati za sprejemanje in za dajanje; tega razvjen otrok ni sposoben, saj zna samo jemati (ne sprejemati!), ker misli, da mu vse pripada. Temelj vzgoje za svobodo pa je vzgoja za odrekanje, za odgovornost in za postavljanje meja. Ko govorimo o odrekanju, mislimo na glagol "odrekati se", ki pomeni: zavestno se odpovedati materialnim dobrinam, pravicam, udobju. Pomembna je beseda "zavestno", saj ni odrekanja brez svobodne izbire. Če mi komu kaj odrečemo, je to "prikrajšanje", ne pa "odrekanje". Smisel odrekanja je v tem, da se utrdi lastna zmožnost svobodne izbire, da se utrdi značaj, bi rekli na preprostejši način. Najlepše je predavatelj prikazal pojem odrekanja, ko je starše pozval in izzval, naj dajo otrokom sedem čokoladnih bombonov in jim naročijo, naj vsak dan pojejo samo po enega. "Če bodo sedmi dan segli po zadnjem, boste lahko mirni zanje!"

Odrekanje je lahko tudi dejanje ljubezni, je dodal Žorž, ko se čemu zavestno odpovemo v korist drugemu, ko delimo z drugim; to je še korak naprej. "Ko si pred oltarjem obljubimo zvestobo, se moramo odpovedati velikemu delu lastne svobode. Danes je veliko zvez v stiski prav zato, ker nismo več sposobni odrekanja..."

Izbira med dvema stvarima, ki imata značaj dobrega, je zahtevna, ker se je treba odreči nečemu. Tudi zato je pogosto lažje zaupati izbiro komu drugemu, se podrediti komu, ki izbere namesto nas. Ker nismo vzgojeni za odrekanje, se torej rajše odpovedujemo svobodi, kot bi se sami naučili se odrekanja. Obenem pravimo, da se nam ni treba odrekati, ker smo svobodni ljudje... Čuden paradoks, in vendar velika resnica o današnji družbi!

Posledice nezmožnosti odrekanja so številne. Na prvo mesto je Žorž postavil nemir, nered, vedenjsko neobvladljivost v šoli. Otroci so danes bolj nemirni kot nekdanj, in vendar so po svoji strukturi povsem enaki tistim izpred 50 let, geni so vedno enaki. Problem je v tem, da otroci danes niso zmožni odrekanja; ko se jim pojavi želja, da kaj naredijo, se ji ne morejo upreti: ko želijo zažvižgati, to tudi storijo. Niso nevzgojeni, je dodal predavatelj, saj poznajo pravila, a se enostavno ne znajo odpovedovati svojim željam. Nezmožnost odrekanja jih vodi tudi v nevztrajnost: lotijo se nečesa, kmalu jih želje vodijo drugam in ne znajo ostati zvesti prvi odločitvi. Poleg tega imajo šibko potrpljenje in slabo samopodobo, saj kmalu začutijo, da jih okolje ne sprejema z naklonjenostjo, če se tako obnašajo. Posledice so lahko tudi objestna vandalistična dejanja, ki jim sicer ne prinašajo koristi, ampak si z njimi dokazujejo, da jim nihče nič ne more in da nimajo omejitev. Otroci, ki niso zmožni odrekanja, so tudi nestrpni, saj: če je nekaj njegovo, se moram odreči temu, da bi bilo moje. Nesposobnost se odrekanja tiči tudi v ozadju vsake zavoženosti, saj gre za zadovoljevanje želja po potešenosti, užitju in zadovoljstvu, za "lahko in nenaporno pot".

Vzgoja za odrekanje ni v tem, da otroka prikrajšamo v dobrinah, ki jih omogoča naša družba, je pribil psiholog, ampak v tem, da ga vzgojimo za svobodno osebnost, ki bo znala v ponudbi dobrin, udobja in užitja sama zavestno izbirati to, kar je zanj pomembno in potrebno, in da bo znal svoje dobrine tu-

di deliti z drugimi. Napačno je iz strahu pred ljuljko ne saditi niti pšenice, je spet nazorno obrazložil pojem s konkretnim primerom. Zato tudi nima smisla npr. prikrajšati otroka za televizijo; edina posledica tega je, da bodo otroci malo jezni na starše... Otroci se mora namreč naučiti se svobodno odrekati in izbirati. Danes, ko imamo vsega na pretek, je priložnosti ogromno; pred časom, ko je bilo pomanjkanje, je bilo gotovo težje vzgajati za odrekanje. Še en primer: v postu prikrajšati otroka za slaščice ne vodi nikamor; učinkoviteje bi bilo ga peljati v slaščičarno, ga postaviti pred 15 slaščic in mu reči: "Eno samo si izberi!" Tako se bo moral odpovedati ostalim štirinajstim. Česa takega je sposoben že štirileten otrok, ki mu konkretna izkušnja in doživetje pomenita veliko več kot beseda ali filozofija. Prav tako imamo danes možnost uvajati otroke v to, da kakšno izmed daril, ki jih npr. prejema ob Božiču ali drugih praznikih, tako, ki mu je drago, pokloni komu drugemu, saj jih ima itak na pretek.

"Ko dam od svojega, se nečemu odrečem, kar pomeni, da sem svoboden." Zato otrok ni treba prikrajševati: "Če je možnost, da imajo, naredimo korak naprej!" Najboljši otrošniki so ljudje, nesposobni odrekanja, to trgovci dobro vedo. Zato nima smisla puščati otrok doma, ampak je zanje dobro, da hodijo po nakupih s starši, ki naj jim le naročijo, naj si izberejo eno samo stvar; tako se bodo naučili se odpovedati drugim in zdravo rasti. Za odrekanje lahko vzgajamo že dojenčke, če mama ni "idealna", taka, ki vse ve in takoj skoči k otroku. Še preden ta odpre usta: "Idealna mama je veliko zlo za otroka!" Kot uči Gordon Wheeler, je za otroka dosti boljše "dovolj dobra mama", taka, ki se ji včasih noče vstati, ki zna presoditi, kdaj otrok resnično kaj potrebuje. Tako se otrok nauči odstopiti od kakšnih želja. Skratka: v predšolski dobi se postavljajo temelji pravil in meja, da jih otrok spozna. V šolski dobi se oblikuje proces samostojnosti, spoznavanje vrednot, preizkušanje odgovornosti in vztrajnosti. Mladostnikov pa ni možno več kaj dosti vzgajati, saj sami preverjajo svojo samostojnost, delajo napake in tako se njihove izkušnje preizkušajo in bistrijo. Vedno se lahko še kaj naredi; vsekakor je najboljši prijem zgled staršev, ki se najbolj prime, ko otrok doživi tudi odrekanje kot nekaj prijetnega.

Danijel Devetak

Informacija

O javnih razpisih Urada Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu v letu 2007

Na podlagi Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (Uradni list RS, št. 43-1836/06) in Uredbe o izvajanju finančnih podpor za ohranjanje in razvijanje slovenske identitete zunaj Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 139/2006), je Urad Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu 26.01.2007 objavil Javni razpis za razpisno področje A: finančna podpora avtohtoni slovenski narodni skupnosti v zamejstvu in letu 2007 in Javni razpis za razpisno področje B: finančna podpora Slovincem po svetu v letu 2007.

Cilj obeh javnih razpisov je spodbujanje dejavnosti, ki med slovenskimi rojaki, ki živijo v tujini, omogočajo:

- utrjevanje in ohranjanje narodne, jezikovne ter kulturne identitete
- medsebojno povezovanje
- ohranjanje vezi z Republiko Slovenijo
- vzdrževanje struktur in dejavnosti avtohtone slovenske

narodne skupnosti v sosednjih državah in Slovincem v izseljenstvu.

Na javna razpisa se lahko prijavijo tako pravne kot fizične osebe iz tujine, kakor tudi organizacije civilne družbe, ki v Republiki Sloveniji delujejo na področju povezovanja in skrbi za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Dokumentacija navedenih javnih razpisov je na razpolago na spletni strani Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu: <http://www.usz.gov.si/> pod rubriko Javne objave. Dokumentacija pa zainteresirani lahko dvignejo tudi v tajništvo Urada vsak dan med 9. in 14. uro in tudi na vseh diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v času uradnih ur. Skrajni rok za oddajo vloge je 28.02.2007.

Vsa dodatna pojasnila in informacije je mogoče dobiti na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu vsak dan med 9. in 14. uro, tel: 01 430 28 10, faks: 01 478 22 96 ter po elektronski pošti na elektronskem naslovu urad.slovinci@gov.si.

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Pastirsko pismo slovenskih škofov za postni čas 2007

“Oznanjamo vam besedo življenja”

Dragi bratje in sestre v Kristusu, Božja beseda, ki smo ji prislunili, nas svari pred pretiranim zaupanjem vase. “Preklet mož, ki zaupa v človeka”, se glasi klena izjava iz prvega berila. Tudi Jezus v evangeliju opozarja, da bogatin zlahka postane zaverovan vase. Toda ošaben človek, ki si domišlja, da ne potrebuje niti sočloveka niti Boga, živi v veliki zmoti in samoprevari. Življenje nam je bilo podarjeno in človek more prav zaživeti šele v darovanju in tesnem sožitju tako z drugimi kot z Bogom.

Če človek sam sebi ne zadošča niti v posvetnih zadevah, je še toliko manj samozadosten, ko gre za spoznanje Boga. Zato nam je Bog sam spregovoril o sebi in se nam razodel. Ustvaril nas je take, da ne moremo živeti, ne da bi se prijateljsko pogovarjali in se tako razkrivali drug drugemu. V tem smo ustvarjeni po njegovi podobi. Bog je občestvo treh Božjih oseb - Očeta in Sina ter Svetega Duha - zato je Bog Ljubezen ter najlepše in najpopolnejše sožitje. K temu težimo tudi ljudje in drug brez drugega ne moremo. Najtežje prenašamo samoto in zapuščenost. Vendar nam ni dovolj, da se pogovarjamo samo z drugimi ljudmi, da se z njimi srečujemo in živimo v občestvu z njimi. Kolikor daleč seže zgodovinski spomin, so si ljudje želeli vstopiti v odnos tudi z Bogom, za katerega so vedeli, da je večji od človeka in da mora biti

prijateljstvo z njim posebno osrečujoče.

Bog, ki nas je ustvaril iz ljubezni in za ljubezen ter nas je zato usmeril k sebi, tega človekovega hrepenenja ni mogel pustiti nepotešenega. Prišel nam je naproti in se začel razodevati izbranim in izvoljenim ljudem ter preko njih vsemu izvoljenemu ljudstvu. Da bi razodetja/razodetje ljudje ne popačili, ampak bi jih/ga v pristni obliki ohranili za poznejše rodove, so jih/ga sveti pisatelji zapisali in nastalo je Sveto pismo.

Sveto pismo je pismo v pravem pomenu besede. Kakor si prijatelj pišemo, da drug na drugega ne pozabimo in da se naše prijateljstvo ne ohladi, je tudi Sveto pismo v resnici pismo, ki ga piše Bog sam, in sicer po človeških, od Svetega Duha navdihnutih pisateljih. Na ta način nam razodeva svojo ljubezen in prijateljstvo, ki ju goji do človeka od trenutka stvarjenja naprej. Sveto pismo pripoveduje o dogodkih, ki so se zgodili po Božji dobroti do nas in nam razodevajo, kako Bog skrbi za svoje ljudstvo, kako ga rešuje in kako ga usmerja na prava življenjska pota.

Ljudje Božje razodevanje nujno potrebujemo, če hočemo biti

Božji prijatelji. Čeprav drži, da človek lahko tudi sam s svojim razmišljanjem o Bogu marsikaj zasluži in dožene, vendar so tovrstna človekova spoznanja zelo nezanesljiva. Številna verstva, ki so nastala v zgodovini človeštva, na eni strani pričajo o veliki človekovi želji in hrepenenju, da bi Boga

spoznal in z njim vstopil v odnos, po drugi strani pa ravno njihova raznolikost govori o tem, da so ta spoznanja delna in nepopolna, včasih celo očitno zmotna. Veropovedi, ki so nastale iz plemenitega in upravičenega hrepenenja po spoznanju in čaščenju Najvišjega ter po prijateljstvu z njim, zaslužijo naše spoštovanje, čeprav nikakor ne moremo reči, da so zaradi tega

vsa verstva enakovredna in nam dajejo enako zanesljivo in resnično podobo o Bogu. Označimo jih lahko za spoštovanja vredna človeška ugibanja o Bogu, ki pa stopijo v ozadje, ko nam pride naproti Bog sam in nam osebno spregovori.

Pravo in resnično spoznanje Boga je največja vrednota, saj ni vseeno, kako si Boga predstavljamo. Če slovenski pregovor pravi: “Povej mi, s kom hodiš, pa ti povem, kdo si”, bi podobno lahko rekli tudi: “Povej mi, v kakšnega b/Boga veruješ, kako si ga predstavljaš, pa

ti povem, kdo si”. Kajti Bog je naše najvišje merilo, naš ideal in naš vzor. Če imamo o Njem pravo, vzvišeno in plemenito podobo, s katero se nam je razodel on sam, nas ta podoba/predstava usmerja in nam narekuje, da se tudi sami ravnamo po njej. Boga - počelo in cilj vsega, kar je - je mogoče spoznati iz stvarstva. Ljudje dolgo niso razumeli, da je

pravi in neskončni Bog lahko samo eden. Tudi izvoljeno izraelsko ljudstvo, kateremu se je Bog začel razodevati, je moralo prehoditi dolgo pot, da se je utrdilo v veri v enega Boga, medtem ko so vsi drugi in veliko močnejši sosednji narodi verovali v več bogov. Mnogobogštvo je za Izraelce predstavljalo veliko skušnjavo: zdelo se jim je namreč bolj “moderno” v verovanju posnemati mogočne sosednje, ki so bili močnejši in uspešnejši kakor oni sami.

Kolikokrat tudi nas mika, da bi se - kakor nekoč Izraelci - Bogu, ki se nam je osebno razodel, izneverili in raje verjeli vedeževalcem, piscem horoskopov in domnevnim obvladovalcem posebnih energij, ki svoje navidezne večine predstavljajo kot nekakšno novo vero. Mnogi kristjani se ne zavedajo, da je zatekanje k vedeževalcem ter drugim sodobnim ponudnikom magije in navideznih skrivnostnih sil ne samo očitno praznoverje, ampak tudi odpad od vere v enega Boga.

Kjer ni temeljitega poznavanja svete zgodovine odrešenja in Svetega pisma, ki nam to zgodovino podaja in razlaga, hitro prevladajo različne oblike sodobne praznovernosti. Praznoverje je kakor plevele, ki raste tam, kjer njiva ni posejana z dobrim in vzgojenim plemenitim semenom. Na verskem področju plemenito seme predstavlja pristna Božja beseda, zato

je Jezus za ponazoritev svojega nauka uporabil prispodobno seme, sebe pa je označil za sejalca, ki seje dobro seme. Bodimo pozorni na številne sejalce, ki sejejo zastrupljeno seme na našo njivo, prav posebej pa na vrtove otrok in mladine, ki še ne znajo razločevati med dobrim in slabim semenom. V letu Svetega pisma bomo zato še posebej prislunili starozavestnim prerokom, ki so svoje sodobnike svarili pred nevarnostjo odpada od edinega resničnega Boga. Od Boga lahko odpademo na različne načine - dovolj je že, da mu več ne zaupamo in da ne verjamemo več popolnoma v njegovo previdnost in dobrotu, ampak se začnemo spogledovati z drugimi navideznimi nadnaravnimi silami in njihovimi posredniki, ki nas mamijo s svojimi obljubami. Odpadi od edinega Boga, o katerih poroča Stara zaveza, nas pred tem svarijo še danes. Glavni namen kače, ki je zapeljala Adama in Evo, je bil zbuditi dvom v Božjo ljubezen, saj bo potem lahko manipulirala s človekom.

Tudi v tem se kaže, kako potrebno je prebirati Sveto pismo, ga spoznavati in preučevati, z njim moliti in se ob njem z Bogom pogovarjati. Sveto pismo nam pripoveduje o Bogu, ki nas ima rad in ki skrbi za nas. V tem duhu je treba že otrokom prebirati svetopisemske zgodbe, po župnijah ustanoviti in poživiti skupine, kjer se bodo verniki seznanjali s svetopisemskim sporočilom in bodo tudi molili po zgledu svetopisemskih molitev. Tako bo tudi za nas Božja beseda postajala beseda pravega življenja: osrečujoča in vedra, polna zaupanja in ljubezni do Boga in bližnjega.

Blagoslov Boga, ki se je v svoji dobroti razodel, naj bo vedno nad vami!

vaši škofje

Ustanovitev SŠK kot posledica razpada Jugoslavije

Štirinajst let Slovenske škofovske konference

V torek, 20. februarja 2007, bo minilo štirinajst let od ustanovitve samostojne Slovenske škofovske konference (SŠK). Slovenski škofje so bili do ustanovitve samostojne Slovenske škofovske konference 20. februarja 1993 z drugimi škofi na področju nekdanje Jugoslavije povezani v Jugoslovansko škofovsko konferenco, znotraj katere je bila 20. junija 1983

pozitivnega mnenja Kongregacije za škofe in Urada za odnose z državami pri Državnem tajništvu Svetega sedeža, 19. februarja 1993, v skladu z normami in določbami cerkvenega prava potrdil statut samostojne Slovenske škofovske konference, 20. februarja 1993 pa je Kongregacija za škofe izdala dekret o njeni ustanovitvi. S tem je Cerkev na Slovenskem dobila večjo pravno trdnost in

prava (prim. kann. 447-459), statutom in drugimi pravnimi normami izvršuje nekatere naloge v blagor vernikov na ozemlju lastne škofovske konference. Po statutu so

člani Slovenske škofovske konference vsi krajevni in pomožni škofje, ki jim je v okviru lastne škofije zaupano posebno poslanstvo, medtem ko apostolski nuncij (odposlanec rimskega papeža) ni njen član.

Dne 7. aprila 2006 je Sveti sedež v Cerkvah na Slovenskem ustanovil tri nove škofije (v Novem mestu, Celju in v Murski Soboti), mariborsko škofijo pa je povzdignil v nadškofijo. Leto 2006 so tako

nadškof in metropolit ter predsednik SŠK, msgr. Alojz Uran, ljubljanski nadškof in metropolit ter podpredsednik SŠK, msgr. Metod Pirih, koprski škof, msgr. Andrej Glavan, novomeški škof, msgr. dr. Anton Stres, celjski škof, msgr. dr. Marjan Turnšek, murskosoboški škof, msgr. dr. Jurij Bizjak, koprski pomožni škof, msgr. dr. Anton Jamnik, ljubljanski pomožni škof, msgr. dr. Jožef Smej, mariborski pomožni škof, in msgr. dr. Peter Štumpf, mariborski pomožni škof. Upokojeni škofje nimajo odločujočega glasu, lahko pa so povabljeni na plenarna zasedanja. Vsaka konferenca izvoli predsednika in njegovega namestnika (podpredsednika) ter generalnega tajnika.

Dne 3. septembra 1999 je bil prvotno potrjeni statut Slovenske škofovske konference dopolnjen z dvema dodatnima členoma. Prvi predsednik Slovenske škofovske konference je bil zdaj upokojeni ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar (1993-1997), drugi predsednik ljubljanski nadškof in metropolit dr. Franc Rode, sedanji prefekt Kongregacije ustanov posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja (1997-2004), tretji pa od 7. decembra 2004 dalje mariborski škof dr. Franc Kramberger. Statut med drugim ureja naravo in namene posamezne škofovske konference, plenarna zasedanja, določa stalni svet škofov, naloge tajništva ter druge službe in komisije, ki po presoji konference zagotavljajo bolj učinkovito delovanje.

Dr. Andrej Saje, generalni tajnik in tiskovni predstavnik SŠK

ustanovljena Slovenska pokrajinska škofovska konferenca. Slovenski škofje so na seji 25. julija 1992 pripravili osnutek statuta samostojne Slovenske škofovske konference. Papež Janez Pavel II. je po pridobitvi

samostojnost. Škofovska konferenca je zbor škofov kakega naroda ali določenega ozemlja, ki v medsebojni edinosti in hierarhični povezanosti z rimskim papežem ter v skladu z Zakonom cerkvenega

zaznamovala imenovanja in umestitev novih škofov ter razglasitev novih škofij oziroma nove nadškofije. Slovenska škofovska konferenca sedaj šteje deset članov, ki so: msgr. dr. Franc Kramberger, mariborski

Kratke

Postni govori po Radiu Trst A

S pepelnico sredo se začne postni čas in tudi letos bomo po Radiu Trst A lahko vsak petek in torek, ob 18.45, prislunili postnim govornikom. Letos jih bodo oblikovali primorski bogoslovci in med njimi tudi Mirko Butkovič, ki pripada goriški nadškofiji, ter njihov spiritual, prof. dr. Primož Krečič. Za snov svojih razmišljanj so izbrali Sveto pismo, saj je letošnje leto po namenu Sveta krščanskih Cerkva v Sloveniji, se pravi Katoliške Cerkve, Evangeličanske Cerkve in Srbsko pravoslavne Cerkve, namenjeno prav boljšemu spoznavanju vsebine in sporočila Svetega pisma. Primorski bogoslovci so si za snov svojih razmišljanj izbrali svetopisemske odlomke iz Stare in Nove zaveze, ki jih najbolj nagovarjajo in jih v teh govorih posredujejo poslušalcem. Kot prvi bo v petek, 23. februarja, nastopil Lojze Potočnik, ki je slušatelj drugega letnika bogoslovja, razmišljal pa bo o sporočilu tistega odlomka Prve Mojzesove knjige, ki govori o očaku Noetu in njegovem rodu ter o vesoljnem potopu.

Zbližanje med katoličani in anglikanci?

Tiskovna agencija AGI je objavila vest, da je mednarodna anglikansko-katoliška komisija za Edinost in poslanstvo pripravila načrt za združitev dveh Cerkva in ga že oddala Vatikanu. Sedaj je na potezi Rim. Če se bo Vatikan izrekel privolilno, naj bi se po 573 letih anglikanci in katoličani spet znašli pod istim vodstvom katoliškega papeža. V dokumentu piše, da je občestvo med dvema Cerkvama sicer nepopolno, da pa obstajajo pogoji za spremembo in “popolno cerkveno občestvo”.

Pripravljano srečanje na tretje evropsko ekumensko zborovanje

Od 15. do 18. februarja 2007 je v Lutrovem mestu Wittenberg v Nemčiji potekalo pripravljano srečanje na tretje evropsko ekumensko zborovanje, ki bo od 4. do 9. septembra 2007 potekalo v romunskem mestu Sibiu. Srečanja se bo udeležilo 150 predstavnikov iz Konference evropskih Cerkva (CEC) in Sveta evropskih škofovskih konferenc (CCEE).

Tokratno srečanje, ki poteka pod geslom Kristusova luč sveti vsem - dar Kristusovega evangelija za današnjo Evropo, ima več namenov: delegatom omogočiti izkušnjo skupnosti in duhovnosti, s posebnim poudarkom na širjenju znanja o reformaciji; reflektirati proces priprav na tretje ekumensko zborovanje; v krajevne Cerkve prenesti vsebine, ki zadevajo omenjeno zborovanje, in ponovno odkriti, da je Kristusov evangelij luč za sodobno Evropo; pripraviti zborovanje v mestu Sibiu ter na krajevni, narodni in mednarodni ravni pripraviti ustrezna srečanja, ki bodo potekala hkrati s tretjim evropskim ekumenskim zborovanjem septembra 2007.

Delegat Slovenske škofovske konference (SŠK) je profesor na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, dr. Bogdan Dolenc, tretjega ekumenskega zborovanja v Sibiu pa se bodo udeležili tudi drugi predstavniki Cerkve na Slovenskem.

Dodatne informacije so objavljene na uradni spletni strani: www.eea3.org.

Kratke

Dan Lojzeta Bratuža 23. februarja 2007

Potekajo zaključne priprave na Dan Lojzeta Bratuža oz. počastitev 70-letnice njegove smrti, ko se bo v petek, 23. februarja, zvrstilo kar troje prireditev. V organizaciji Sveta slovenskih organizacij, Kulturnega centra Lojze Bratuž, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, Zveze slovenske katoliške prosvete, Združenja cerkvenih pevskih zborov ter na pobudo Prosvetnega društva Podgora in Mirka Špacapana in v sodelovanju s Slovensko kulturno gospodarsko zvezo se bo dan, poimenovan z naslovom "V svetel spomin..." odvijal na treh prizoriščih. Ob 17. uri bo na mestnem pokopališču v Gorici izvedena počastitev s krajšo mislijo prof. Tomaža Pavšiča in nastopom MoPZ Mirko Filej pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Ob 18. uri bo v Podgori odkritje plošče na hiši, v kateri je bil zaslisan Lojze Bratuž (ul. IV. novembra pri pošti). Podoba na plošči je izoblikovala Albina Pintar, ploščo je izdelalo in tudi podarilo podjetje Klavdija Mužine iz Sela. Nastopata MePZ Podgora in pevska skupina Akord ter recitatorja Irena Breganti in Jurij Klanjšček. Ob 19. uri bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž najprej kratka počastitev pred stavbo ob spomeniku, v veliki dvorani pa se bo odvil osrednji program. Poleg zbora Mirka Filej nastopajo MePZ Lojze Bratuž pod vodstvom Bogdana Kralja, orkestralni sestav Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, flautist prof. Fabio Devetak, recitatorja Sonja Mlejnik in Peter Simoniti iz Celja, ki bosta podala sonetni venec Ljubke Šorli pod naslovom "Venec spominčič možu na grob", in povezovalc Dario Bertinazzi. Slavnostni govornik bo pisatelj Boris Pahor. Likovno podobo dogodka je izoblikoval Franko Žerjal. Ureditve odra in luč David Vizintin, glasba Niko Klanjšček, organizacijska ekipa: Julijan Čaudek, Albert Devetak, Martina Brajnik. Organizacija in režija dneva: Janez Povše. K udeležbi so pozvani vsi, ki želijo počastiti pomen Lojzeta Bratuža za vso našo narodno skupnost ter njegovo pričevanje za kar najgloblje razumevanje med vsemi ljudmi danes in jutri.

Ščebet v vojni v Kulturnem domu

Med knjigami, ki so izšle v lanskem letu, je na prijazen sprejem bralcev naletela knjiga Ščebet v vojni. Napisal jo znani goriški kulturni delavec in dolgoletni ravnatelj novogoriške knjižnice Franceta Bevka, Rajko Slokar. Gre za avtobiografsko pripoved, saj se za osemletnim junakom, ki po otroško dojema vojno in najrazličnejše, tudi najbolj tragične preizkušnje, kakor je očetova ali stričeva smrt, ki jih le ta vsiljuje posamezniku, družinam, širši skupnosti. Knjiga je neke vrste vpogled v preteklost, vpogled v otroška leta. Torej vpogled v otroštvo s precejšnjim časovnim zamikom. Prvi del je avtor zapisal že pred nekaj leti, končno obdelava pa zaključil šele pred nedavnim. Prvič je bila knjiga, ki ji je spremno besedilo napisal akad. Ciril Zlobec, predstavljena v juniju lanskega leta v Bevki knjižnici in bila zelo topla sprejeta. Pred kratkim so Ščebet v vojni predstavili v Sežani; v četrtek, 1. marca, bo Rajko Slokar gost večera v Kulturnem domu v Gorici, na povabilo Slovenskega planinskega društva in Kulturnega doma.

Rajko Slokar ima namreč poleg poklicnega dela, ki se je vseskozi dogajalo v svetu knjige in kulture, tudi drugo zanimanje, planinstvo. In v tej luči je razumeti četrtkov večer v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici v priredbi SPDG in Kulturnega doma.

Pismo sovođenjskemu županu in odborniku

Spošt. Občina Sovodnje ob Soči, Prvomajska ul. 140, IT - 34070 Sovodnje ob Soči
N/r: Župan Petijan inž. Marco
Odbornik Tomsič Slavko
Predmet: spodjedanje bregov pri Sovodnjah

Spoštovana,
V nedeljo, 11. februarja t.l., sem se z družino napotil na sprehod po Produ do Soče. Na koncu poti, ki iz ulice Potok, mimo bivšega ekološkega otoka, pelje do reke Soče, pa sem opazil, da je reka močno spodjedla breg. Z bregom je odšel tudi večji del ceste/steze, ki je peljala vzdolž rečne struge. Vendar to še ni vse. Pri podrobnem pregledu sem opazil tudi, da je sedanji breg izredno krhek in krušljiv, saj ga sestavljata v glavnem samo pesek in gramoz. To pomeni, da se bo ob poraslih vodah spodjedanje bregov še nadaljevalo. Zaradi navedenega, in tudi zato, ker sem na to že nekajkrat opozoril, Vaju pozivam, da o tem čimprej obvestite dotične organe. Še najbolje se mi zdi, da se na to mesto povabijo na ogled predstavniki deželne civilne zaščite in se takoj sproži postopek za sanacijo bregov.

K pismu prilagam tudi nekaj slik, ki sem jih posnel. V pričakovanju na Vaš odgovor pozdravljam s spoštovanjem. / Načelnik občinske svetniške skupine Združeni - Sovodnje ob Soči, Julijan Čaudek

Sovodnje: Soča spodjeda bregove

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan je nedavno stopil v stik z deželnim ravnateljem Civilne zaščite dr. Guglielmom Berlassom in ga opozoril na spodjedanje bregov s strani reke Soče pri Sovodnjah ob Soči. V zadnjih mesecih je namreč Soča ob naraslih vodah spodjedla levi breg pri Sovodnjah, nekje na sredini med avtocestnim mostom in goriško industrijsko cono. Pri tem je odneslo tudi gozdno pot, ki se je vila vzdolž soškega brega in tudi nekaj dreves. Nevarno je, da se bo odjedanje nadaljevalo, saj je zemeljska sestava brega izredno krušljiva, ker jo sestavljata v glavnem pesek in gramoz. Deželni svetnik Mirko Špacapan je ravnatelja Berlassa prosil za čimhitrejši ogled kraja skupaj s sovođenjskimi občinskimi predstavniki in tamkajšnjo ekipo civilne zaščite, zato da se koordinirano preveri možnost začetka postopka za zavarovanje rečnega brega.

70-LETNICA SMRTI LOJZETA BRATUŽA SSO na pokopališču in maša pri sv. Ivanu

Poklon krovne organizacije in vernikov Lojzetu Bratužu

Foto DPD

Na dan, ko je pred 70 leti umrl skladatelj, organist in kulturni delavec Lojze Bratuž, se je delegacija Sveta slovenskih organizacij za Goriško v jutranjih urah v petek, 16. februarja, poklonila njegovemu spominu na goriškem pokopališču s šopom rož v slovenskih barvah. V osebnem imenu in kot predsednik SSO za Goriško se je Janez Povše v svojih mislih obrnil neposredno na pokojnega. Povedal je, da ga "v nekem višjem smislu vesel" obhajati ta dan, saj je Lojze Bratuž s svojim izročilom in poslanstvom naredil, da je njegov spomin zelo živ še danes. Nikdar ni nikogar krivil ali zavračal krivde. To je njegovo izročilo, zaradi česar je njegov spomin živ še danes in bo tak ostal tudi v prihodnjih časih. "Ti si svetel zgled, kako se

lahko spomin na edini lep in ploden način prenaša na prihodnost." To je naša lepa popotnica za sožitje danes in v vseh časih. "Slava tvojemu spominu!" Prisotni so nato v sončnem, skoraj pomladnem dnevu zmolili očenaš in se razšli. Iste dne je bila ob 18. uri v cerkvi sv. Ivana spominška maša, ki sta jo darovala msgr. Cvetko Žbogar in kaplan Alessio Stasi. V molitvah sta se spomnila pokojnega Bratuža in njegovega pomena, na koro pa so naši pevci prisrčno prepevali.

Foto DPD

Dan slovenske kulture v Štandrežu

V Evropo z našo kulturo in tradicijo

To je bilo sporočilo prireditve ob Dnevu slovenske kulture, ki jo je pripravilo Prosvetno društvo Štandrež v četrtek, 14. februarja, v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Proslavo je oblikovala domača mladina, ki je s petjem in recitacijami proslavila Prešerna. Otroški zbor pod vodstvom Aleksandre Schettino je lepo in sproščeno zapel nekaj narodnih. V drugem delu pa so se predstavili člani, predvsem pa članice

Društva Žena in Tojva a.d. 1200 iz Vrtojbe, ki so s petjem in govorjeno besedo predstavile v narečni in prisrčni obliki svoj pogled na vstop Slovenije v Evropsko zvezo. Besedilo je pripravil Renato Podberšič. Vrtojbnici in Vrtojbnke nočejo, da bi jih Evropa poplavila s tujo kulturo in besedo in si prizadevajo, da bi sami popeljali v Evropo slovensko kulturo in tradicijo. Seveda bi to opravili na pristen, domač in kmečki način s prevoznim sredstvom,

Foto DPD

ki je bilo nekoč najbolj v rabi, z burelo. Najlepše priznanje prireditvi je izrekla starejša domačinka, ki je izjavila, da bi ji

bilo zelo žal, ko ne bi bila prisotna na tej Prešernovi proslavi, in da bi bila zelo prikrajšana za lep večer.

SLOVENSKA SKUPNOST Goriško pokrajinsko tajništvo

Odbornik Primosig pri prefektu

Silvan Primosig, goriški občinski odbornik in član pokrajinskega tajništva Slovenske skupnosti, se je prejšnji petek udeležil sestanka z goriškim prefektom Robertom De Lorenzom. Do srečanja je prišlo na povabilo samega prefekta. V vljudnem in odprtem pogovoru sta obravnavala široko paleto tematik, ki se tičejo mesta Gorice in pa tudi širšega okolja. Med glavnimi tematikami sta

bila razvoj in prihodnost mesta Gorice v vidiku vstopa Slovenije v schengenski sporazum o prostem pretoku oseb ter o vplivu, ki ga bo ta dogodek imel na gospodarstvo in kulturo. S posebno pozornostjo sta ocenila razvoj odnosov mesta Gorica z njeno slovensko narodno skupnostjo. Prefekt je izrazil zadoščenje in pohvalo nad delom Brancatijeve uprave. Dodal je, da bi bila velika škoda, če bi v

prihodnje pri tem prišlo do zastoja ali celo nazadovanja. Prefekt in odbornik sta se dotaknila tudi zgodovinskih problematik. Pri tem sta ugotovila, da je v goriškem pokrajinskem muzeju shranjena sveta podoba Božje Matere, ki je stala na Oslavju do 1. svetovne vojne. To je še edini zgodovinski in verski repert vasi Oslavje izpred 1. vojne, zato bi bilo dobro, če bi se lahko iz muzeja vrnil na prvotno mesto. S tem je prefekt popolnoma soglašal. Primosig je De Lorenza še zaprosil, naj se po svojih močeh in kompetencah zavzame, zato da se v čimkrajšem času reši problem v zvezi z usadom v Štmavru. Obisk pri prefektu je odbor-

nik izkoristil tudi, da mu je predstavil in obrazložil lik Lojzeta Bratuža, njegovo osebnost, delo, človeško in kulturno zapuščino ter mučeniško smrt. Obrazložil je tudi, da bo naslednji teden potekala proslava ob njegovi 70-letnici smrti. De Lorenzo je povedal, da je dobil vabilo in da se namerava udeležiti odkritja spominke plošče v Podgori. Pomembna točka je bil tudi Trgovski dom in njegov postopek vračanja. Primosig je prefekta seznanil s trenutnim stanjem. Skupna ugotovitev je bila, da bi bilo nujno, da se vsaj spodnji prostori čimprej dajo na razpolago namenu, ki je zapisan v zaščitnem zakonu 38/01.

In memoriam

Ladislav Rutar

V petek, 16. februarja, smo pospremili k večnemu počitku Ladislava Rutarja, ki je bil rojen v Štandrežu pred 92 leti.

Njegova mama je bila Rijavec, doma iz Štandreža, oče pa iz Tolmina. Gospod Lado se je leta 1934 preselil v ulico Grabizio (Sv. Rok), kjer si je z ženo Pavlo ustvaril družino. Oba sta bila izredno skrbna obdelovalca zemlje. Njuna zelenjava je bila na trgu vedno zelo cenjena. Kot je med pogrebno mašo poudaril gospod župnik Ruggero Dipiazza, je gospod Lado ljubil zemljo in se dobro zavedal, da on seje, neguje, se veseli, trepeta in pobira pridelek, vendar je nazadnje vse v Božjih rokah. Vsi, ki so ga poznali, vedo, da je bil gospod Rutar dobrega srca in vedno pripravljen pomagati bližnjemu. To predvsem, ko so bili hudi časi, takoj po vojni, ko so bili zavodi polni sirot, je marsikateri voziček zelenjave in krompirja romal v slovensko sirotišče v Gorici. Hčerki Jolandi, ki je v mladosti bila član goriške Marijine družbe, iskreno sožalje.

Marilka

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA Knjiga Jožka Kraglja o Stanku Staniču

Ne smemo pozabiti na graditelje temeljev naših kulturnih ustanov!

Ko bi pred nami ne bilo ju-
naških in vztrajnih gradi-
teljev naše kulture, bi tu-
di mi ne imeli vsega tega, kar
imamo danes. O tem je trdno
prepričan g. Jožko Kragelj, ki je
pri Goriški Mohorjevi družbi iz-
dal knjigo o življenju in delu g.
Stanka Staniča (1893-1955).
Danes je morda težko razumeti
izbire mož preteklosti, je na
predstavitvi knjige v ponedeljek,
19. t.m., v galeriji Ars nad Kato-
liško knjigarno povedal predsed-
nik GMD msgr. Oskar Simčič.
Da so mnogi šli za duhovnike,
je veliko prispeval tudi narodni
element, saj "vrednoto spoznaš,
ko je nimaš". Prav duhovniki so
držali narod pokonci, kar čez
noč pa so v obeh nekoga postali
izdajalci... To se je zgodilo Sta-
niču, pa tudi Kraglju, ki se je zla-
sti po upokojitvi posvetil pisanju
in reševanju številnih pomemb-
nih osebnosti iz pozabe. Stanič
je na Goriškem opravljal važne
funkcije v naših glavnih ustano-
vah. "To so bila zlata, a tudi zelo
težka leta."
Kragelj je številne navzoče
spomnil, da se prav v teh dneh
spominjamo 70-letnice smrti
Lojzeta Bratuža. Tedaj, leta 1937,
je bil župnik v Podgori prav Sta-
nič. Gradivo za knjigo o njem je

nabral že pred tremi leti, da bi
izšlo ob 50-letnici njegove smr-
ti. Objavo je ponudil založbi
Ognjišče, urednik "Božo Rustja
pa je odlašal", dokler ga ni po-
nudil Mohorjevi, saj je Stanič
ogromno naredil prav na
Goriškem. Rojen na Cesti pod
Križem na Vipavskem, je študi-
ral v Gorici. Leta 1917 je bil po-
svečen v duhovnika, nakar ga je
nadškof Sedej poslal za kaplana
v Cerknjo, kjer je mladi duhov-
nik vzgajal mlade v značajne in
izobražene osebe. Leta 1922 je
prišel kot kaplan k sv. Ignaciju v
Gorico, kmalu nato pa v Podgo-
ro. Bil je izredno dejaven v kul-
turnih in cerkvenih ustanovah,
saj je bil predsednik
Alojzijevišča, tajnik in soustanov-
vitelj društva Zbora svečnikov
sv. Pavla, odbornik in predsed-
nik Katoliškega tiskovnega
društva, soustanovitelj, prvi taj-
nik in predsednik GMD, ured-
nik Slovenskega Primorca in na-
to Katoliškega glasa. Zaradi vse-
ga tega je prav, da se ga spo-
minjamo, je prabil g. Kragelj, saj
je bil Stanič eden tistih junakov,
ki so pogumno ohranjali našo
kulturo. Časi so bili hudi,
fašizem je sistematično raznar-
odoval naše kraje. Stanič in drugi
so razumeli, da slovenska bese-

Foto DPD

da in pesem lahko obstaneta le v
cerkvi. Zato so izdajali pesmari-
ce, sam je izdal tudi dve knjigi
šmarnic. Ko je Italija stopila v
vojno, "se je pojavila Osvobodil-
na fronta pod krinko narodnega
duha, a v njej se je skrivalo ko-
munistično gibanje". Na Pri-
morskem je padlo več duhov-
nikov in umorili bi tudi Staniča,
ko bi ga nekdo ne obvestil. Za-
tekel se je v Rovigo. Po vojni se
je vrnil in postal ekonom Male-
ga semenišča, ki je med vojno
bilo vojaška bolnišnica. Nato je
bil imenovan za župnika v Štan-
drežu, kjer je tudi pokopan. Na
pogrebu je dr. Kacin med dru-
gimi povedal, da je bil "široko

razgledan mož z nenavadnim
kulturnim obzorjem". V težkih
časih je stal kot hrast in postavil
temelje, na katerih še vedno gra-
dimo, je dodal avtor. Zato mu
moramo ostati zvesti.
Na večeru so bili prisotni tudi
nekateri Staničevi svojci, v ime-
nu katerih se je Kraglju in
Mohorjevi zahvalil Martin Kran-
ner. Zanimivo je bilo, kako so iz
ust navzočih kar vreli na dan
spomini, pričevanja in anekdo-
te z zanimivimi podrobnostmi,
ki so govorili o tem, da je bil Sta-
nič res velika osebnost, ki smo
jo - vsaj do zdaj - premalo pozna-
li.

DD

SREČANJA Z GLASBO Mlada pianistka Ilaria Loatelli v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Klavirski talent na goriškem odru

Foto DPD

ležujejo izvrstni mladi ta-
lenti od vsepovsod. Prire-
ditev, ki je novembra lani
v priredbi društva Flore-
stan potekala že šestič,
daje ugled našemu me-
stu, za obetavne pianiste
pa pomeni pravo odskoč-
no desko.
V četrtek, 15. t.m., je ime-
la na odru Kulturnega
centra Lojze Bratuž klavir-
ski recital zmagovalka
lanske izvedbe tekmo-
vanja Ilaria Loatelli, roje-
na v Veroni leta 1986.
Glasbeno pot je začela
stara osem let v veron-
skem konservatoriju, kjer
je diplomirala z odliko,
pohvalo in posebno
omembo. Že osmo leto se
izpopolnjuje z uglednimi
mentorji na mednarodni
klavirski akademiji v
Imoli, za seboj pa ima

Mednarodno goriško tek-
movanje v klavirski in-
terpretaciji - nagrada
Giuliano Pecar postaja iz leta v le-
to bolj prestižno, saj se ga ude-

kljub svojim rosnim letom že ok-
rog trideset odličij, ki si jih je pri-
služila na tekmovanjih in na-
tečajih v Italiji in tujini. Tudi kot
solistka je že koncertirala v znanih

evropskih dvoranah in snemala za
različne zasebne televizijske hiše.
Odlično se je izkazala tudi na go-
riškem odru, kjer se je predstavila
s tremi biseri pianistične literatu-
re. Slovito Sonato v f-molu op. 57
št. 23, znano pod imenom Appas-
sionata, ki je nastala nekje na sre-
dini Beethovne pianistične pro-
dukcije, smo tudi pri nas dostik-
rat slišali in preslišali, in vendar so
trije stavki, ki so po obliki še kla-
sični, po naboju pa romantični, v
interpretaciji brhkega dekletca še
enkrat presunili poslušalce. Odlič-
no je izvedla tudi najbolj znano
izmed Chopinovih sonat, tisto v
b-molu op. 35 št. 2, ki jo je naj-

boljši poljski skladatelj in eden
največjih pianistov vseh časov na-
pisal v enem izmed temnih obdo-
bij svojega življenja. Lepo so iz-
veneli zaneseni romantični
prehodi, zelo "živo" je v zadnjem
stavku, po znani pogrebni korač-
nici, tudi zavel nemirni veter, ki
odganja listje in misli z grobov.
Briljantna je bila tudi Lisztova
Madžarska rapsodija št. 2 v cis-mo-
lu, na začetku sicer resnobna, v
nadaljevanju pa vse bolj sladka,
privlačna in igriva, sveža in hkrati
veličastna. S toplim aplavzom si
je občinstvo prislužilo za dodatek
še en biserek, Chopinov Nokturno
v b-molu op. 9 št. 1, s katerim
je mlada pianistka še enkrat doka-
zala svojo poustvarjalno zrelost.

DD

"V SVETAL SPOMIN..."

DAN POSVEČEN LOJZETU BRATUŽU (1902-1937)
23. FEBRUAR 2007

ob 17. uri na mestnem pokopališču v Gorici
poklon na grobu
priložnostna misel: prof. Tomaž Pavšič
Moški pevski zbor Mirko Filej

ob 18. uri v Podgori
odkritje spominske plošče (ul. IV. novembra)
Skupina recitatorjev na trgu pred cerkvijo
Pevska skupina Akord
Mešani pevski zbor Podgora

ob 19. uri, Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici
poklon pred spomenikom
osrednji program v veliki dvorani
slavnostni govornik: pisatelj Boris Pahor
Mešani pevski zbor Lojze Bratuž
Moški pevski zbor Mirko Filej
Ljubka Šorli: "Venec spominčič možu na grob"
izvajata Peter Simoniti in Sonja Mlejnik iz Celja
Orkestralni sestav Slovenskega centra
za glasbeno vzgojo Emil Komel
Organizacija in režija: Janez Povše

Prirejajo: Svet slovenskih organizacij
Kulturni center Lojze Bratuž
Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel
Zveza slovenske katoliške prosvete
Združenje cerkvenih pevskih zborov
Prosvetno društvo Podgora.
V sodelovanju s Slovensko kulturno gospodarsko zvezo

Obvestila

Skupnost družin Sončnica
vabi v torek, 27. februarja, ob
20.30 v dom Franc Močnik na
predavanje. S. Mateja Kraševac
bo govorila na temo Sonce naj
ne zaide nad vašo jezo
(Reševanje konfliktov v družini).
V Gnidovčevem domu na
Mirenem Gradu je do konca
februarja na ogled razstava
ilustracij Paole Bertolini
Grudina in Walterja Grudine.
Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih upoko-
jencev za Goriško sporoča, da
bo 8. marca na izlet v Treviso
odpeljal prvi avtobus ob 6.50 iz
Jamelj s postanki v Doberdolu,
na Poljanah, Vrhu in v
Sovodnjah (pri cerkvi in lekarni).
Drugi avtobus pa bo odpeljal ob
7. uri izpred gostilne Primožič v
Gorici, nato s postanki pri
"vagi" blizu Pevskega mosta,
v Podgori pri športni palači in v
Štandrežu pred cerkvijo.
Priporoča se točnost!

Romanje v Rim od 23. do 27.
aprila 2007. Sporočamo, da se
vpisovanje za romanje v Rim ob
skupnem obisku vernikov Treh
Benečij pri svetem očetu
glasov v Gorici (tel. 0481
533177) ter na uredništvu v
Trstu (ul. Donizetti 3, tel. 040
365473). Pohitite z vpisom. V
primeru, da ne bo zadostnega
števila udeležencev, bo
romanje odpadlo.

Potovanje na Kitajsko z Novim
glasom od 15. do 24. maja
2007 je zagotovljeno. Na
razpolago je še nekaj prostih
mest. Pohitite čimprej z vpisom.
Spored potovanja in informacije
na upravi Novega glasa v Gorici,
Travnik 25, tel. 0481 533177
ter na uredništvu v Trstu, ul.
Donizetti 3, tel. 040 365473.

Darovi

Družina Srebrnič - Števerjan
daruje 200,00 evrov za
Mladinski dom iz Gorice.
V spomin na Edija De Vetta
darujeta družini Čotar in Rutar
100,00 evrov za cerkev sv.
Ivana.

V spomin na Ladka Rutarja
daruje družina Koršič-Čotar
50,00 evrov za cerkev v
Štandrežu.
Ob nabirki za katoliški tisk -
župnije: Gabrje 45,93; Vrh sv.
Mihaela 114,67; Peč 53,90;
Rupa 135,00 evrov.
Za društvo krvodajalcev iz
Svodenj: brata Vinko in Srečko
Tomsič darujeta v spomin na

drago mamo Milko 300,00
evrov.

Namesto cvetja ob slovesu
predragega brata Aleksandra
Žerjela darujejo sestre in brata
za svetoivanski cerkveni pevski
zbor 50,00, za CPZ sv. Jerneja
ap. na Opčinah 50,00, za
Združeni CPZ 40,00; za MIPZ
Vrh sv. Mihaela 50,00; za MePZ
Rupa-Peč 50,00, za Sklad Mitja
Čuk 50,00, za slov. Caritas
50,00 evrov.

Za lačne v misijonih: Bogomil
Brecelj 100,00 evrov.

Cestitke

Skupnost družin Sončnica se
iskreno veseli in čestita
Anastaziji, Luigiju, Mariji in
Matiji ob rojstvu male Ane.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 23.02. do 01.03.2007)

Radijska postaja iz Vidma
oddaja na ultrakratkem valu s
frekvencami za Goriško 97.5,
91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7,
103.9 Mhz; za Kanalsko dolino
95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo
dolino Bele 98.2 Mhz; za
Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz.
Slovenske oddaje so na
sporedu vsak dan, od
ponedeljka do petka, od 20. do
21. ure. Spored:

Petek, 23. februarja (v studiu
Andrej Baucon): Ob domačem
ognjišču: Domače viže - Iz
krščanskega sveta -
Zanimivosti in obvestila - Vic
tedna

Ponedeljek, 26. februarja (v
studiu Andrej Baucon): Sodobni
sound - Živemu se vse zgodi -
Zanimivosti in obvestila.

Torek, 27. februarja (v studiu
Matjaž Pintar): Utrinki v našem
prostoru - Glasbena oddaja z
Matjažem.

Sreda, 28. februarja (v studiu
Danilo Čotar): Pogled v dušo in
svet: Jazbec, nočni samotar. -
Izbor melodij.

Četrtek, 1. marca (v studiu Niko
Klanjšček): Zvočni zapis:
Posnetki z naših kulturnih
prireditev. - Glasba iz studia 2.

Ob izgubi dragega FRANCA PAHORJA

izreka družina
Danila Tommastja
iskreno sožalje
ženi Liljani, hčerki
Gabrielli in sinu Edvinu
ter sorodnikom.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na srečanje z Danilom Čotarjem
ob izidu njegove knjige

Domače sirarstvo za zabavo in zares

Z avtorjem, ki je strokovnjak na področju mlekarstva
in sirarstva, se bomo pogovorili, kako nastajajo siri,
o njihovih značilnostih in kako jih lahko
tudi sami doma pripravimo.

Ob tej priložnosti bo tudi pokušnja raznih sirov
in drugih sirarskih izdelkov.

Torek, 27. februarja 2007, ob 20. uri v spodnjih prostorih
župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu

Pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Slovesnost podelitve priznanja

KAZIMIR HUMAR

zborovodjema

Elviri Chiabai in Zdravku Klanjščku

Sreda, 28. februarja 2007, ob 20. uri
v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Na večeru bo predstavitev publikacije
Naš kulturni hram in njegovi graditelji

Na slovesnosti sodelujejo:
- Otroški pevski zbor Štandrež
Zborovodkinja Alessandra Schettino
- Moški pevski zbor Šmaver
Zborovodkinja Nadja Kovic
- Prof. Marija Kacin

Spored bo povezovala Martina Valentinčič

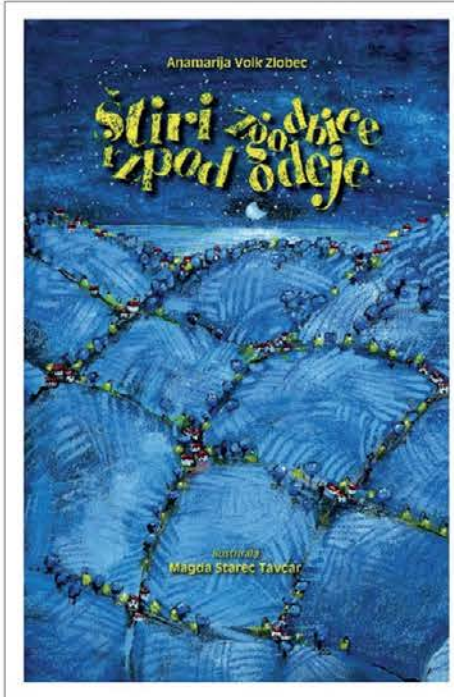
Založba Mladika / Knjižna novost Štiri zgodbice izpod odeje

Konec prejšnjega leta je založba Mladika obogatila knjižni trg otroške literature z izvrnim in zelo lepo oblikovanim knjižnim delom. Gre za knjigo **Štiri zgodbice izpod odeje**, nastalo izpod peresa besedne ustvarjalke **Anamarije Volk Zlobec** in čopiča ilustratorke **Magde Starec Tavčar**. Uveljavljeni in preizkušeni literarno-likovni tandem posveča svoj zadnji skupni ustvarjalni napor "prijateljem v hvaležen poklon", na prijateljstvo pa se v pravokotniku na zadnji platnici (podobno kot npr. že v knjigi O srečni hišici in druge pravljice) navezuje tudi pregovor "Kdor najde prijatelja, najde zaklad." Knjiga velikega formata na prvi pogled spominja na slikanico, a v sebi skriva bogastvo slike in besede, namenjene branja in listanja večšim osnovnošolcem. Njen videz in struktura sta tako posebni, da jo je težko opisati. Knjigo je treba videti, prijeti v roke, listati oziroma odpirati kot "plahete" velike prepognjene strani, skratka, knjigo je treba doživeti z otroško radovednostjo in radoživostjo. Ustvarjalna roka **Magde Starec Tavčar** je na slovnici kot tudi na nekaterih

notranjih straneh stala pravljicno umirjeno pokrajino, ki s prešitki hišic, cerkvic in dreves evocira mehko odeje, za katero se skrivajo zgodbe za lahko noč. Pri ilustracijah je izbirala predvsem pomirjujoče modrozeleno barve in (sivo)rvjave odtenke, ki vzbujajo občutje toplote, igravice - zajček in psiček na naslovni blazini ter levček in klasični medvedek (kdo od otrok ga ne stiska k sebi v posteljici?) pa so bolj živih barv.

Vse, prav vse, od barvnih nians do naravnosti zgodbic, naj bi male bralce navajalo k sladkemu spanju in veselim sanjam. Vlogo otroka - poslušalca odigrava Petček, pripovedovalec je pes Perun, zapisovalec pa dedek. Ta si obeta, da bo otrok pomirjeno zaspal, prav tako kot živalski junaki štirih zgodbic.... "Jež Stanislav, krastača Urška in soproj Grega, ververica Živa in hčerke, netopir Poldek, prav vsi so odšli na prezimovanje," piše takoj na začetku knjige. Kot prezimujejo in spijo živali, tako naj

mirno zaspajo otroci - pod varstvom angela varuha in budnim očesom psa Peruna. Krajše zgodbe se odvijajo skozi vse letne čase, poudarek pa je na pripravi na zimsko prezimovanje. Gre za prijetna druženja, srečanja in pogovore med živalmi. Vanje se vrtajo sodobni poudarki o tehničnih zanimivostih, o navezanosti na računalnik, o orientaciji in opazovanju

nebesnih teles, ki včasih zaradi pretirane vneme postane (z duhovito premetanko) kar astronomija namesto astronomija. Ob opazovanju čudovitih nebesnih teles kot tudi zemeljskih lepot se

pojavlja misel o dobroti, modrosti in vsemogočnosti Stvarnika. Tako iz ilustracij kot iz pripovedi samih se nekateri živalski liki razkrivajo v novi, bolj "humani" in prijazni podobi. Krastača in netopir sta prav tako kot jež in ververica lepa in simpatična, kar najbrž lahko prispeva k odganjanju različnih otroških strahov, tudi pred spanjem. In tako se lahko krile Magdine ptice in ptičke pomanjšajo v ptičice in z notranjosti platnic poletijo na prvo papirnato "odejo", se nato umaknejo živalskim junakom v Anamarijinih zgodbah, nazadnje se spet spreletavajo na "rjuhici", skupaj s pisanimi letali in zračnimi baloni.

Igrivost barvnega sveta se prepleta s sproščenim pripovednim slogom, ki se nevsiljivo ponuja s svojo jezikovno izpiljenostjo. Izražanje je bogato, besedišče sodobno, oboje pa otroke vodi k izrazni lepoti slovenskega jezika. Avtorica **Anamarija Volk Zlobec** zajema globoko iz njegove zakladnice in dognato uporablja predpodske glagole (obmetati, zašelesteti, odšumeti, pribrenčati idr.), kar daje zgodbicam dodatno vred-

nost. Knjiga se po zamisli in likovni obdelavi nedvomno uvršča med bolj uspele in kvalitetne knjižne izdaje za otroke.

Majda Artač

Kulturna panorama

Dvanajst slikarjev prikazuje motive z Ljubljanskega barja

Dvanajst članov Likovne skupine 2002 iz Škofljice pri Ljubljani predstavlja svoje stvaritve v Spacalovi galeriji v Štanjelu. Likovna skupina deluje v okviru Turističnega društva Škofljica. Njen mentor je akademski slikar Todorče Atanasov. Z veliko znanja in smisla za pedagoško delo vodi dvodnevne likovne delavnice, ki jih prirejajo približno enkrat na mesec. Člani skupine so zelo različni glede na starost, poklic in likovne izkušnje. Razstava je v veliki meri tematsko zaokrožena, saj prevladujejo podobe z Ljubljanskega barja. Člani likovne skupine želijo s svojimi stvaritvami prebivalcem Krasa prikazati Ljubljansko barje z meglicami, obilico vode in bujno vegetacijo, kar je pravo nasprotje čarom in lepoti kraškega sveta. Razstava motivov z Ljubljanskega barja v Spacalovi galeriji v Štanjelu bo odprta do 15. marca.

V paviljonu Hit razstava Vladimirja Klanjščka

Minuli četrtek so v Paviljonu Poslovnega centra Hit odprli razstavo slik Vladimirja Klanjščka. Umetnika in njegovo delo je predstavila likovna kritičarka Franca Marri. Ustvarjalec, rojen leta 1944 v Števerjanu, je svojo umetniško pot začel na Pedagoški akademiji v Ljubljani, nadaljeval pa na italijanski šoli za umetnost v Gorici. Do upokojitve je poučeval likovni pouk na slovenski nižji srednji šoli v Gorici. Razstavlja je začel leta 1962 v Trstu in doslej imel več kot štirideset samostojnih razstav. V Števerjanu, kjer živi in dela, se ukvarja tudi z ilustracijo in knjižnim oblikovanjem. "Briška narava, vinogradi, drevesna debla in podobe podeželja zaznamujejo slikarjeva platna, ki lebdijo med abstraktnim in stvarnim, ki v značilnih rdeče-rjavih tonih spominjajo na prst in na tenkočutno dojetje krajine. Likovno zgradbo uravnava premišljeno ravnotežje, ki po eni strani določa nekatera jasna izhodišča, po drugi pa dopušča vstop v prostor. Tako zaživi ritem izmeničnega zaporedja bližine in oddaljenosti, sedanosti in preteklosti, ki sili gledalca, da se spopada s stvarnimi vsebinami, a se hkrati predaja zaprašenim mislim, da se utopi in prepusti megli spominov in čustev, ki jo predstavlja za Klanjščka značilno niansiranje barv," je zapisala v katalog Franca Marri. Razstava bo odprta do 25. marca 2007.

KD Nova Gorica / Koncert pevke Vite Mavrič Vitalna mavrica občutij

V Kulturnem domu Nova Gorica so v sredo, 14. februarja, pripravili Valentinov koncert, na katerem je nastopila priljubljena pevka Vita Mavrič. Predstavila je cikel starih judovskih skladb, ki jih strokovnjaki poznajo pod nazivom klezmer, pred kratkim pa so izšli tudi na zgoščenki z naslovom *Mandeljni in rozine*. Za polnokrvno spremljavo je poskrbel Kvarter Akord v zasedbi Klemen Bracko (violina), Aleš Praznik (harmonika), Matjaž Breznik (kitara) ter Marjan Seško (kontrabas). Kot gost pa je nastopil še klarinetist Jure Hladnik. Verze je upesnil lanski Prešernov nagradjenec Milan Dekleva. Znano je, da je klezmer tradicionalna judovska glasba, ki izvira iz vzhodne Evrope. V preteklosti se je kot glasbena vrst premikal čez evropski in balkanski prostor s selitvijo judovskega naroda. Ob priseljevanju Judov v evropski

prostor je klezmer privzel tudi vplive drugih držav, tako da je

skupnosti, ki so se ustalile v prestolnicah večjih evropskih mest. To je živa, melodična, čutna, vesela ter zelo harmonična glasba, ki je nepogrešljiva na

slišati vse, kar je povezano z judovsko kulturo in ob virtuoznem izvajanju ne bo pustila nobenega poslušalca ravnodušnega. Prav slednje se je zgodilo tudi na koncertu v Novi Gorici. Vita Mavrič je

znatraj njega mogoče slišati tradicionalne glasbene vplive slovanskih, ciganskih in balkanskih judovskih

vsakršni judovski proslavi ali zabavi. Vsaka pesem ima svojo zgodbo, ne glede na tempo izvajanja. V klezmerju je moč

svoj koncert stopnjevala zelo previdno in brez kakršne koli vsiljivosti; glasba se mora konec koncev predstaviti

sama. Pa vendar, pisana in vitalna mavrica občutij, ki jo ta sentimentalno-veseljaška glasbena vrst ponuja, se je počasi razlezla čez celo dvorano in osvetlila prostor s posebno lučjo. Judovska permanentna diaspora se odraža tako v planetarni razseljenosti kot tudi notranji "negotovosti" in skrajni občutljivosti. Klezmer je zato istočasno spovednica kot tudi trdna oprijemljiva točka sožitja in prvinskega strahu pred minljivostjo. Večina melodij ima padajočo melodijo, kar je seveda odraz nekakšne "depresivne" dinamike, a zgolj na zunanji, formalni ravni. Ker poezija, ki je v klezmerju enakovredna glasbi, nima vedno žalobne konotacije (marsikatera pesem ima prav veseljaške nastavke), pride do nenavadne kontradikcije: na eni strani hvalnica življenju in trenutku tu-bitu, na drugi pa silna melanholija in otožnost. Podobno kombinacijo so razvile mnoge ljudske oblike izražanja (najbližje temu so ciganske pesmi), toda pri Judih je vse eksponirano do skrajnosti - humor je včasih že prav razposajen, navihan,

tragično spoznanje, da vse mine, da je človek le členek v verigi življenja, pa izraža strahotno bol. Istočasno pa ta izvorna umetnost, ki "zna jokati z veselimi očmi", načrtno ohranja tudi občutek pripadnosti svojemu narodu in tradiciji, kjer se skrivajo vrata odrešenja in spokoja. Vita Mavrič je izvrstno izvedla svoj repertoar, spremljajoči glasbeniki pa so ji bili zanesljiva opora, še več, v nekaterih samostojnih točkah so se predstavili kot virtuozni in "ljudski godci" v najzlahtnejšem pomenu besede. Ključ do uspeha je seveda iskrenost, pa tudi neizumetničenost izražanja, ki vedno najde pot do poslušalca. Skratka, *valentin*, ki sicer ima raje ljubezen, prijateljstvo in nežnost med ljudmi, je bil tokrat nekoliko otožno obarvan, a vseeno globoko življenjski - poslušalce je oplemenitil z moč črpa iz realnosti spoznanja, da "je življenje obupno kratko".

Jože Štucin

Življenje in delo slovenskega slikarja Dve knjigi o Maksimu Gaspariju pri Ognjišču

Ognjišče je izadlo knjigi, ki bosta bralca seznanili z življenjem in delom tega slovenskega slikarja. Avtor prve, ki nosi podnaslov *Povest o Gasparijevem življenju* ter dokumentarno gradivo, je pisatelj Ivan Sivec, drugo, podnaslovljeno *Gasparijeve razglednice*, ilustracije in jaslice, pa je napisal Marjan Marinšek, poznavalec Gasparijevega dela ter zbiralec njegovih razglednic in knjig. Kot je Sivec zapisal v uvodu

knjige, je v vseh doslej objavljenih delih premalo poudarka na Gasparijevi mladosti, vstopanju v življenje, slikarskih začetkih, zlati pa na vlogi Gasparijevega kamniškega mecena Josipa Nikolaja Sadnikarja. Sivec je pojasnil, da je o slikarju veliko izvedel od ljudi, ki so ga poznali, predvsem od Sadnikarjev iz Kamnika. Demeter Sadnikar mu je tudi posodil pisma, ki jih je Gaspari pisal Sadnikarjem, veliko podatkov pa je pridobil tudi od Jožeta

Medena iz slikarjevega rojstnega Selščka. Povesti je dodano še poglavje Po Gasparijevih sledih, ki prinaša dokumentarno gradivo. Marinšek se, kot je dejal, z Gasparijem ukvarja, že odkar pomni. Že kot otroku so se mu v zavest zasedrale Gasparijeve razglednice, ki so jih hranili doma. Do danes mu je, kot se je pohvalil, uspelo zbrati že vse, kar jih je umetnik ustvaril, v svoji zbirki pa ima tudi precej knjig in drugih tiskov, ki jih je z ilustracijami opremil Gaspari. Kot je poudaril, je Gasparijev opus na področju knjige velikanski, zato še vedno odkriva nove in nove primerke. V knjigi so predstavljene Gasparijeve razglednice in

voščilnice, ilustracije in tiski ter ilustrirane knjige. Posebno poglavje je posvečeno Gasparijevim narodnim jaslicam, ki so posebnost, saj so figure oblečene v slovenske narodne noše, kot Sveti trije kralji pa so upodobljeni jugoslovanski kralji, je še pojasnil Marinšek.

Pokrajinski muzej in center Lojze Bratuž Sodobna slovenska likovna umetnost pri nas!

“Razstavo odpiramo ob slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarju, ki ga v Sloveniji praznujemo kot državni praz-

Slovenska likovna umetnost se prvič v tako celovitem obsegu predstavlja izven državnih meja Republike Slovenije tu v Gorici, na stičišču slovenskega

Ivan Čargo, Gojmir Anton Kos, Veno Pilon, Zoran Mušič, brata Kalin, Riko Debenjak, Silvester Komel, Vladimir Makuc in še bi lahko našteval.

Vsi ti so dali neizbrisni pečat in uveljavili slovensko slikarstvo v svetu.

Želeli bi, da bi razstava vzbudila zanimanje zlasti med mladimi, dijaki italijanskih in slovenskih šol in jim odprla pogled v slovensko slikarstvo, v kulturno dediščino slovenskega naroda ter jih umetniško obogatila.”

Gornje besede je spregovoril generalni konzul Republike Slovenije Jože Šušmelj na slovenskem odprtju velike razstave, ki bo dober mesec dni na ogled v centru Bratuž in v Pokrajinskih muzejih na goriškem gradu, ko je skupaj s predsednikom goriške pokrajine Enri-

com Gherghetto, deželnim odbornikom Robertom Antonazom, z direktorjem NLB v Trstu Andrejem Bratožem, kustosom Pokrajinskih muzejev

Prof. Stane Bernik je povedal, da je v Pokrajinskem muzeju na ogled 47 slik v tehniki olje na platno in v tehniki akril na platno ter 57 grafičnih listov in 23 malih plastik v centru Bratuž; dejal je tudi, da je razstava celosten vpogled v sodobno likovno umetnost na Slovenskem.

Razstavljeni dela zgovorno zaznamujejo razvoj slovenske likovne umetnosti v drugi polovici preteklega stoletja. Pripoved se začne z deli, ki so v obnovi po 2. svetovni vojni nosila pečat so-

realističnih Bratuš, Černigoj, Černe, Červek, Debenjak, Gatnik, Gnamuš, Golob, Gorenc, Gumilar, Gvardjančič, Horvat-Jaki, Hozo, Hrvacki, Huzjan, IRWIN, Jagodič, Ječič, Jakac, Jemec, Jeraj, Jesih, Kalan, Kalin, Kalaš, Kapus, Kariž, Kobe, Kolarič, Komel, Kotnik, Kralj, Krašovec, Kregar, Kržišnik, Logar, Maraž, Makuc, Maleš, Marušič, Meško, Mihelič, Mušič, Oman, Pak, Planinc, Pogačnik, Prancič, Pregelj, Rijavec, Rimele, Rogelj, Rotar, Savinšek, Smerdu, Spacal, Stegovec, Stupica, Šefran, Šubic, Šušnik, Šuštaršič, Tršar, Tutta, Usenik, Vodopivec, Vrezec, Zaplatil, Zelenko, Žido.

Dejstvo, da je tako bogata zbirka sodobne slovenske likovne umetnosti, kot je zbirka NLB, prvič na ogled pri nas, nas navdaja s ponosom. Prav je, da si jo ogledamo!

ZUT

Gabrijel STUPICA, Atelje, ok. 1961

nik kot priznanje kulturni ustvarjalnosti, ki je odločilno vplivala na razvoj slovenskega naroda in ustanovitev lastne države.

Dovolite mi, da se najtopleje zahvalim Goriški pokrajini in pokrajinskemu muzeju ter kulturnemu centru Lojze Bratuž, ki so dali na razpolago prostore za organizacijo te edinstvene razstave “Slovenska likovna umetnost 1945 - 2000”. Prav tako bi se zahvalil vodstvu Nove Ljubljanske banke, ki je lastnik razstavljenih slik, da je omogočilo to razstavo ter kustosu razstave dekanu dr. Stanetu Berniku, ki je opravil izbor slik in uredil razstavo.

in italijanskega kulturnega prostora, ki je v svoji multikulturni prepletenosti in sožitju ter čezmejnem povezovanju postala sinonim nove združene Evrope. To je bil tudi razlog, da je bila Gorica izbrana za predstavitev slovenske likovne umetnosti, saj se organsko vključuje v vizijo vedno bolj skupnega kulturnega prostora, ki bo z odpravo kontrole na državni meji dobil še globljo vsebino.

S to razstavo se poklanjamo tudi spominu na velikane likovne umetnosti, ki so zrasli iz goriških korenin, kot so bili Franc Kavčič, Josip Tominc, družina Šantel, Luis Špacapan,

Stane KREGAR, Istrsko poletje, 1962

Marko ŠUŠTARŠIČ, Zbirka, 1969

v Gorici Sašo Quinzijem, dr. Stanetom Bernikom in našim urednikom Jurijem Paljkom odprl razstavo sodobne likovne umetnosti druge polovice minullega stoletja.

Gre za izjemno kulturno dejanje, ki bi moralo najti posluš predvsem med šolniki in šolarji, tako slovenskimi kot italijanskimi, saj je umetnost tista, ki nemo govori, le prisluhniti ji je treba. Veliko število ljudi, ki so se udeležili slovesne otvoritve minuli petek, 16. t.m., je dober obet za uspeh razstave.

izhodišč, a so ta dela slikali močni ustvarjalci, ki so gradili na izročilu slovenske predvojne družbene angažirane umetnosti, je na predstavitvi povedal Stane Bernik, ki je še dodal, da so se umetniška dela od petdesetih let izrisovala na obzorju likovne izpovedi kot dejaven in izvirni dialog z modernističnim izročilom in novodobnimi pobudami.

Gre za likovne dosežke najbolj uveljavljenih slovenskih ustvarjalcev, ki jih je Umetniška zbirka NLB v nepolnih desetih letih odkupila na slovenskem umetnostnem trgu. In še umetniki, ki so prisotni s svojimi deli v Gorici: Apollonio, Begič, Bernik, Bezljaj, Boljka, Borčič,

Mirsad BEGIČ, Iz cikla Ohraniti sanje, 1998

Kulturna panorama

Razstava o rudniku urana Žirovski Vrh

Na razstavišču Nikolaja Pirnata na gradu Gewerkenegg v Idriji je na ogled razstava fotografij z naslovom Bil je rudnik. Z njo prikazujejo razvoj rudnika urana Žirovski Vrh, ki se je začel v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Tedaj so se začele raziskave in so zavrteli prve vrtnice. Delavci rudnika, ljubiteljski in poklicni fotografi so sproti beležili dogodke v dolini Brebovščice in na Žirovskem Vrhu. Mnóžica fotografij je tehnične narave, namenjenih dokumentaciji. Skozi fotografski objekt so dogodke zabeležili tudi znani slovenski fotografi Vlastja Simončič, Marjan Smerke in Tomaž Lunder. Namen razstave je obuditi in ohraniti spomin na obdobje raziskav, gradnje in delovanja rudnika. Z razstavo pa se hkrati soočajo z dokončnim zapiranjem rudnika, izginjanjem rudarskih in predelovalnih objektov, sanacijo površinskih objektov, pa tudi z iskanjem novega namena in smisla v vsem tistem, kar je od rudnika urana ostalo. Razstavo sta pripravila Mestni muzej Idrija in rudnik urana Žirovski Vrh. Odprta bo do 1. marca.

Obeležje ob šestdesetletnici obstoja Nove Gorice

Svetnik mestnega sveta občine Nova Gorica Tomaž Vuga je na zasedanju sveta sporočil pobudo za proslavitev šestdesete obletnice obstoja mesta. Gre pravzaprav za predlog Tomaža Marušiča, nekdanjega župana Nove Gorice in ministra za pravosodje v slovenski vladi. V mestu naj bi ob omenjeni obletnici, ki bo potekala sicer šele sredi leta 2008, postavili trajno obeležje v spomin in zahvalo za požrtvovalno delo brigadirjev in brigadir, pripadnikov vseh narodov in narodnosti nekdanje Jugoslavije, pri gradnji Nove Gorice. Župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc je pobudo sprejel ter sporočil, da bodo o obeležitvi šestdesetletnice obstoja mesta razpravljali na eni naslednjih sej mestnega sveta.

Uglasbena poezija Srečka Kosovela

Na zgoščenki Vibrato tišine se poezija Srečka Kosovela prepleta z glasbo. “Pesnikova beseda je prvi impulz, je kot kamen, vržen v sinje jezero tišine: vzvalovijo zvoki in glasba objame besedo,” je zapisala pesnica Barbara Korun. Na zgoščenki so med drugimi zbrane pesmi Ekstaza smrti, Kons 5 in Evropa umira. Uglasbitev sta Korunova in tolkalec Zlatko Kaučič predstavila na glasbenem recitalu v Društvu slovenskih pisateljev v torek, 6. februarja, dan kasneje pa še v novogoriški Točki (JSKD). Kaučiča Kosovelovo življenje in delo navdihujeta že vrsto let. Na njegovo poezijo je že poprej pisal glasbo, jo z različnimi zasedbami posnel na dveh koncertih v živo in izdal na ploščah Zlati čoln (2002) in Zlati čoln 2 (2006). Tokrat je za uglasbitev poezije sezonskega pesnika uporabil raznolika glasbila, gonge, razne zvonce in otroške citre, pomagal pa si je tudi z lonci in igračkami. Vseh 17 pesmi, zbranih na zgoščenki, je recitala Korunova.

Izposojen komentar z Radia Trst A Polemika o “mrežni moči” slovenščine

Letošnji slovenski kulturni praznik je pospremila polemika, močno drugačna v primerjavi s prejšnjimi, ki so se vrtele predvsem okoli dela in odločitev upravnega odbora sklada, ki izbira Prešernove nagrajence. Tokratno je sprožil “zloglasni” liberalni ekonomist in strastni polemik Mičo Mrkaič, sicer profesor na Fakulteti za družbene vede v Kranju, v vprašanju, ali je France Prešeren res nekdo, ki ga moramo 8. februarja slaviti, ali pa bi ga morali preklinjati. Najkrajše povzeto: Mrkaič se v svojem razmišljanju, objavljenem (na predvečer praznika) v dnevniku Finance, poigrava s tezo, da so nas slovenski kulturniki pravzaprav “oškodovali”, saj so prepredčili, da bi se ponemčili in s tem vključili v bistveno večje jezikovno območje, kot je naše. Mrkaič poudarja, da govori zgolj o jeziku kot orodju in omrežju komuniciranja - nekako podobno, kot marketinški strokovnjaki ocenjujejo uporabnost in vrednost omrežja kakšnega operaterja mobilne telefonije. Slovenščino s tega stališča označi za jezik, ki tvori majhno omrežje,

zato tudi za marginalen, skoraj butični jezik, inferioren mnogim drugim večjim jezikom.

Tovrstno “vrednost” oziroma uporabnost slovenščine kot omrežja Mrkaič tudi izračuna: odvisno od tega, katero od formul uporabimo, je na primer vrednost nemščine od 57-krat do dvatisočkrat večja od slovenščine ...

Čeprav Mrkaič zatrjuje, da s tem ne vrednoti kulture, izpelje tudi posledice tako razumljene manj-vrednosti (omrežja) slovenščine. Te se po njegovem kažejo v pomanjkanju prevedene strokovne literature in poglobljenih časopisov, še zlasti pa v življenju pisateljev, “ki morajo s težkim srcem živeti od subvencij, medtem ko bi jim na večjem jezikovnem območju zagotovo uspelo na trgu” ...! Časnik Finance je doslej objavil dva polemična odmeva na Mrkaičeva razmišljanja. Učitelj slovenščine iz Nove Gorice, Zoran Božič, je smisel takšnega vrednotenja jezika pokazal že v spakledranem slogu odgovora za naslovom: Fjučer od zlovenše

lingva minore ali činkve jare do selfdistrakšen ...

Z enako mero “neznosne lahkosti”, s kakršno operira Mrkaič, Božič predlaga “referendum, po katerem se za lengvič štatale v RS določi grande ingliš Šprahje, zloveniš lingva minore pa se za pet let dovoli kot privat Šprahje ... Če preizkus folks disižen uspe, se uporabi način prehoda z grose šok - lajk ojro ...

“Resnejši” odziv na Mrkaičeve “pasje bombice” pa je 13. feb. 2007 objavljen zapis slikarja Pe-

tra Štrovsja. Ta povzema zgodovinske razloge oblikovanja jezikov iz skupnega indoevropskega “prajezika” in težnje poenotenja jezikov v obdobju nastajanja nacionalnih držav ... Ekonomista spomni na to, da so

se prve slovenske slovnice spirale na latinščino in nemščino, našteje pa tudi vrsto, na srečo neuspešnih poskusov, da bi slovenščino podredili “panslovenskemu”, nemškemu ali “jugoslovenskemu” jeziku.

Štrovs sklene z mislijo, da “je smiselnost obstoja našega jezika danes povsem neumestno vrednotiti”, “saj slovenščina še nikoli v zgodovini ni bila niti v približno tako ugodnem položaju kot sedaj, ko je celo uradni jezik Evropske unije ...”

Toliko o jezikovni polemiki, ki se bo skoraj zagotovo še nadaljevala. Ob tem je zanimivo, da se odvija na straneh poslovnega dnevnika, ki bralce obvešča predvsem o dogajanju v gospodarstvu in drugih indeksih. Molč drugih ob ekonomističnih provokacijah - predvsem za tovrstne razprave bolj usposobljenih strokovnjakov - jezikoslovcem, pa je vseeno skrb vzbujajoč.

Zakaj? Ministrstvo za kulturo je za Mrkaičeve ubijalske kritike državnega podpiranja kulture (in polemike, ki so jim sledile) doslej namreč pokazalo kar nekaj “poslušna” ... v obliki zaostrovanja pogojev pri dodeljevanju subvencij.

Lahko se torej vprašamo: se zdaj, ko se je liberalni ekonomski teoretik Mičo Mrkaič spravil še na jezik, slovenščini piše še slabše?

Dušan Rogelj

Kratke

Srečanje o pastoralnem delu v Tržaškem mestnem središču

Dne 2. februarja 1981 je tržaški škof msgr. Lovrenc Bellomi podpisal odlok, s katerim je bilo po večletnem prizadevanju slovenskih duhovnikov in vernih laikov ustanovljeno Slovensko pastoralno središče v Trstu s sedežem v Marijinem domu v ul. Risorta 3. To središče je namenjeno pastoralni oskrbi slovenskih vernikov v tržaškem mestu, zlasti tistih, ki živijo v župnijah, v katerih ob nedeljah ni slovenske službe božje. Od vsega začetka ga vodi msgr. Marij Gerdol, ki skrbi ob enem tudi za redno slovensko bogoslužje v mestnih cerkvah Novega sv. Antona in Sv. Jakoba ter v Marijinem domu v ul. Risorta. Ob strani mu stoji odbor, v katerem sodelujejo laiki in redovnice, ki sooblikujejo slovenske verske pobude in dejavnosti na območju Tržaškega mestnega središča.

Lani je torej poteklo 25 let od ustanovitve te pomembne cerkvene ustanove. Primerno je, da se ob tej priložnosti skupaj zamislimo, pregledamo prehojeno pot ter načrtujemo pobude za naprej. Nedvomno je Slovensko pastoralno središče že v teh prvih petindvajsetih letih za slovenske vernike in sploh za vso slovensko narodno skupnost v Trstu odigralo nenadomestljivo vlogo. Nekatere njegove pobude so bile vidne in odmevne (na primer vsakoletna Hvaležnica ali pa njegova vloga pri organizaciji Ljudskih misijonov), druge tihe in skrite, a zato nemara še dragocenejše (pomislimo le na versko oskrbo bolnikov in ostarelih, na besedo tolažbe ob pogrebih itd). Kakorkoli že, vsi, ki odgovorno razmišljajo o verskem stanju Slovencev na Tržaškem, so mnenja, da, če bi Pastoralnega središča ne bilo, bi ga bilo treba nemudoma ustanoviti. Glede na pomanjkanje slovenskih duhovnikov in na čedalje večjo razpršenost slovenske prisotnosti v mestu se bo nenadomestljivost te ustanove še toliko bolj jasno in vidno pokazala v prihodnje.

Prav z namenom, da razmislimo o prihodnosti verskega življenja Slovencev v Trstu, je Slovensko pastoralno središče ob tej 25-letnici že lani decembra dalo pobudo za srečanje - okroglo mizo, na kateri naj bi se o tej pomembni problematiki pogovorili. Zaradi objektivnih ovir je bilo srečanje odloženo in bo potekalo v nedeljo, 25. februarja, ob 17.00 v Marijinem domu v ulici Risorta, 3. Na okrogli mizi, ki jo bo vodil član odbora Tomaž Simčič, bo najprej spregovoril predstojnik Središča, msgr. Marij Gerdol, ki bo orisal do sedaj prehojeno pot, nato pa bo o sodobni pastoralni in evangelizaciji s posebnim oziranjem na urbana središča spregovoril župnik pri Sv. Marku in koprski dekan Lojze Kržišnik. Gospod Kržišnik je bil povabljen k sodelovanju na tej okrogli mizi, ker dobro pozna zamejsko problematiko, razen tega pa se sooča z realnostjo, ki je v marsikaterem oziru sorodna tržaški. Sledil bo pogovor, med katerim bodo vsi prisotni lahko povedali svoje mnenje in svoje predloge.

K udeležbi so toplo vabljeni vsi, ki jih zanima problematika slovenske pastore v središču mesta. / (žc)

Ob šesti obletnici smrti

V nedeljo, 18. februarja, so se domačini iz Sočerge in nekdanji vaščani istrske vasi, ki živijo v Trstu, spomnili priljubljenega župnika g. Marijana Živca. Maše zadušnice, ki je potekala v Sočergi natanko šest let po župnikovi smrti, se je udeležila lepa množica vernikov, ki so znova poudarili, kako je lik g. Živca med njimi še vedno živ.

Deželni prispevki

Dne 28. februarja 2007 zapade rok za predložitev obračunov o uporabi deželnih prispevkov.

V sredo, 28. februarja 2007, zapade rok za predložitev obračuna o uporabi finančnih prispevkov, ki jih je v letu 2006 Dežela FJK dodelila v podporo dejavnostim primarnih ustanov ter manjših ustanov in društev slovenske manjšine, v smislu 5. člena, 2. odst., črke a), b) in c) dež. zak. št. 23 iz leta 2001. Informacije in dvojezični vzorec so na razpolago na deželni uradni spletni strani pod naslovom www.regione.fvg.it/istruzio-ne/istruzio.htm v predalu "News".

Slovensko deželno gospodarsko združenje / Ponatis priročnika

Bivalna kultura na Krasu

Za avtohtonega prebivalca kraška hiša ni antipod urbanega bivališča Ljubljana ali Tržacana, temveč domača hiša, v kateri živi in dela njegova družina. Meščani, ki običajno prihajajo na Kras ob koncu tedna, pa večkrat imajo to področje kot bukolichen prikaz narave in z njo povezane arhitekture, ki nasprotuje živčni podobi mestnega vrveža. Ta disonanca v konceptu bivanja in doživljanja Krasa izstopa tudi v fizičnem prostoru. "Stara hiša je Kraševcu pretesna, okna so majhna, portali preozki, nezadostna je sanitarna opremljenost. Navedeno pa je meščanu kot alternativa življenja v mestu lahko plus in obogatitev njegove bivalne kulture". Tako razmišlja Vojteh Ravnikar, ki je ponatis dvojezičnega priročnika z naslovom Bivalna kultura na Krasu - Bivalne enote prispeval spremno besedo. Ravnikar vidi pozitivno naravnost publikacije, ki jo je izdelalo Slovensko deželno gospodarsko združenje s pomočjo tržaške trgovske zbornice, v "uskaljevanju teh dveh poti oz. načinu bivanja".

Ponatis priročnika, ki je že izšel leta 2004 in žel velik uspeh, so predstavili v prostorih trgovske zbornice v četrtek, 15. februarja,

ob prisotnosti osrednjih kadrov SDGZ in avtorjev oz. pobudnikov publikacije.

Razlaga arh. Danila Antonija, enega izmed pobudnikov in urednikov priročnika, se tesno veže in dopolnjuje s tem, kar je

nim uradom in ostalim pristojnim institucijam kot nov inštrument za ovrednotenje tradicionalne arhitekture na Krasu. Antonij je na tiskovni predstavitvi uokviril načrt publikacije Bivalna kultura na Krasu v širši kontekst

Foto IG

Ravnikar napisal v spremni besedi. Svoj poseg je osnoval na pojmu bivalne ekologije, ki se opira predvsem na željo, da bi izvedenci (predvsem arhitekti in gradbeniki) približali svoje poglede na Kras in njegove arhitekture tistim, ki na njem prebivajo. Priročnik je namreč namenjen načrtovalcem in naročnikom, gradbenikom, občinskim tehnič-

še večjega prizadevanja, da bi v prihodnje to delo dopolnili z novimi publikacijami, ki bi jemale v poštev še urbanistični vidik kraškega področja in tudi tradicionalne opreme kraških hiš. V sosedstvu poglavij in podpoglavij, ki jih dopolnjujejo tudi številne fotografije, je vsebina priročnika razvrščena tako, da ljubitelj kraške dediščine zlahka

dojame osnovne elemente, na katerih stoji kraška arhitektura in katerih pravnih norm se je treba držati pri spodbujanju obnove Krasa v tradicionalnem slogu.

Direktor SDGZ Andrej Šik je na predstavitvi spregovoril še o ostalih pobudah, s katerimi želi združenje ovrednotiti Kras, "to je področje, ki se ne konča ob mejni črti, sega čez njo". Šik je še spomnil na vlogo SDGZ pri ponujanju strokovnih nasvetov sodnim slovenskim čezmejnim gospodarskim dejavnostim, kar je direktor SDGZ pojasnjeval v luči skupnega post-schengenskega področja.

Priročnik, ki je pri SDGZ nastal v sklopu sekcije samostojnih poklicev, je sad prizadevanj arhitektov Danila Antonija, Rossane Pettrosso, Marina Kokorovca, Vesne Škabar, Aleksandre Tobrica, inž. Livia Pertota, geometra Roberta Daneua in Davorina Devetaka; iz matične domovine so sodelovali Ljubo Lah, Stanislav Renčelj, Jožica Planinc, Monika Milič, Vesna Guštin, Vanja Bučan in Mojca Švab. Priročnik, ki ga je grafično oblikoval Studio

Link, tiskala pa ga je tiskarna Graphart, bogati še slovarček narečnih izrazov o kraški arhitekturi, ki je bil prvotno objavljen v knjigi Stanislava Renčlja in Ljuba Laha Kraška hiša in arhitektura Krasa: med očarljivostjo in vsakdanom. Knjigo je na tiskovnem srečanju predstavil docent Ljubo Lah.

Igor Gregori

Galerija Narodnega doma / Fotografska razstava

Meta Krese: fotografije borbe in dela

"Na dan mamine smrti, 2. septembra, sem zvedela, da bom odpuščena." Ta stavek je zapisan pod eno izmed fotografij, ki sestavljajo korpus pomenljive razstave fotografije Mete Krese z naslovom *Fotografije borbe in dela*, ki jo je tržaški krožek Fotovideo 80 v sodelovanju z umetniškim društvom Kons in NŠK odprl v četrtek, 15. februarja, v Galeriji Narodnega doma. Presretni stavek je sam po sebi lahko priča o vsebini razstave, ki jo sestavlja dve zgodbi. Prvo je umetnica sestavila leta 2003. Meta Krese je tedaj stopila v stik z delavkami tekstilnega podjetja, ki so bile na tem, da jih odpustijo iz službe. V sosedstvu fotografij je navzočnost junakinj poudarjena ravno z njihovo fizično odsotnostjo: upodobljeni so le drobci

vsakdanjega življenja (pospravljen kuhinja in spalnica, lončnice na oknu, snežno bele zavese), ki pričajo, da se junakinje do konca vendarle niso vdale. Drugo zgodbo je fotografinja upodobila lani. V njej je umetnica prodrla v živo stvarnost delovnega mesta, kjer je kljub vsemu večina delavk upodobljena z nasmehom na ustih, čeprav so dan za dnem primorane stati za stroji, bučnimi pošastmi, ki jih je z znanjem, s spretnostjo in z izkušnjami mogoče ukrotiti. Fotografije so tudi zgodba "tistih tridesetih minut odmora, ko ob turški kavi in cigareti včasih glasno, včasih šepetaje izmenjujejo dogodke prejšnjega dne," piše o delu Mete Krese Zoja Skušek.

Dolgoletni Metin prijatelj in priznani slovenski fotograf Arne Hodalič je dejal, da njene fotografije

zaznamuje globok socialni in človeški moto, kar je pri umetniški fotografiji težko zaslediti. Meta Krese hkrati ni vezana na stroge časovne roke, katerih se morajo držati poklicni fotoreporterji; to dejstvo dopušča umetnici večjo izrazno svobodo. Meta Krese je nadvse zanimiv lik, ki se pri svojem delu lahko opira na suvereno izobrazbeno podlago. Doštudirala je agronomijo, magistrirala iz kulturne antropologije in se učila fotografije v Londonu. Leta 2003 je končala

usposabljanje pri Danski šoli novinarstva. Zdaj dela kot novinarka in fotografinja za nekatere slovenske časopise in revije. S fotografijami je opremila več knjig, nekaj jih je tudi napisala, razstavljala je na skupinskih in samostojnih razstavah, poleg tega je urednica Fotografije, revije slovenskih fotografov, in revije Adria In-Flight Magazine.

Na večeru je sodelovala tudi gojenka Glasbenen matice, pianistka Samantha Gruden.

IG

Foto IG

Študijski krožek Beseda Slovenske Istre
Predstavili so zadnjo številko
glasila Brazde s trmuna

Da imajo kulturni večeri študijskega krožka Beseda slovenske Istre "dušo", kot pravijo nekateri prijatelji krožka, priča izredno dobro obiskana premierna predstavitev enajstega zbornika oz. glasila tega društva z naslovom Brazde s trmuna, ki je pred nedavnim potekala v osnovni šoli v Sečoveljah. Člani krožka imajo namreč navado 'romati' iz kraja v kraj, iz vasi v mesto, da bi ponesli dragoceno pričevanje o istrski kulturni dediščini in pomenu, ki ga to izročilo ima za ves naš prostor, tako tostran kot onkraj meje. "V Istri se veliko govori o sožitju, o večkulturnosti tega prostora, saj tukaj živijo dva naroda in ena

narodna manjšina, premalo pa se naredi na področju odkrivanja in negovanja kulturne dediščine prvobitnega slovenskega prebivalstva Istre," pravi mentorica študijskega krožka, Nadja Rojac. V slovenski Istri se še vedno skrivajo bogastva, ki komaj čakajo, da jih bo kdo zapisal in tako rešil pozabe. To je bil namen Lede Dobrinja, ki je krožek ustanovila v okviru dejavnosti Hiše od čuda. "Pisno gradivo, ki se je začelo nabirati, objavljamo v zborniku Brazde s trmuna, ki izhaja enkrat letno, prinaša pa dragocena pričevanja o zgodovini, istrskih običajih, pomembnih osebnostih ipd. V Brazdah namenjamost tudi istrskim književ-

nikom, ki objavljajo svoja dela bodisi v knjižni slovenščini bodisi v narečju." Pri predstavitvi 11. številke zbornika

prispevkov. To so Bert Pribac, Marija Andreasič Koren, Ivan Novak, Danila Tuljak Bandi, Marjetka Popovski, Snježana Muzica in Pino Pištan. Svoja pričevanja je posredoval tudi nekdanji član študijskega krožka, sečovelj-

Da so člani krožka izbrali ravno poslednjo slovensko vasico pred hrvaško mejo, gre pripisati predlogu Konstantina Radoslava - Košte, ki je doma ravno iz Sečovelj. Kot je zanj značilno, je na 'domačem' večeru, ki je nastal v sodelovanju s krajevno skupnostjo, pripovedoval starodavne istrske storije. Sodelavec krožka je nato s pomočjo skupinice otrok sečoveljske osnovne šole ponudil številnemu občinstvu na ogled igrice, v kateri so otroci sami pričali in se igrali na način, ki je bil značilen za starodavne čase, ko so bile otroške igre bistveno drugačne, sicer bolj pristne, kot so danes. Enajsta številka glasila Brazde s trmuna je namreč namenjena ravno nekdanjim igram, ki so polnile vsakdan istrskih otrok. In ker se v vsakem nastopu sodelovalci tudi odrasli. Kulturni spored sečoveljskega

večera je dalje stekel ob branju poglavij Brazd s trmuna, glasbenem nastopu učencev domače osnovne šole, krožek Mavrica pa je predstavil ročne izdelke, ki so jih izdelale sečoveljske žene. Svojo ročno spretnost so predstavili tudi nekateri člani krožka: Košte je prinesel na ogled košare in orodje, ki ga sam izdeluje; Marija Andreasič Koren je razstavila voščilince, ki jih izdeluje s suhim cvetjem; Danila Tuljak Bandi pa je prinesla kipe, ki jih oblikuje iz umetne mase.

Med ostalimi predstavitevami, ki jih je glasilo krožka doživelo v mesecu februarju, je treba omeniti gotovo tisto, ki je na valentinovo potekala na domačiji Butul na Manžanu pri Kopru. Vezna nit večera je bila takrat ljubezen, to je čustvo, ki ga člani krožka Beseda slovenske Istre in njihovi prijatelji imajo do jezika, naroda in domačega kraja.

IG

Brazde s trmuna so sodelovali člani študijskega krožka in avtorji ski župnik Dinko Dominik Bizjak.

Peterlinova dvorana / Društvo slovenskih izobražencev

Večer v znamenju slovenske kulture

Dan slovenske kulture so v Društvu slovenskih izobražencev praznovali v znamenju Franceta Prešerna, Primoža Trubarja in številnih priznanih Mladi oder, ki so jih že dvaintrideset let podelili zaslužnim mladim ljubiteljem nastopanja, tako na gledališkem kot na glasbenem področju. Obenem pa so ravno ob Prešernovem dnevu podelili tudi nagrade zmagovalcem 35. literarnega natečaja Mladika.

Ker je pri tem slo za pravo proslavo, je nagrajevanje in priložnostno misel Nataše Sosič obogatil nastop mladih gojencev Glasbene matice, pianistke Alenke Cergol, flavtistov Sare Bembi, Jagode Castellani, Petre Marena in Carla Venierja, ki so ob branju odlomkov nagrajenih poezij in proznih del, za kar so poskrbeli Julija Berdon, Matjaž Peterlin in Tomaž Susič, posebej popestrili srečanje.

Večer pa je potekal predvsem v imenu Prešerna in Trubarja, dveh osrednjih osebnosti, ki sta docela zaznamovala slovensko zgodovino.

no. "Oba sta od januarja letos - kot je povedala Sosičeva - upodobljena na evropski valuti: Trubar, oče slovenskega naroda, s svojim geslom Stati inu obstati na kovancu za en evro, Prešeren s ponarodelim verzom "Žive naj vsi narodi" na kovancu za dva evra. Velikana evropskega formata sta prisotna na evropskem prizorišču v družbi velikih". "Njuna pokončnost, - kot je povedala Sosičeva -, neupogljivost, vztrajnost in zve-

Foto Kroma

mu udeleževanju pri društvenem delovanju. "Občutek za pripadnost društvu, delovanju in udeleževanju v njem, ne bo avtomatičen, če ne bodo otroci v to vzgojeni in če se jih ne bo znalo pritegniti na sodoben, inovativen, njim primeren način. A vse to bo mogoče sa-

stoba so temeljne značilnosti, ki ju odlikujejo in privzdignejo vsakega na svojem področju na vrh slovenskega ustvarjanja. Z dediščino, ki sta nam jo zapustila, pa čeprav je bilo njuno življenjsko

bivanje časovno odmaknjeno za nekaj stoletij, smo mi rasli, se učili in postali to, kar smo".

Kar nekaj misli pa je Sosičeva namenila tudi mladim in njihove-

mo ob širokem sodelovanju institucij in organizacij, ki delujejo v domačem kraju, saj bodo brez pomladka naša društva postopoma utihnili". Ob tem je osrednja govornica razmišljala tudi o društvenem angažiranju mladih, saj je zato, da jih privabimo in pritegnemo k sodelovanju, potrebno, da najdemo neki skupni jezik "starejši moramo razumeti, da se je v letih marsikaj spremenilo, da so modeli, ki so veljali pred leti, zadobili drugačno podo-

do, čeprav ne moremo mimo nekaterih stalnic in vrednot, ki obstajajo in jih moramo ohraniti. Sprejemati moramo nove izzive, zaupati in otresti se morebitnih kompleksov".

Da pa gre vsekakor upati v prihodnost, je Sosičeva podčrtala tudi ob ugotovitvi in voščilu, da je bil Prešeren s svojo vizijo "Žive naj vsi narodi" predhodnik zdajšnje Evrope, v kateri bomo ostali, če se bomo držali tudi Trubarjevega gesla Stati inu obstati. Stati pomeni biti pokončen, neupogljiv spriči težav in nasprotovanj; pomeni vztrajati v izvajanju svojih načrtov in pomeni zvestobo svojim temeljnim prepričanjem. Samo s tako držo je mogoče obstati".

Iga

Obvestila

V župnijski dvorani v Nabrežini bo v sredo, 28. februarja, ob 20. uri Prešernov večer. Nastopila bo ženska vokalna skupina Jezero iz Doberdoba pod vodstvom Daria Bertinazija. Priložnostno besedo na temo Prešeren in Sveto pismo bo podal dr. Rudi Koncilja.

Kulturno društvo Ivan Grbec, Prosvetno društvo Kolonkovec in Dom Jakob Ukmar prirejata Prešernovo proslavo, ki bo v Škednju, v Domu Jakoba Ukmarja, v nedeljo, 25. februarja, ob 16. uri. Vabljeni!

Slovensko pastoralno središče ob 25-letnici ustanovitve vabi na srečanje, namenjeno obravnavi pastoralnih vprašanj slovenskih vernikov na Tržaškem, ki bo v nedeljo, 25. februarja, ob 17. uri v Marijinem domu v ulici Risorta, 3. Sodelovali bodo msgr. Marij Gerdol, voditelj Pastoralnega središča, in g. Lojze Kržišnik, župnik in dekan v Kopru. Razgovor bo vodil prof. Tomaž Simičič.

MOSP in Slovenski kulturni klub razpisujeta LIKOVNI, FOTOGRAFSKI in LITERARNI NATEČAJ ZA MLADE IZ ZAMEJSTVA do 30. leta starosti. Tema in tehnika sta prosti za vse tri natečaje, kdor želi, pa lahko ustvarja na temo: "Ah, noč ne prinaša miru mi" (Alojz Gradnik ob 40-letnici smrti in 125-letnici rojstva). Dela morajo biti podpisana le s šifro ali psevdonimom; ime, datum rojstva in telefonska številka avtorja pa naj bodo v priloženi zaprti kuverti, na kateri mora biti napisana ista šifra ali psevdonim. Dela lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete od pon. do pet. od

9. do 17. ure ali po pošti na naslov ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do ponedeljka, 26. marca 2007. Literarne prispevke lahko pošljete po e-mailu na naslov rast_mladika@hotmail.com. Razglasitev zmagovalcev in nagrajevanje bosta v nedeljo, 1. aprila zvečer. Nagrade so tudi letos bogate!

Romanje v Rim od 23. do 27. aprila 2007. Sporočamo, da se vpisovanje za romanje v Rim ob skupnem obisku vernikov Treh Benečij pri svetem očetu konča 5. marca. Informacije in vpisovanje na upravi Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, ter na uredništvu v Trstu, ul. Donizetti 3, tel. 040 365473. Pohitite z vpisom. V primeru, da ne bo zadostnega števila udeležencev, bo romanje odpadlo.

Potovanje na Kitajsko z Novim glasom od 15. do 24. maja 2007 je zagotovljeno. Na razpolago je še nekaj prostih mest. Pohitite z vpisom! Spored potovanja in informacije na upravi Novega glasa v Gorici, Travnik 25, tel. 0481 533177, ter na uredništvu v Trstu, ul. Donizetti 3, tel. 040 365473.

Darovi

Za obnovo praporja Svetega Roka v cerkvi v Gropadi: namesto cvetja na grbo pokojni Nadji Babič: Dina in Bruno iz Trebč 20,00 evrov.

V spomin na Sandra Žerjalo darujeta Darko in Zinka: za svetoivanski pevski zbor v Trstu 50,00 evrov, za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu 100,00 evrov in za sklad narodnih noš Marta Požar 100,00 evrov (skupaj 250,00 evrov).

Ob 32. obletnici smrti dragega moža Adriana Franco daruje Milena Šinigoj Franco 50,00 evrov za Marijin dom.

Gledališka skupina SKK / Gostovanje v Slovenskih Konjicah

Male dame prvič čez mejo

Gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba uspešno in s polno paro napreduje. Tokrat pa se mladi igralci niso zaustavili v naši bližnji okolici. Prestopili so

pomanjšan Cankarjev dom, kot so komentirali nekateri igralci. Tudi dvorana je bila zelo velika, saj je tisti večer po ocenah gostitelj sprejela več kot 200 obiskovalcev. Za mlade igralce je bi-

(v njihovih očeh zahtevni) publiki matične države. Predstava pripoveduje o življenju štirih sester, Jo, Meg, Beth in Amy, polnem zabavnih pripetljajev in preobratov. Odraščanje, ljubezen, svoboda in veselje so glavne teme, na katerih sloni zgodba. Preobrati pa so se dogajali tudi v sami skupini, saj je glavna igralka Patrizia Jurincic žal zbolela in tako ni mogla odigrati svoje vloge. Zadnji hip jo je nadomestila Helena Pertot, ki se je prav tako vživela in uspešno odigrala lik samostojne in preudarne Jo March. Njenega bodočega moža je odigral Manuel Zottich. Mladega in razposajenega oboževalca Jo, Laurieja, pa je odigral Darnij Simonettig. Jure Kopušar je izklesal lik gospoda Brooka, prijaznega, a hkrati strogega učitelja mladega Laurieja. Potem so tu še Julija Berdon, ki je odigrala vlogo najbolj fine sestre Meg;

Roberti Busecchian je bila dodeljena vloga Amy; sramežljivo in tiho Beth pa je odigrala Valentina Oblak; Maruški Guštin je bila dodeljena vloga mame štirih sester; v služkinjo družine March se je vživela Kim Furlan. Vlogo starega gospoda Laurencea pa je dobil eden najmlajših igralcev SKK Luca Jurincic. Zoprno, strogo, a tudi radodarno teto March je odigrala Breda Susič, ki je priskočila na pomoč, ker je, kot rečeno, Helena Pertot, ki je običajno igrala to vlogo, v sili prevzela nosilno.

Vsi igralci so bili zadovoljni s svojim nastopom. Še najbolj pa publika, saj jih je nagradila s prisrčnim in toplim aplavzom. Marsikdo jim je prišel po predstavi čestitat za odlično igro, brezhibno dikcijo (to je bilo mladim zamejcem v velik ponos) in doživet nastop. Seveda se večer ni mogel končati drugače kot na večerji s skavti in člani društva Sv. Jurija, kjer so komentirali predstavo in se skupaj zabavali ob prijetnem pogovoru.

Člani in režiserka SKK so se iz srca zahvalili društvu Sv. Jurija za povabilo in priložnost, da amatersko gledališče predstavijo tudi širši publiki matične države.

Jure Kopušar

namreč mejo in se napotili v Slovenske Konjice, kjer jih je gostilo društvo Sv. Jurija. Male dame so v soboto, 10. februarja, zaživele na deskah krajevnega gledališča, ki je tokrat spominjal na

la to nova izkušnja, saj ima vsako gledališče svoj šarm in atmosfero.

Roman Louise M. Alcott, ki ga je za oder priredila Lučka Susič, so mladi amaterji predstavili novi

OPČINE 40. izvedba Kraškega pusta

Najboljši so tokrat bili domačini

Nekateri trdijo, da kot manjšinska skupnost najbolj delujemo na pogrebi. Ob takih priložnostih se zberemo zamejci najrazličnejših 'barv', svetovnonazorskih prepričanj in veroizpovedi... Ne glede na to, kar nas vsak dan ločuje, so pogrebi izredna priložnost družjenja.

K poslednjim slovesom pokojnim bi šlo gotovo dodati še zamejsko-kraško pustno rajanje. Na openski 'aveniji' se namreč iz leta v leto masovno srečuje velik delež zamejstva. Tako je bilo tudi tokrat, sicer ob še večji zabavi, saj je Kraški pust doživel svojo jubilejno 40. izvedbo, kar je bila priložnost, da se ob - menda -

najbolj občuteni zamejski manifestaciji nekoliko globlje zamislimo. Pust, ki je od vsega začetka izražal enotnost, kreativnost in vsestransko sposobnost naših ljudi, je vsako leto združil vse naše slovenske vasi in njihovo kulturo. To je potekalo s prostovoljnimi delom, v večkrat nepriemernih prostorih za izdelavo in pripravo vozov, na odprtem in na mrazu. Tradicija in korenine Kraškega pusta so namreč tako globoke, da jih ni mogoče izkoreniniti, je mnenja Rudi Wilhelm, dolgoletna duša openske manifestacije. Letos je na Opčinah res zeblo.

Foto Kroma

Veliko število ljudi pa se mraza ni ustrašilo in z veseljem je sledilo pustnemu sprevodu. Najboljši voz je bil letos openski, ki je s parodijo aktualne teme izvenzakonskih zvez prepričal žirijo. Naslov openskega voza se je namreč glasil Ah ta lebjzn... ni miga pašta in fžol, štmavrskega, ki je zasedel drugo mesto, pa Rusi na ves gas. Tretji so bili pustarji iz Praprota z vozom Na zdravje obletnice. Med skupinami so bili najboljši Kontovelci in Prosecani.

IG

Občinski svet

Odobren obračun za leto 2007

Tržaški občinski svet je po več kot deveturni razpravi v sredo odobril proračun za leto 2007. Opozicija je predstavila 484 popravkov k proračunu, desna sredina se je odločno postavila proti vsakršni razpravi o vseh amandmajih s pretvezo, da so tehnični uradi za 200 od teh izdali tehnično negativno mnenje.

Pogajanja so se vila med samim županom, načelnikom desne sredine Pierom Camberjem in načelniki svetniških skupin opozicije, ki so se na koncu le dogovorili. Leva sredina je sprejela predlog, ki predvideva nekaj manj kot 250.000 evrov, ki bodo namenjeni občinskim stanovanjem za nujne potrebe (150.000) in prispevek 98.000 evrov za tako imenovana zdravstvena mikro območja. Če se Občina lahko samo hvali z znižanjem davka na nepremičnine (ICI) za 0,5%, pa se poveča dodatni davek na osebne dohodke 0,6%, poveša še davek na odvoz smeti za 28%, davek na zasedbo javnih površin pa za 20%. Poviški bodo prizadeli tudi šoloobvezne otroke, saj se zvišajo mesečnine za jasli, šolskih kosil, za popoldanski pouk, prvič se bo plačalo tudi prevoz s šolabusom, poletni centri pa bodo stali po novem 150 evrov (30 evrov več). Podražile se bodo cele vrste občinskih pristonbin (za osebne dokumente) kot tudi vstopnina v kopališče Lanterna, skoraj podvojile so se tarife za uporabo športnih igrišč.

Svetnik stranke SSK je predstavil popravke, ki so zadevali v glavnem popravila šol, končno začetek del tako na škedenjskem kot barkovljanskem pokopališču, ureditev pločnikov tako na Opčinah kot v Bazovici, ureditev kraških kalov, vsi ti so bili seveda zavrnjeni.

Akademija ob 18. obletnici ustanovitve SDS

Janez Janša je odlikoval Damijana Terpina

V soboto, 17. februarja, je v Čateških toplicah potekala akademija ob 18. obletnici ustanovitve Slovenske demokratične stranke (SDS).

Na slovesnosti je kot glavni govornik nastopil predsednik Janez Janša, ki je naglasil, da ostaja SDS stranka vrednot, "ki je pred dvema letoma zmagala zaradi programa, sedaj pa zmaguje zaradi rezultatov". Posebej je poudaril zahtevo, da pri izboru kandidatov za najpomembnejše funkcije v državi veljajo enaka merila za vse državljanke. SDS je po njegovih besedah "živa energija slovenske zavesti" in je v tem času dokazala, "da je lahko družba hkrati uspešna in solidarna".

Na slovesnost sta bila, kot večkrat doslej, povabljeni tudi zastopnika obeh slovenskih strank iz "zamejske Slovenije", kot so jih predstavili skoraj 400 udeležencem akademije, in sicer Damijan Terpin za Slovensko skupnost in Vladimir Smrtnik za Enotno listo.

Obema je stranka predsednika Janeza Janše podelila posebno odlikovanje, in sicer Plaketo

SDS. Gre za pomembno politično priznanje za oba zamejska politika, ki ga podeljuje sedaj najpomembnejša politična stranka v Republiki Sloveniji. "To odlikovanje razumem

predvsem kot priznanje stranki SSK, ki jo imam čast voditi že šesto leto. Zlasti v tem zadnjem obdobju je v Republiki Sloveniji naše delo v korist slovenski manjšini v Italiji ponovno doživelo ustrezno priznanje, za kar smo hvaležni predvsem stranki SDS in njenemu predsedniku Janezu Janši. Seveda je to velika vzpodbuda tudi za naprej," je dejal Terpin,

"saj sloni delovanje celotne stranke na popolnoma prostovoljni osnovi in so taka priznanja gotovo najprijetnejše plačilo za vloženi trud". V obrazložitvi nagrade je

Izvršilni odbor SDS še zapisal, da "Damijan Terpin tako v javnem kot zasebnem življenju daje zgled narodne zavesti in predanosti demokratičnim idealom. S svojim zanimanjem za usodo slovenskega življa onstran meje in s svojim aktivnim delovanjem skrbi za ohranitev kulturne in politične samobitnosti slovenske manjšine v Italiji".

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Miša ni stereotip

Sama pri sebi se nasmejem. Ni kaj, svet se za zares obrača po stereotipnih predstavah, ki jih imamo o čemerkoli. Npr. stereotipna predstava o dekletu, ki pooseblja lepoto neke države. Dekle, ki se poti v fitnessu, je izključno zelenjavo in beljakovine, zaspi pred deseto uro in se zbudi po vsaj desetih urah spanja, tako da ne bo kakih temnih kolobarjev pod očmi. In potem jo službeno pokličem. Miša živi danes v Grčiji, z možem-Grkom in hčerko živi na otoku Zakhintosu in poučuje angleščino in nemščino. Leta 1998 so se mediji razpisali, da ima Slovenija do tedaj "najbolj intelektualno miss". Miša je obiskovala Filozofsko fakulteto in to zares. Pol ure

intervjuja mine, kot bi trenil. Današnji kratek stik med tradicionalno grško kulturo, osnovano na patriarhalnosti, in sodobnim načinom življenja, ko so otroci vedno bolj prepuščeni sami sebi. "Na tem otoku se logično velika večina moških ukvarja s turizmom. Veliko je poslovnih, ženske so v službi od jutra do večera, otroci si pa doma sami segrevajo kosilo v mikrovalovni pečici. Saj ni nič narobe s tem, da si segrevajo, pač pa, da jedo vedno sami. Ogronomno je ukrajinskih ali beloruskih varuš, s katerimi ti otroci dejansko zrastejo. Ne zadrževam, da bi se grški svet zopet vrnil nazaj, v tisti patriarhalni čas, ko je bila ženska primorana ostati doma. Navsezadnje sem tudi sama zaposlena. Čutim pa, da je nekaj močno narobe s tem, da so ti otroci tolikšen odstotek svojega mladega življenja sami. V šoli, v kateri poučujem, zaznam v njih veliko agresivnosti, neki močan nemir in prepričana sem, da je vse to povezano". Miša mi razlaga o grški družbi, o razliki med življenjem v dvomilijonskem Solunu, kjer je vse individualizirano, in otoškim tempom in navadam, ki ne pozabljajo na skupnost. Poslušam njen temni glas, žametnost v njem, razdvojenost med državo, ki jo je popolnoma sprejela in v ka-

teri si je od vsega začetka želela le anonimnosti, tako da je svoj lepotni kraljevski naziv tu skrivala, ter domom, ki ga še vedno pogreša. Vem, da smo vsi prežeti s stereotipi, ravnamo se po načelu "ta je tak in tak", " naredil je to in to", "zato je tudi tak pa tak". In se pri tem nemalokrat tudi hudo zmotimo. Miša je globlja in zanimivejša od kateregakoli samooklicanega pesnika, ki jih je slovenski svet poln. Sprašujem jo o tem, kar je mogoče v Sloveniji iskala, pa našla potem le v tujini. Odgovor je tak, ki te preseneti, pokaže ti stvari v popolnoma drugačni luči. "Nič nisem iskala. Saj je navsezadnje skrivnost vsega tudi v tem, da nič specifičnega ne iščeš. Da pa ostajaš vedno nastežaj odprti življenju.

Edinole tako ti bo samo življenje pokazalo, kaj pravzaprav iščeš in katera je tvoja pot. Sploh nisem silila v tujino, v določenem trenutku mi je življenje pokazalo, da je Georg tisti, ki me lahko dopolnjuje, in sem se nekako predala življenju. Vem pa, da ne želim hčerki Mari prikrajšati nič njene slovenske duše, zato, kdo ve, mogoče se v prihodnosti spet priselimo v Slovenijo!"

Poslušam jo in istočasno se mi pred očmi riše podoba ženske, ki sem je vajena iz slovenskih medijev. Visoka in elegantna kodrasta svetlolaska, ki je prepričana, da se lahko grška (in kakršnakoli, mar ne?) družba pozitivno spremeni le, če se zopet utrdijo družinski odnosi, če so vikendi zopet posvečeni čas za to, da se še bolj povežemo. "Včasih se mi tiste mitološke predstave močnih mož, ki so skrbeli za svojo družino, zde v tem sodobnem grškem svetu tako daleč. Grškim poslovnem, skrbno polikanim in parfimiranim, je biznis razjedel srce, da so postali vse bolj osredotočeni sami nase. Mogoče pretiravam, a sama opazujem in govorim z otroki v šoli, v kateri poučujem". Predstavljam si jo, zdaj se njen pogled upre v to, o čemer mi je pred snemanjem spregovorila: v morje, ki ga vidi iz učilnice.

Društvo Slovencev v Milanu

Prešeren v italijanski poslovni prestolnici

V italijanski industrijski in poslovni prestolnici, kakršen je Milan, bi človek mislil, da ni prostora za globlje kulturne manifestacije. Toda tudi tu se kaže dejstvo, da smo Slovenci zares kulturni narod, ki je, eden izmed redkih evropskih narodov, povzdignil Dan kulture v državni praznik.

Društvo Slovencev v Milanu - Sloveni a Milano, ki so ga ustanovili pred nedavnim in združuje mnoge naše rojake - ocenjuje se, da jih v tem vele mestu živi kakih tisoč in jih že dolgo let povezuje slovenska maša, za katero skrbijo slo-

na dejstvu, da je prav ta naš največji pesnik popeljal naš narod med kulturne narode Evrope, in člana odbora Luka Premru in Tanja Vižintin, ki sta podala nekaj Prešernovih pesmi in zaključila seveda z Zdravljico, ki je navdušila prisotne. Vse je bilo tudi v italijanskem prevodu, saj so bili poleg Slovencev prisotni tudi družinski člani, ki slovenščine ne obvladajo.

Dobro zrežirana proslava je bila doživeta in prisrčna; v prisotnih je pustila pridih prijetnega snidenja. Ob koncu je na povabilo organizatorjev spregovoril Rudi

kongresa prevzel besedo tudi Marjan Terpin, ki je prisotne na kratko seznanil z delovanjem te skupne ustanove in Konference za Italijo ter zaželel, da bi prišlo do tesnejšega in ustvarjalnega sodelovanja, zlasti ko gre za srečanja razseljenih Slovencev po Italiji.

Sledilo je družabno srečanje, ki se je zavleklo dolgo v noč. Družabnost je med temi ljudmi zelo zaželjena, saj se v tem velikanskem mestu težko srečajo in izrabijo take priložnosti za izmenjavo misli, želja in načrtov. Ker so imeli med seboj zastopnika matične države, je srečanje dobilo še dodatnega vzgona tudi za konkretne razgovore. Društvo se namreč srečuje z določenimi problemi. Eden poglobitih so prostori. Odbor društva se sestaja v pisarni komercialistke, ki jim jo velikodušno odstopa po dnevnem delovnem urniku. Ob proslavah morajo za primerne prostore razne ustanove, ki niso vedno tako razpoložljive, kot je bila tokrat uprava knjigarne Claudia. Pouk slovenščine je v zasli-

venski duhovniki iz zamejstva -, je v petek, 16. februarja, priredilo zelo dobro zamišljeno in obiskano Prešernovo proslavo. Potekala je v konferenčni dvorani, ki jo je Slovincem brezplačno odstopila znana Libreria Claudiana v ulici Sforza v samem centru mesta. Za mizo so bili mladi predsednik društva Janez Donno, ki je v lepi slovenščini uvedel proslavo, duša društva gospa Jasminka Mandič, ki je spregovorila o pomenu Prešerna s posebnim poudarkom

Merljak v imenu Urada RS Slovencev v zamejstvu in po svetu. V imenu slovenske vlade je izrazil veliko zadovoljstvo, da je prišlo do take organizacije Slovencev v Milanu, in jim čestital za prisrčno in doživeto proslavo. Obrazložil je prizadevanja slovenske države za Slovence, ki živijo izven meja matične domovine, in obljubil pomoč takim prizadevanjem. Na povabilo organizatorjev je v imenu Svetovnega slovenskega

prostorih, obiskuje pa ga 14 učencev. Širijo se govornice, da naj bi Slovenija dobila ob razdelitvi premoženja nekdanje SFRJ prav nekdanji konzularni objekt v Milanu. Morda bi to bila priložnost, da bi na istem mestu, poleg raznih predstavništev slovenske države, dobili prostore tudi milanski Slovinci. Vsekakor je treba tem rojakom priznati žilavost, delavnost in jim seveda zaželeli uspešnosti in vztrajnosti.

Kakšni smo Slovenci?

Slovenska domovinska zavest na gnilih koreninah

Tudi v drugi Jugoslaviji, je bil slovenski narod potlačen in opeharjen. V socialistični republiki Sloveniji v okviru federativno urejene Jugoslavije je dobila šola in zgodovinski pouk nalogo: razvijati jugoslovanski patriotizem - bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov, predanost socializmu ter oblikovati marksistični pogled na svet. Te naloge je šola uresničevala skoraj pet desetletij, s tem da se jim je dodal le kak nov pridevnik npr. samoupravni socializem in novo izrazoslovje: "jugoslovanski narod, naši narodi, jugoslovanski narodi". Brez sramu je bil v prvem obdobju postavljen tudi cilj "razvijanje sovraštva do tistih, ki nasprotujejo pridobitvam NOB, kar pomeni do nasprotnikov revolucije. V zadnjem desetletju pa je bila bolj očitna usmeritev od jugoslovanskega socialističnega patriotizma k internacionalizmu. Zgodovina jugoslovanskih narodov se je obravnavala po načelih historičnega materializma, s pretiranim poudarkom dogodkov iz narodno-osvobodilnega boja in družbene revolucije. V redkih izbranih temah o preteklosti slovenskega naroda se pisci spretno izogibajo besede Slovenci, še bolj pa slovenski narod. Ne med ciljih in ne v vsebini ni sledu o razvijanju pripadnosti slovenskemu narodu. Narodna zavest je pomenila predanost jugoslovanskemu socializmu.

Toda žal tudi v samostojni državi Sloveniji ni dobila narodna zgodovina primerne vloge. Cilji pouka so še vedno brez domoljubne naravnosti. Poudarek je na usposabljanju človeka za boljše in bogatejše življenje v pluralni družbi in vključevanje v mednarodno delitev dela. Slovenska zgodovina se strnjeno obravnava le v drugem semestru petega razreda pri predmetu družba. V višjih razredih so teme iz slovenske preteklosti obravnavajo sočasno z zgodovino drugih evropskih narodov. Čudež je ta slovenski narod, da se je pri taki vzgoji ohranil. Nobena oblast ni nikoli postavila v svoj program naloge vzgojiti trdne in samozavestne Slovence. K temu je k sreči prispevala slovenska književnost in narodno zavedni učitelji, ki pa v zadnjem obdobju niso imeli ne moči in ne poguma oblikovati pouk po svoje. Tako naj se na pogorišču zavesti jugoslovanstva in socializma usposalja mladi rod "za življenje v bogatejši pluralni družbi". Ni čudno, da nekaterim našim politikom in tudi izobražencem, ki so šolo vzeli za res, pride na misel, da smo Slovenci narod brez zgodovine. Čas je, da poskrbimo za domovinsko vzgojo, da bomo v tem globaliziranem svetu kot narod preživeli. Nedvomno bi bilo potrebno več pozornosti posvetiti narodni zgodovini in jo obravnavati vsaj eno šolsko leto kronološko in sistematično. Čas pa je tudi, da bi bile nekatere politične struje manj napadalne in nekateri javni delavci manj sovražno do slovenskih narodnih čustev in vrednot. Razmisli pa je potrebno tudi o tisti zakonodaji, ki postavlja Slovence v svoji lastni državi v podrejeni položaj, da je koristneje pripadati kateri koli narodni manjšini. Naša narodna zavest ni le premajhna, temveč je pohabljen. Ni brez posledic dejstvo, da se je na pojem narodne zavesti desetletja lepila politična in ideološka pripadnost. Socialistični patriotizem kot vrednota je propadel, v zavesti

ljudi pa je razpadel in ostale so nekatere njegove sestavine ali pa praznina. Ta daje prostor marsičemu, predvsem spodbuja identifikacijo s političnimi ali ideološkimi skupnostmi, kar slovenski

narod razdvaja in slabi. Zato se narodni in državni interesi prepogosto podrejuje političnim in strankarskim interesom, kar predstavlja veliko in nepopravljivo škodo za narod in slovensko državo. Potlačena narodna istovetnost se udejanja tudi v neuravnoteženih pojavnih oblikah in neustreznih vedenjskih vzorcih.

Zelo blizu je kompleks narodne manjvrednosti, ki se kaže v omaloževanju svojega naroda, podcenjevanju materne jezika, nespoštovanju svoje kulture in tradicije. V skrajnih primerih celo v spremembi imena in narodnosti, za kar najdemo primere tudi med tistimi, ki krojijo politiko v slovenski državi.

Premajhna smozavest, in tlačenje domovinskih čustev pa ima tudi nasprotno posledice. Če hočemo človeku vzeti to kar je njegovo, če ponižujemo to kar mu je dragoceno, če mu ne damo tega kar bi rad imel, se zaradi občutka ogroženosti brani, brani svoje dragocene narodne vrednote, narodne pravice in ena oblika obrambe je tudi napad.

Marsikaj bi morali v domovinskih zadevah in pri domovinski vzgoji spremeniti. Pri vzgoji osebne samopodobe smo že zdavnaj spoznali, da represivne oblike nimajo pozitivnih učinkov, zato se opušča graja, kritika, kazni, vse kar žali človekovo dostojanstvo. Ali ne bi veljalo to upoštevati tudi pri oblikovanju narodne podobe? Domovinsko vzgojo bi bilo potrebno postaviti na zdrave temelje in na pozitivna čustva ter razvijati ponosne in trdne narodnjake, ki bodo znali ohranjati svoje narodne vrednote in tolerantno sprejemati drugačnost drugih.

/konec
Mira Cencič

Notranji minister je zavrnil očitke o tako imenovanih izbrisanih prebivalcih Slovenije

Težavno sobivanje dveh predsednikov na vrhu države

Trenja in polemična soočanja v slovenski politiki se nadaljujejo in poglobljajo, tudi zaradi pripravljanja vzdušja pred volitvami predsednika države. Opozicijski LDS in stranka Socialnih demokratov tesno sodelujeta v kritikah ter opozarjata na domnevne napake vlade in posameznih ministrstev pri vodenju in upravljanju države. V politiko se je v nasprotju s svojo v ustavi določeno vlogo in pristojnostmi aktivno vključil tudi predsednik Slovenije dr. Janez Drnovšek. S svojimi stališči in ravnanji nasprotuje predvsem izvršilni oblasti in premieru Janezu Janši, s čimer se je državni poglavar dejansko pridružil opoziciji. Nemara se v politiko in polemike vključuje tudi zaradi tega, ker naj bi v nasprotju s prejšnjimi izjavami in zagotovili na jesenskih volitvah ponovno kandidiral za predsednika Slovenije. V skladu s stanjem duha v slovenski politiki je bila burna in polemična izredna seja državnega zbora, ki jo je zahtevalo 39 poslancev iz opozicijskih strank. Ministra za obrambo Karla Erjavca so obtožili, da je pri nakupu stopeninridesetih oziroma stodesetih oklepni vozil za slovensko vojsko zavajal javnost in državo. Minister ni povedal, kolikšna bo

cena vozil, ki jih bo dobavila neka finska družba, tudi tega ne, kako bodo opremljeni, kdaj bodo dobavljeni in kaj naj bi od tega posla imelo slovensko gospodarstvo. Nabava oklepni vozil naj bi slovenske davkoplačevalce stala vsaj okoli 258 milijonov evrov. Nekatera vprašanja, dvomi in očitki, ki sta jih v parlamentu navajala opozicijska poslanca Anton Anderlič iz LDS, ki je tudi predsednik državnozbornega odbora za obrambo, ter Aurelio Juri iz SD, so bili najbrž utemeljeni, ker pri nakupu oklepni vozil vendarle obstajajo nekatere nejasnosti, predvsem glede njihove cene. Toda poslanci iz vladnih strank so preglašovali kritike in zahteve opozicijskih strank ter sklenili, "da obrambni minister pri nakupu oklepni vozil, ki je bil načrtovan že v resoluciji o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja slovenske vojske, ni zavajal parlamenta in javnosti."

Velik del politike se ukvarja z zapleti pri izbiranju novega guvernerja Banke Slovenije, potem ko Državni zbor Mitju Gaspariju ni podaljšal mandata. V tem primeru je nastala politična in psihološka blokada predvsem zaradi predsednika republike, ki je v primeru novega guvernerja central-

ne banke prišel v spor z vlado in koalicijskimi strankami. Predsednik države ima pristojnost, da vladi predlaga ime ali imena kandidata za guvernerja (predstojnika banke), izbiro in imenovanje pa opravi parlament. Zdaj pa se dogaja obratno in v nasprotju z omenjenimi pravili in določbami. Dr. Janez Drnovšek je za novega guvernerja predlagal sedanjega viceguvernerja Andreja Ranta, ki pa mu vlada in koalicijske stranke nasprotujejo. Predsednik države odločno vztraja pri svojem kandidatu in opozarja, "da se o drugem kandidatu ne bo pogovarjal." To je škodljivo merjenje moči in prestiža dveh predsednikov na vrhu države. V zadevi guvernerja Banke Slovenije predsednik države poskuša uveljaviti svojo voljo in s tem krši pristojnosti, določene z ustavo in zakoni, premier Janez Janša pa ga zavrača. Sodeč po opredelitvah političnih strank, ni videti možnosti, da bi Andrej Rant lahko bil izvoljen za novega guvernerja. Treba bo izbrati drugega kandidata. Parlament naj bi izvolitev opravil do konca marca, ko bo prenehal mandat sedanjega guvernerja. Bojazen predsednika dr. Janeza Drnovška, da bi prišlo do ustavne krize, če novi guverner ne bi bil izvoljen pravočasno, je

najbrž odveč.

Očitki komisije Sveta Evrope za boj proti rasizmu in nestrpnosti v Sloveniji

V Sloveniji je kot hladna prha delovalo poročilo komisije Sveta Evrope za boj proti rasizmu in nestrpnosti o domnevnem porastu rasizma in ksenofobije v Sloveniji. Komisija za veliko področij ugotavlja, da so sprejeti ukrepi nezadostni, pomanjkljivi ali pa le delno uresničeni. Po njenih ugotovitvah rasističen govor in ksenofobične misli uporabljajo celo politični funkcionarji na državni ravni.

Vlada poročilo preučuje in zagotavlja, da bo primere rasizma in nestrpnosti odpravila. Medtem pa je minister za notranje zadeve Dragotin Mate zanimal očitke glede tako imenovanih izbrisanih. Ponovil je, da leta 1992 ni bilo izbrisa priseljencev iz drugih območij nekdanje Jugoslavije, ker so slovensko državljanstvo pod zelo ugodnimi pogoji lahko dobili vsi, ki so zanj zaprosili. Državljanstvo si je tako uredilo več kot 17 tisoč priseljencev, okoli 18 tisoč ljudi pa se ni zmenilo za ureditev svojega statusa v novi državi Sloveniji. Vlada zagotavlja, da bodo primeri tako imenovanih izbrisanih rešili z ustavnim zakonom.

Martijan Drobež

Razstava v Državnem zboru republike Slovenije

Simon Gregorčič "za vse Slovence"

Simona Gregorčiča so se spomnili tudi z razstavo v predverju slovenskega parlamenta. Avtor razstave dr. Mihael Glavan iz Narodne univerzitetne knjižnice je na odprtju dejal, da je Prešeren ustvaril visoko umetniško poezijo, medtem ko je Gregorčič pisal "poezijo za vse Slovence". Na Gregorčičevo pomembno družbenokulturno vlogo je

na odprtju po poročanju STA opozoril tudi predsednik državnega sveta Janez Sušnik. "Simon Gregorčič je pesnik pristinega slovenskega rodoljubja, kar je ne nazadnje povezano s parlamentom naše države, o katerem je pesnik lahko le sanjal ter pel", je dejal dr. Glavan. Ta je še opozoril, da je Gregorčič ustvarjal v Avstro-Ogrski, nekakšni predhodnici Evropske unije, v kateri so

živeli vsi Slovenci skupaj, kar pa žal ne velja za današnji trenutek. Sušnik je ob tem opomnil še na trud, ki ga državni svet vlaga v čim večjo prepoznavnost domače kulture. Dokumentarna razstava Večno življenje Gregorčičeve poezije v parlamentu s pomočjo rokopisnega, tiskanega in slikovnega gradiva na 16 panojih sledi pesnikovemu življenju in ustvarjanju. Ob Glavanu sta razstavo pomagala pripraviti še Vesna Vidmar in Milan Štupar.

Dr. Mihael Glavan (foto DPD)

SNG NG / Amaterski mladinski oder

Trpka zgodba male Ruth

V zadnjih letih zmeraj bolj vznemirjajo in trdo drežajo v zavest odraslega gledalca premierne izbire Amaterskega mladinskega odra, ki letos že enaintrideseto sezono pod okriljem Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, prej PDG, s svojim zvestim mentorjem, režiserjem in pedagogom Emilom Aberškom, usmerja na napore, a tudi s soncem obzarjene gledališke strmine vse tiste mlade, ki jim je pri srcu gledališka umetnost z vsemi neštetimi obrazy. Preko nje lahko izražajo svoja čustvena razmišljanja in izrekajo tudi neprizanesljivo kritiko današnjih javoli, zavoženi družbi, v kateri je vedno manj človeške toplote in razumevanja. V sodobnem družbenem tkivu so še najbolj ogroženi najšibkejši člani, otroci in mladostniki, ki, posebno v revnejših državah, zaidejo v roke brezvestnežev in postanejo žrtve spolnega izživljanja odraslih in dražljiv plen neustavljive in

tudi po spletnih straneh pretakajoče se otroške pornografije. Taka srhljiva tematika je spodbudila režiserja Aberška, da je s svojimi sedemnajstimi mladimi varovanci (Nika Benčina, Kaja Dragoljevič, Tanja Srednik, Ana Žbona, Nejc Cijan, Špela Fon, Damjana Srednik, Sara Kenda, Vida Krt, Tjaša Mrhar, Maja Medvešček, Neja Komočar, Anja

Boštjančič, Matej Repič, Marko Kebe, Vito Koršič, Enej Gala) pretil v odrsko govornico razglašanje o današnjih težavah in ob razgaljanju sodobnega "sleparskega sveta" je nastala glasbena melodrama Mala Ruth. Krstno izvedbo je v Aberškovi režiji in ob režijski asistentki Verici Simič doživela v četrtek, 15. februarja, s suverenim nastopom mladih izvajalcev, katerih trud je poplačal topli aplavz polne dvorane SNG Nova Gorica. Žalostno zgodbo dekletka Ruth je Aberšek zgodovinsko uokviril v začetek 19. stoletja, a v njej prepoznamo hude rane današnjega časa. Ruth sama, ki ji je bila

mrka sirotišnica s strogo upraviteljico Gertrudo neljubi "dom", z jedkim glasom pripoveduje svoje trpke življenjske dogodivščine. Najprej jo je "posvojlila" nepriporočljiva gospa, ki jo je naganjala krast na ulice, potem pa jo je lažnivec pod duhovniško krinko zvodil na ulico in jo prisilil, da je postala prostitutka. Nastopajoči so s svojimi 31 vlogami občuteno ustvarili tesnobno, brezsrčno ozračje, ki veje iz vsebine, in poudarili izraženo s petjem songov na glasbo Luke Manojloviča in Mateja Doljaka, že nekajkrat glasbenih sodelavcev AMO. Na zvočno podlago je Sara Kenda učinkovito ubrala koreografske korake, ki so v prizoru na ulici s tremi razigranimi policaji ob rapovskem ritmu razbremenili kruto pripoved. Ozračje časa so prepričljivo odslikavali tudi smotno in svirjavih niansah izbrani kostumi mlade kostumografije Eve Tomašević, ki so s pisanimi pelerinami pridobivali barvitejši videz meščanskih oblek. S skopimi scenskimi elementi in z osvetljevanjem Renata Strgulca je Aberšek jasno začrtal surov ambient sirotišnice in živahen mestni vrvež. Nastala je pomenljiva predstava v razmislek vsem!

Iva Koršič

Kratke

Gostovanje KD Brce v Komnu

Gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu gostuje v nedeljo, 25. februarja 2007, ob 18. uri v Kulturnem domu v Komnu z glasbeno komedijo Rada Pregarca in Sergeja Verča Veselica. Režija Sergej Verč - Izvirna glasba Tom Hmeljak.

V Sloveniji zaskrbljeni za prihodnost smučarskih središč

Tudi v Sloveniji opozarjajo na segrevanje ozračja, ki povzroča podnebne spremembe, zlasti višje temperature in mile, skoraj tople zime. Strokovnjaki opozarjajo, da so spremembe v ozračju nastale predvsem zaradi izpustov toplogrednih plinov, ki jih je treba nujno zmanjšati. Dodajajo pa, da škodljivih posledic omenjenega ravnjanja ni več mogoče povsem odpraviti. Velika je zaskrbljenost v smučarskih središčih, kjer je snega zmeraj manj, višje temperature pa onemogočajo zasneževanje

smučarskih prog z umetnim snegom. Naravni sneg domnevno zagotavlja samo nadmorska višina okoli 1.500 metrov, kjer je mogoče smučati oz. izvajati zimske športe vsaj sto dni na leto. V prejšnjih tednih je na smučiščih z nadmorsko višino okoli tisoč metrov sicer zapadlo dovolj snega za smuko in druge zimske športe. Vse vlečnice in druge naprave pa beležijo izgube pri obratovanju, ker proti koncu lanskega leta in tudi pozneje zaradi pomanjkanja snega niso mogle obratovati. V Sloveniji je le okoli deset smučišč, ki se nahajajo do 1.500 metrov višine.

Edino visokogorsko smučišče je na Kaninu, nad dva tisoč metrov visoko. Krvavec se tej višini približa, prav tako tudi Vogel, preostala smučišča pa imajo lego v najboljšem primeru okoli 1.500 metrov visoko.

Na ministrstvu za gospodarstvo bodo razvijali gradnjo žičnic in drugih naprav v vseh športnih središčih, ne glede na njihovo višino. Takšno stališče podpirajo tisti, ki menijo, da je črni scenarij prenagljen, češ da so suhe zime že bile v preteklosti in je zato razumljivo, da se lahko ponovijo. Marjan Hribar, direktor direktorata za turizem na ministrstvu za gospodarstvo, je ob tem opozoril, da bodo morali v slovenskih smučarskih središčih bolj skrbeti za alternativne dejavnosti, da turizem ne bi bil več tako zelo odvisen od vremena. Kaže, da suha in topla zima sčasoma ne bo več redkost, ampak nekaj trajnega.

V razpravo o podnebnih spremembah v Sloveniji je posegla tudi znana "vremenarka" na javni televiziji, Tanja Cegnar. Pravi, da so v Agenciji Republike Slovenije za okolje in prostor že pred leti opozorili, da naložbe v smučarsko infrastrukturo pod tisoč metri višine niso več smotne.

V Sloveniji minimalna plača 521,83 evrov

V Sloveniji kaže, da so se cene živil in drugih izdelkov ter tudi storitev ustale, in torej ne naraščajo več v tolikšnem številu, kot se je to dogajalo neposredno pred uvedbo skupne evropske denarne enote in po njej. Vendar še vedno velja predpis o dvojnem označevanju cen, torej v nekdanjih slovenskih tolarjih in v novi valuti. Zveza potrošnikov Slovenije skrbno spremlja gibanje maloprodajnih cen in ugotavlja, da so nekatere velike trgovske družbe cene nekaterih izdelkov, zlasti živil, celo znižale.

V sindikalnih organizacijah opozarjajo, da so k izpolnitvi pogojev za sprejem skupne evropske denarne enote največ prispevali delavci, ki v večini dejavnosti in panog dosega visoko produktivnost, ki je morda le za malenkost nižja kot v najbolj razvitih državah članicah EU. A prispevku delavcev nihče v Sloveniji ni dal priznanja.

Po najnovejših podatkih evropskih statističnih virov najnižja plača v Sloveniji znaša 521,83 evrov mesečno, in sicer v bruto znesku. To je sicer najvišja minimalna plača med desetimi državami, novimi članicami EU. Po znesku minimalne plače Slovenija prednjači tudi pred Portugalsko, staro članico evropske povezave, kjer je najnižja plača v letošnjem januarju znašala 403 evre.

Vabilo zbiralcem vojaških predmetov

Spoštovani! Vabimo Vas na 2. SREČANJE S PRETEKLOSTJO, mednarodno srečanje zbiralcev starih vojaških predmetov in ostalih starin, ki bo v nedeljo,

25. FEBRUARJA 2007, od 9. do 15. ure v športnem centru HIT, v Šempetru pri Gorici.

Na srečanju se bodo predstavili Slovenska vojska, Društvo soška fronta Nova Gorica, skupina GSR 2, Združenje lastnikov starih vojaških vozil iz Gorice in druga sorodna društva ter zbiralci in prodajalci iz Slovenije in tujine. Na ogled bo postavljena razstava fotografij Sabotin - park miru. Če želite na srečanju predstaviti svojo dejavnost ali le prodajati stare predmete, vam priporočamo, da si pravočasno rezervirate mizo. Razstavljalcem in prodajalcem bo vstop omogočen že v soboto po 19. uri ter v nedeljo po 7. uri. Vljudno vabljeni.

Organizacijski odbor
Dodatne informacije in rezervacije:
Egon Valantič
GSM: 031 854 521
e-pošta: egon@prohereditate.com

“Onkrajci niso pozabljene Pepelke in sirotice Jerice”

Premišljevanje o... (nekoliko drugače)

Zadnje čase po časopisih in tudi na TV kar naprej in v nenehnem crescendo teče beseda o zamejcu in tujcu Miranu Košuti, to je o človeku, ki se je znašel, kot piše v članku Alenke Penjak (PN, 7. februarja 2007), prešernovsko rečeno, ... med nebom in peklo zakona.

Vse bi si bila mislila, a da bo tudi razsvetljeni in svetovljanski Miran z vsemi drugimi domačimi, senzacionalistično nastrojenimi somišljeniki ali čisto navadnimi paničarji samo prilival olje na ogenj in se šel - je mar mogoče? - tipično zamejski viktimizem, namesto da bi to svojo navdve banalno zadevo do kraja zdravmatiziral in ji prisodil le toliko pomena, kolikor ga pač ima. Se kot kakšen virtuoz spretno izognil antipatični in nezavidljivo klavni držji žrtve, nabrusil rajši pete in jezik, kot se spodobi za iznajdljivega in zdravo bojevitiga mladeniča, izrazito nagnjenega k satiri celo, in se šel osebno bost s slovensko birokracijo, skratka prostodušno prestopil prag tiste... vsemogočne “upravne enote”, ki mu odreja pravico do predsedovanja, in se pozanimal, kaj točno zahtevajo tista še vedno neverjetno ozka, da ne rečem skoraj predpotopna in režimsko obarvana pravila o družtvih v državi, ki se je medtem že davno odrekla enoumnosti in postala nič manj kot članica EU, slednja pa meje med sebi enakimi pridno klesti in podira, kaj še da bi postavljala plove, paravane in železne zavesse. Ker sploh ni rečeno, da naši vrli birokrati in, žal, tudi oni po svetu, znajo vedno pravilno tudi prebrati svoja lastne direktive. Ko bi se jaz pred leti zanesla na njihove razlage, namesto da sem neki komunalni zakon prvič in drugič komunalni statut sama prebrala in ju potem neizpodbitno raztolmačila obema vodstvom, ki sta od mene kar dvakrat nepravilno terjala storitev in denar, bi pač nasankala in nikoli niti zvedela, da sem se sama opeharila, v dobri veri, da... je njihova beseda sveta.

Konec koncev bi mu lahko povedal slavist in pesnik Boris Pangerc, ki je trenutno njegova desna roka pri pripravah slavističnega srečanja v Trstu, da je bil kar nekaj let - in za njim zamejska publicistka in pisateljica Zora Tavčar - (ne)polnopravni sicer, a na vso paro delujoči predsednik neregistriranega sicer, - lahko berete ilegalnega - a takrat zelo delavnega in dinamičnega Združenja književnikov Primorske s sedežem v Sežani, pa ga ni nihče klical na odgovornost ali ga sankcioniral, ker je očitno deloval protizakonito. Tudi Zora Tavčar je nastopala vpriče vesoljnega slovenstva kot suverena predsednica, s svojim predsedništvom sta oba tako rekoč javno mahala kot s pahljačo, da bi moral biti prav slep, kdor ne bi zvedel za to njuno navdve častno, a nedovoljeno funkcijo. Društvo je takrat, čeprav ni imelo papirjev v redu, prej malo celo več denarja od sežanske občine in tudi drugih primorskih občin, in menda še od druge, kot ga se-

daj, ko ima vse papirje v redu, kar je višek ironije! Če se motim, prosim, naj me kdo popravi in mi pove, odkod tisti fičenki, saj privatni sponzorji niso bili še v modi. Bolj kot politiko ali birokracijo je Združenje takrat s predsednikom vred in z vsemi člani... moteče vznemirjalo le Društvo slovenskih pisateljev, ki nas je v svoji skoraj vzvišenosti zaradi neposlušnosti in nepokoravanju njihovim pravilom dolžilo malo manj kot krivoverstva, dokler se ni uneslo tudi ono in spoznalo, da jim nič hudega nočemo, nasprotno, želimo le malce po svoje razmišljati in dihati, brez stalne kontrole z vrha,

Foto JMP

delno neodvisni od njihovih, ne vedno razsvetljenih direktiv. Saj vendar niso posesali vse modrosti, ki je možna pri nas, torej so tudi sami podvrženi zmotam in prepotrebni korektivom. Trajalo je nekaj časa in potem se jim je vroča kri polegla in smo prijateljsko sedli k mizi bolj ali manj plodnega sodelovanja. Oni seveda so ohranili nekaj mestne oholosti do nas ubogih provincialcev ali, še huješe, podeželanov, a naj jim bo, že po tisočletni tradiciji mestni radi vihajo nosove, mi jih te razvade ne bomo odvadili, niti lečili, škoda časa. Ko bi Pangerc to pojasnil Miranu Košuti, namesto da je tudi sam zavzel v PD držjo zavajevanega nebovničnika in od mamice domovine maltretiranega zamorčka, bi verjetno izvoljeni predsednik Slavističnega društva vzel birokratske zapreke manj osebno in si nič dramatično tolmačil to očitno zastarelo in z vstopom v Evropo do kraja neprimerno pravilo, skregano z zdravim in evropsko pametjo, ki prav kliče po nagli uskladitvi z modernimi časi in celo po takojšnji ukinitvi. Da ne bo več razloga, da se nazadnjaškim upravnim enotam in njihovemu ministrstvu krave na paši smejejo. Srake pa, da ne razkričijo po vseh kotičkih naše dežele, kako so neprekosljivo butasti. Nekaj pa me vseeno čudi: da Miran nima tudi slovenskega državljanstva, kar bi po mojem že a priori onemogočilo vsako zastarelo nesmiselno krožkarsko in društveno pravilo in podobne birokratske upravne reči. Če dobro premislím, ne poznam niti enega italijanskega manjšinca, ki živi pri nas, mislim pri tem na istrske Italijane, da ne bi že davno teklo po italijansko državljanstvo, ko mu ga je naša sosedna ponudila. Kar se mi zdi nekaj čisto normalnega in celo hvalevrednega. Podobno bi sama storila. Kolikor jih

poznam, mi vedno radi povejo, da odkar imajo prav napisano na dokumentih, se čutijo in so to, kar so, polnopravni Italijani, kar jih navdaja s ponosom, pa še bolj varne se počutijo, kar je tudi samo po sebi umevno. In pomirjujoče. Pri naših zamejcih ali onkrajcih pa te vroče želje po... slovenskem državljanstvu redkokdaj opazim. Niti eden se mi ni do danes še pobahal: veš, da imam tudi slovensko

Foto JMP

državljanstvo? Kaj je temu krivo? Prastrah? Odtujenost? Začetek neizprosne asimilacije? Kaj drugače? Ali slovenska - beri matična - trdoživa ozkosrčnost? Je pridobitev še vedno prekomplikirana in dokaj draga zadeva? Da se prosilec kar premisli, ko uvidi, koliko težavnih stopenj bo moral premostiti, preden mu ga bodo dali? In kaj si bo na boljšem z njim? Se bo počutil bolj varnega ali še bolj izpostavljenega in prepuščenega samemu sebi? Tako rekoč med italijanskim kladivom in slovenskim nakovalom ali obratno? Brrr, kakšne grozne misli me obhajajo, ob njih me spreletavajo mravljinčci in obliva mrzel pot, kaj pa je z mano narobe? Spomini najbrž. Moja mama, če ne bi bila mati trmoglavke, mene, ki ne odneha, dokler ne dobi, kar ji gre in si utepe v glavo, bi prej umrla, kot bi dobila naše državljanstvo. Morala pa ga je prav drago plačati po dolgi papirnati bitki in birokratski kalvariji, - zdelo se ji je prav za malo! - a to je bilo pred petnajstimi leti, ko smo bili še... hudo indoktrinirani, kot pravijo danes, in se je šel tudi tisk prepogosto divji lov (oz. lov na čarovnice, ki so se včasih zveneče imenovala Pučniki in Bajuki). Vsem drugim zdaleč manj pomembnim in bolj pritlehnim, a vsaj malo sumljivim bivšemu uradniškemu aparatu oz. občanarjem in njim predpostavljenim, pa so metali pole na pod noge in jim s sto zahtevami ali jalovimi izgovori odrekali pravico do državljanstva. Moral si biti iz nerjavečega železa in neomajne volje, da nisi kapituliral in se šel z njimi do konca krvavo bitko. Anti so se od takrat časi le spremenili in pridobitev državljanstva ni več noben problem. Le zakaj potemtakem je od vseh zamejcev tekla ponj le neka... - kot mi je rekel nekdo - zanemarljiva peščička, vsi drugi pa, če nese govor in jih taktno vprašam, se mi tako ali drugače izgovarjajo. In ne sprašujem navadnih ljudi, marveč le one, ki jih najbolje poznam, ki so tako rekoč stebri zamejskega slovenstva: politike, književnike, šolnike in kulturne delavce. Tiste, ki so najčeste deležni največjih - recimo bobu bob - matičnih bonitet (Upam, da me slednji ne bodo kamenjali!)

Kaj je narobe z našo deželo, da ne da slovenskega državljanstva vsakemu Slovincu, ki si ga želi? Ali pa: kaj je narobe z našimi zamejci in Slovenci po svetu, ki imajo take ali drugačne pomisleke proti slovenskemu državljanstvu?

Zaneslo me je v nepravo smer. Ki pa si po svoje zasluži malo pozornosti in premisleka. In terja tudi odgovor od... pristojnih.

V zvezi z Miranom pa, ki je zaradi te slovenske, naši sosedje bi rekli “squisitamente” birokratske nerodnosti domala obupal nad lastno domovino, da je še Rome privlekel na dan, češ, glejte jo, to našo mačeho, kaj z nami reveži počenja, saj ni sploh usklajena s časi, obnaša se skrajno zadržito in rovtarsko! In pri tem je v svoji neizmerni sinovski bridkosti čisto pozabil, da ni dobil velike Prešernove nagrade samo koroški manjšinca Florjan Lipuš pred leti, marveč še veliko prej tudi Alojz Rebula in Boris Pahor, da o nagradah Prešernovega sklada niti ne govorimo, saj sta jo pokasirala vsaj dva Tržačana, in sicer Marko Kravos in Miroslav Košuta, med letošnjimi ali lanskimi nominiranci pa je bil tudi Marko Sosič. Med akademiki na SAZU pa se gnete kar nekaj znamenitih zamejcev, če me spomin ne vara. Sploh niso onkrajci take pozabljene Pepelke in sirotice Jerice, kot se njemu - v svoji neučakanosti najbrž - dozdevajo. Le še mičkeno naj potrpi, in bo tudi sam pokasiral kakšno veliko nagrado za mnogotere zasluge. Brez skrbi. (Morda pa, če bi vložil civilno tožbo proti državi in zahteval lepe šoldke za pretrpene bolečine v zvezi z nedavno određenim predsedništvom, ima vse šanse, da dobi pravdo in konseventno tudi spodobno odškodnino. Odvisno od sposobnosti odvetnika. Svetujem mu nekoga, ki se začne s črko Č.)

Seveda, nobena nagrada ne bo nikoli dovolj velika, pa naj bo še tako... nebotično ali himalajsko visoka, da bi čisto utešila njihova ne(i)zmerna pričakovanja. Ker naši kulturni zamejci, - ne oni, ki zares ne dobijo čisto nič ne od trdosrčne maticine niti ne od krušne madrepatrie - no, zamejski izobraženci, ki se po lastnem mnenju skrajno nesebično razdajajo za našo stvar in junaško vztrajajo, da so sploh to, kar so, menijo, da bi bilo navdve primerno oz. edino pravično plačilo, da bi za njihovo celotno oskrbo od a do ž, plus kakšen ekstra priboljšek, poskrbela država. In jim vsak mesec sproti, bilo bi zaželeno, izrekla tudi HVALA!

Jolka Milčič

Krožek Anton Gregorčič O izvoljenem predstavništvu

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici je bila v torek zvečer, 13. t.m., okrogla miza o demokratičnem izvoljenem predstavništvu Slovencev v Italiji, ki jo je priredil krožek Anton Gregorčič in na kateri so različni politični predstavniki Slovencev spregovorili o zavzemanju za tako predstavništvo, ki bi zajelo celotno manjšino in vse njene politične komponente. Prof. Samo Pahor, ki je zastopal tržaško društvo Edinost, odvetnik Andrej Berdon in dr. Mirko Špaccapan za stranko Slovenska skupnost in senator Stojan Spetič za Stranko slovenskih in italijanskih komunistov so uvedli debatni večer, na katerem sta prišli na dan predvsem dve med seboj si različni politični stališči. Stranka Slovenska skupnost zagovarja predvsem etnično stranko slovenskih volilcev, medtem ko levičarske stranke, v katerih so zastopani Slovenci, zagovarjajo stališče, da bi morali ohraniti politično razvejanost slovenskega narodnega telesa v Italiji, kot tudi zagovarjajo nujno, da slovenski politiki nastopajo v italijanskih vsedržavnih strankah, vsi pa so se strinjali, da bo zelo težko doseči demokratično izvoljeno zastopstvo Slovencev v Italiji.

Samo Pahor je pred časom v Deželni svet Furlanije Julijske krajine (FJK) vložil petico za za-

gotovitev demokratično izvoljenega predstavništva slovenske jezikovne in narodne manjšine, ki je sedaj v obravnavi v peti deželni komisiji. Povedal je, da bi Slovenci morali imeti nek skupen organ, v katerem bi imeli vsi Slovenci zagotovljeno zastopstvo javno pravnega značaja, kar v preprostih besedah pomeni, da bi se morali Slovenci v FJK pisno opredeliti za slovensko narodnost, da bi imeli možnost ustanovitve tega organa, ki bi bil narejen po zgledu samoupravne interesne skupnosti italijanske in madžarske narodne manjšine v Republiki Sloveniji. Dežela FJK pa bi morala zagotoviti slovenski narodni manjšini zastopnike v deželnem svetu in seveda tudi v parlamen-

tu. Po Pahorjevem mnenju bi le tako lahko imela slovenska manjšina v Italiji zagotovljene zastopnike na vseh ravneh javne uprave. Stojan Spetič je povedal, da je sedaj na deželni ravni v obravnavi deželni volilni zakon in se zavzel za takega, ki bi nudil možnost tako stranki Slovenska skupnost, da izvoli svojega predstavnika, kot tudi drugim slovenskim kandidatom, ki imajo svoje predstavnike v drugih italijanskih strankah, pretežno so to levičarske stranke. Dejal je, da se zaveda, da bo to težko, a je po njegovem treba vztrajati in se povezoovati med seboj. Zavzel se je za razčlenjen sistem, ki bi Slovincem omogočil pravično predstavništvo in najmanj tri izvoljene predstavnike v deželni svet. Andrej Berdon je podrobneje razložil t.i. evropski model volilnega zakona, po katerem bi se manjšinski stranki Slovenska skupnost znižal vstopni prag za deželni parlament s sedanjih 1,4 odstotka na 1 odstotek, kar bi pomenilo, da bi se morala Slovenska skupnost povezati z večjo stranko.

Deželni tajnik stranke Slovenska skupnost Damijan Terpin je orisal politične zaplete v deželnem svetu in se zavzel za slovensko zbirno stranko, kajti po njegovem bi

Slovinci v Italiji morali imeti zagotovljeno politično predstavništvo na vseh ravneh. Izpostavil pa je tudi mnenje, da bo z levico do tega zelo težko priti, kot se je tudi odločno zoperstavil preštevanju slovenskih ljudi v FJK. Po njegovem mora manjšina imeti politično stranko na narodni osnovi, stranka Levi demokrati pa je dala jasno vedeti, da se s tem ne strinja. Vsi diskutanti so bili mnenja, da bi Slovenci v Italiji morali priti do nekega skupnega organa, ki bi imel javno pravni značaj, a se tudi zavedajo, da bo to težko, ko pa sedaj slovenska narodna skupnost v Italiji ni sposobna niti sestaviti enotne delegacije.

JUP

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Poljak
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačno tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 20. februarja, ob 14. uri.

Zamejstvo / Razporeditev športne ponudbe

Na Goriškem nogomet in odbojka, na Tržaškem širša paleta izbire

Zamejski šport v Italiji poteka pretežno v tržaški in goriški pokrajini. Slovenci na Videmskem so sicer aktivni kot posamezniki in v nekaterih društvih, toda njihova dejavnost je - razumljivo - dokaj zanemarljiva.

Trst in Gorica, torej številna primerjava med društvi iz ene in druge pokrajine, včlanjenimi v Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, kaže, da prevladuje Trst z okolico. Prva ugotovitev, ki nas je zbudila, je ta, da se tržaški Slovenci ukvarjajo s široko paleto športnih panog, medtem ko štejejo na Goriškem po večini klube, ki gojijo moštvene panoge. Naši najuspešnejši športniki - posamezniki prihajajo namreč s Tržaškega: Tanja Romano, atleti, rolnarji, jadralci, tenisači, namiznoteniški igralci, kolesarji, ribiči... Po drugi strani je ta čas

prva violina slovenskega športa v Italiji Goričan (ki pa se ukvarja z ekipnim športom), točneje Gabre Matej Černic.

V goriški pokrajini sta od nekaj v središču pozornosti nogomet in odbojka. To sta disciplini, ki sta izjemno razširjeni tudi med številnimi slovenskimi vasmami, ki obdajajo goriško mestno jedro. Opažamo namreč, da kraji, kot so Doberdob, Sovodnje, Štandrez, Števerjan, da omenimo le največje, oskrbujejo s tekmovalci skoraj izključno društva, ki se ukvarjajo s tema dvema panogama. Zakaj? Mogoče zaradi v tej

rubriki že pogosto omenjene tradicije, saj se v teh vaseh, kjer slovenske mladine ni že od nekaj nikoli manjkalo, ni gojilo dosti drugih športov. Odločitev

goče naši športni delavci pokazali več fantazije, želje po eksperimentiranju in spoznavanju česa novega. Ne nazadnje pa so se v posameznih okoljih ljudje sez-

za nogometno ali odbojgarsko žogo je bila potemtakem naravna. Na Tržaškem so glede tega mo-

nanili tudi s športnimi zvrstmi, pri katerih pride lažje do vidnih uspehov kot pa v najbolj razširjenih panogah.

Zanimivo je tudi vprašanje, kje se nahaja težišče ekonomskih, kadrovskih in strokovnih moči v slovenskem športu. Pred kakimi petimi leti so se navidezno vse silnice iztekale v Gorico, kjer je bila Juventus prva slovenska nogometna ekipa, košarkarski Jadran in odbojgarska Rast sta veljala za naši špici v teh dveh disciplinah, Matej Černic (z ob hoku še dvema goriškima prvotigašema v igri pod mrežo, Lorisom Manijem in Aljošo Orlom) pa se je uveljavljal na svetovni sceni. "Po znanih dogodkih s slovenskimi bankami je slovenski denar zdaj v Gorici", si je stvar razlagal povprečen zamejec na cesti. Danes mogoče že ni več tako in tržaško-centrizem, ki je večino vladal v zgodovini, se zdi spet aktualen, predvsem po zaslugi nekaterih okolij, ki jim

NOGOMET

Elitna liga: Vesna - Muggia 2:1, Manzanese - Juventina 0:0.

Promocijska liga: San Sergio - Kras Koimpex 1:3.

1. amaterska liga: Primorec - Costalunga 2:0, Primorje Interland - Isonzo 0:3.

2. amaterska liga: Breg - Massa 2:0, Sovodnje - Fagliano 2:1, Ponziana - Zarja/Gaja 1:0.

3. amaterska liga: Mladost - Aurisina 1:2.

KOŠARKA

C liga: Bor Radenska - Melsped Padova 80:82, Jadran Mark - Virtus Videm 71:82.

D liga: Breg Minimax - Kontovel 83:66, Sokol Ca' d'Oro - San Vito 62:78.

ODBOJKA

Moška B2 liga: Sloga - Five Benetke 0:3.

Moška C liga: Val Imsa - Vivil 3:1, Soča ZBDS - Natisonia 0:3.

Ženska D liga: Fiume Veneto - Sloga List 3:0, Cormons - Bor/Breg Kmečka banka 3:0.

Moška D liga: Reano - Naš Propor 3:1, Olympia Tmedia - Rigutti 1:3, Sloga Televita prasta.

HOKEJ IN LINE

A1 liga: Polet Kwins ZKB - Diavoli Vicenza 3:2.

pokrovitelji omogočajo skokovito rast.

Gorica odgovarja z novim projektom za športno vzgojo v šolah, o katerem je prepričala tudi vodstvo ZSSDI. Videli bomo, ali bomo v prihodnje spet več brali, mogoče tudi v individualnih športih, o tekmovalcih in moštvih iz mesta ob Soči. **HC**

V razmislek

Zaznamovani otroci

Pred nedavnim je bilo v italijanskem lokalnem tisku veliko pisanja o slabovidnem učitelju, ki je bil poimenovan za suplenta na tržaški šoli z italijanskim učnim jezikom Rossetti, a so starši otrok izžvali oster protest proti njegovi službeni namestitvi. Z izgovorom, da slepi učitelj in njegov spremljevalec ne moreta jamčiti za varnost njihovih malčkov, so otroke enostavno zadržali doma, tako da je razred ostal prazen, prvošolčki pa lepo na toplem pri mami.

Lokalni tisk je na samem začetku okleval in skoraj stopil v bran zaskrbljenih staršev, šele po nastopu številnih organizacij in samega šolskega skrbništva pa so se tudi novinarji začeli zavedati, kako nesramno in nelogično je bilo pravzaprav ravnanje razjarjenih staršev. Učitelj se je namreč na delovnem mestu znašel zaradi uspešno

opravljenega študija, usposabljanja in skladno z vsemi obstoječimi zakonskimi predpisi. Kot enakopraven državljan in delovno sposobna oseba pa je skupaj s številnimi kolegi, ki v Italiji in drugod po svetu, kljub delni slabovidnosti redno poučujejo, skupaj s spremljevalcem prevzel

svojo pomembno delovno odgovornost. In tu se je seveda zataknilo. Starši so stopili v bran svojih otrok, trdno prepričani, da jim morajo zagotoviti samo najboljšo, da jim morajo življenje postlati s samimi rožicami, in to tudi na

račun čustev in dostojanstva sočloveka.

Res, otroci so eden najlepših božjih darov, so tisti, ki bodo nadaljevali naše življenje, so naša bodočnost. A kaj v resnici to pomeni? Pomeni, da morajo naši otroci imeti čisto vse na svetu, pa četudi drugod enaki otroci umirajo zaradi lakote in vojne? Pomeni, da jim je čisto vse dovoljeno, da lahko živijo svetlo otroštvo brez pravil in prepovedi in brez vsakega spoštovanja do sočloveka? Ali pa pomeni, da moramo te otroke, ravno ker so tako nežni in občutljivi, vzgajati v ljubezni, jih učiti dobre in spoštovanja do sočloveka, jih pripraviti na to, da bodo kot odrasli ljudje spoštovali drug drugega in skušali graditi svet brez sovraštva in brez krivic?

Idealnega sveta ni, niti idealnih otrok ali staršev, vendar mislim, da se moramo vsi skupaj truditi, da premagamo samoljubje in sebičnost, ki vsak dan bolj ločuje ljudi, prijatelje, sode, narode in narodnosti. Starši, ki so otrokom prepovedali, da bi sledili pouku slabovidnega učitelja, so svoje malčke oropali velikega bogastva.

Preprečili so jim, da bi že kot prvošolčki spoznali in sprejeli drugačnost ter razumeli, da različnost ni sinonim za nevarnost, da ni nekaj grdega, zastrašujočega. Na tem spoznanju ter na otroški spontanosti in zaupljivosti, bi malčki lahko gradili trdne temelje medsebojnega zaupanja. Na osnovi prve pozitivne izkušnje bi tudi kot odrasli ljudje brez predsodkov in zadržkov sprejemali tiste, ki so drugačni. Drugačnost pa bi sprejemali sproščeno in predvsem brez strahu; tistega strahu, ki je pri vsakem človeku največkrat edini vzrok za sovraštvo, za nerazumevanje in za trpljenje.

To pa se na žalost ni zgodilo: starši so jim prepovedali, da bi sledili pouku slabovidnega učitelja, pripevali so k temu, da so njegovo drugačnost dojemali kot nekaj grdega, negativnega, nekaj, česar se morajo izogibati. Oni so namreč boljše, tako so jim dali razumeti starši, zaslužijo si nekaj boljšega, ker so popolni in brez napak. In otroci bodo v tem prepričanju dorasčali, oropani za izkušnjo ljubezni in solidarnosti, postali bodo odrasli državljani, ki bodo težko prenašali sode, če bo slednji Afričan, ali sodelavca, ki bo morda zaradi nesreče priklenjen na invalidski voziček. Morda bodo ostali zaznamovani za celo življenje in nikomur ne bo uspelo, da bi jih na novo naučil ljubezni in solidarnosti.

V prepričanju, da morajo svojim otrokom nuditi samo najboljše, so dandanašnji starši pri vzgoji vse bolj sebični in pristranski. Ko so bile nekoč vaške skupnosti močno povezane in so ljudje lahko preživeli samo ob medsebojni pomoči, je bilo tudi za otroke važno, da so spoštovali sode in ostale vaščane, starši in učitelji pa so bili pri vzgoji zelo strogi. Danes je povsem vsakdanja stvar, da mati brani svojega paglavca, ki je sode z žogo razbil avto ali šipo, češ, saj je samo otrok, samo njega imamo, naj se igra, dokler je še majhen. Nekeč so otroke navajali na odgovornost že v rani mladosti: pazili so na brate in sestre, pomagali pri živini, delali na polju in že ob prvih korakih spoznavali, da življenje ni brezskrbna igra. Sedaj pa jih starši razvajajo do tridesetega leta in čez, dovolijo jim čisto vse, nočejo, da bi se kot otroci soočili z odgovornostjo, s trpljenjem, z bolečino, z boleznijo. Največkrat starši popolnoma odklanjajo možnost, da bi se otroci zavestno odrekli nekaterim željam in prevelikim zahtevam, in jim kupujejo vsega, samo da so malčki zadovoljni in da imajo sami mir.

Na žalost pa življenje ni nikoli z rožicami postlano. Otrok, ki v rani mladosti ni imel nobene odgovornosti, niti delovnih in študijskih obveznosti, bo težko sprejel stroga družbena pravila naše

neokapitalistične ekonomije, skratka, težko se bo znašel na delovnem mestu ali pridobil podjetniške sposobnosti. Prav tako bo mladoletnik, ki mu je bilo v otroštvu dovoljeno čisto vse, nerad sprejemal družbena pravila, spoštoval soljudi in se kot dober odrasel državljan vključil v skupnost. Težko bo za otroka biti zdrav, da živijo na tem svetu ljudje različnih ras in veroizpovedi, da pa moramo skušati vsakega sočloveka, pa četudi je močno drugačen od nas, razumeti ter ga spoštovati in sprejeti medse. In konec koncev, zakaj naj bi ostala otroku skrita rojstvo in smrt, zakaj bi ne smel vedeti, da je včasih življenje tudi težka igra, če pa obstajajo otroci, ki so lačni, bolni, ki vsak dan v strahu pričakujejo, ali bodo preživeli bombni napad, ki so sami in jih zebe, a se znajo kljub temu igrati in se celo nasmehni. Otrok je res neprecenljiv božji dar, prav zaradi tega, pa si ne zasluži, da njega samega razvajamo z igračami, videoigricami, pištolami in objestnostjo, namesto da bi ga trajno obdarili z ljubeznijo, dobroto ter z zaupanjem in spoštovanjem do sočloveka, narave in vseh živih bitij.

Suzi Pertot

Peš po Korziki (39)

Med morjem in gorami

Po bojnem posvetovanju smo se odločili za preskok z zafranostjo drugega piva na vino, ki je bilo bistveno cenejše. Z Jano sva kljub sprva glasnim protestom s švicarske strani dosegla tudi dogovor o tem, da bova midva krila stroške pijače, saj sta naju onadva rešila pred stradanjem. Naročil sem dve steklenici rdečega, potem pa "za zih" še eno.

Oskrbnik je bil naenkrat kar zadovoljen. "Lahkotno" je stekel po tiste tri buteljke, pred slovesom pa je švicarjema razložil, da mu je zelo žal, ker je prišlo do takšnega zapleta, in nam zato dovolil, da zastoj šotorimo na njegovi parceli, pa še vrata sekreta in kopalnice nama bo pustil odprta.

Rečeno, storjeno - in ko sta se s sinom poslovala in se okorno kot dva tjunja odpravila proti

domu, smo bili vsi štirje še bolj srečni. Končno smo ostali sami v prelepi naravi. Resda je postajalo vse bolj mrzlo, a grelo nas je dobro domače vino in odlična atmosfera. Sami smo bili. Tam gori Bogu za hrbtom, a točno 605 metrov nad morjem, ki ga sicer zaradi teme ni bilo videti, vsekakor pa je bilo čutiti njegovo prisotnost. Zaradi slabe podlage (beri: praznih želodcev) nam je vino kmalu stopilo v glavo. V prijetnem družabnem večeru smo izvedeli marsikaj zanimivega drug o drugem, če bi nabavili še eno steklenico, pa ne bi bilo prav nič narobe, saj smo zadnje uro klepetali tako rekoč na suho. Debatirali smo o razlikah in podobnostih življenja v Švici in Sloveniji, o potovanjih in deželah, ki smo jih že obiskali, o politiki, dobrih in slabih straneh

globalizacije, o glasbi, odnosu ljudi do narave in živali, načrtih za prihodnost in še marsičem.

Čeprav nas je alkohol dobro grel, je postajalo bolj in bolj mrzlo. Od časa do časa je kateri od nas izginil proti šotorom in se vrnil z novo plastjo oblačil. Tam okoli polnoči, ko so nam že vsem štirim šklepetali zobje od blažje oblike podhlajenosti, smo se vendarle odpravili spat. V šotoru je bilo svinjsko mrzlo. V ultra lahko, komaj 500 gramov težko spalno vrečo, ki naj bi zagotavljala udobno spanje do temperatur okrog 0 stopinj Celzija, sem se zavlekel oblečen v štiri rokave in dvojne hlače, pa še me je vse do jutra zeblo kot psa, tako da sem spal zviti v embrionalnem položaju na levem ali desnem boku. Brrr! Zbudil sem se močno premarazan, a brez vsakršnega mačka, tako da vem še eno zdravilo proti njemu - spati na hladnem, pa ga zagotovo ne bo. Jana, ki je vse do nočite v E Case-ju prek-

linjala težko in preveč toplo spalno vrečo, ki sem ji jo posodil za na pot, je zjutraj prijavila, da ni še nobeno noč na Korziki tako dobro spala. Tako kot vedno bi lahko sam trdil ravno nasprotno. Le tista prva noč na GR 20 je bila podobno zoprna, pa čeprav so me takrat morale skrbti in ne mrzlo. Kljub neprijetno mrzli noči in vsem ostalim neprijetnostim pa se je E Case za vedno zapisal v anale. Zaradi večera, ki ga ne bom nikoli pozabil. S Thomasom in An-

Zajtrk, pa čeprav nenavaden - instant mineštra - nam ni bil usojen, saj je v gorniku zmanjkalo plina

dreo sva se res dobro ujela in vzdušje, ki smo ga skupaj pričarali, je bilo nekaj posebnega. Edinstvenega. Brez njiju bi bil

postanek v E Case-ju velikanska polomija.

/ dalje
Nace Novak

POGOVOR Aljaž in Urban Valič

Brata Valič - Več v zraku kot na tleh

O Aljažu(28) in Urbanu (27) Valiču, bratih iz Plač pri Ajdovščini, bi težko rekli, da sta prizemljena, saj večji del (prostega) časa preživita v zraku. Že kot otroka sta med igro z letalskimi modeli sanjarila o letenju, potem sta nekaj let letela z jadrlnimi letali, od leta 1999 pa sta navdušena jadrlna padalca in zadnja leta tudi državna reprezentanta. Ob ugodnih vremenskih razmerah redko ostane na tleh, kar se jima obrestuje, saj sodita v sam svetovni vrh tega še zelo mladega, a atraktivnega in vse bolj množičnega športa. Poleg uspehov na številnih tekmovanjih po celem svetu sta julija lani postavila svetovni rekord v napovedanem preletu s povratkom. Iz Sorice sta poletela proti Dolomitom in nazaj, skupaj 257 kilometrov. Konec leta 2006, točneje 7. decembra, pa sta v Južnoafriški republiki v okviru slovenske odprave "Leteti Južno Afriko - Lov na svetovni rekord" v enem dnevu postavila še dva nova mejnika v jadrlnem padalstvu. Najprej sta s 367 kilometri presešla 11 let star rekord v prostem preletu na napovedan cilj, potem pa sta letela dalje in pristala po 427 kilometrih ter tako izboljšala še štiri leta star svetovni rekord v prostem preletu.

Najbolje, da začnemo kar pri vajinem zadnjem uspehu, odpravi v Južnoafriški republiki in obeh novih svetovnih rekordih. Lahko povesta kaj več o tem projektu?

Aljaž: Osemčlansko slovensko odpravo smo pripravljali tri, štiri mesece, sama pa sva že več let načrtovala postavitev teh rekordov in Južna Afrika nudi za to idealne pogoje. Ker je pokrajina večinoma ravninska in brez vzpetin, od koder bi lahko poleteli, tako kot običajno, se izvaja štart s pomočjo vitla, kar pomeni, da si z vrvojci privezan na avtomobil, ki se zapelje po vzletni stezi, in ko dobiš pravo višino, se odklopiš od vrvi ter nadaljuješ pot na običajen način, tako da iščeš termična dviganja.

Južnoafriška republika je za doseganje ekstremno dolgih poletov primerna zaradi močnih vetrov. Kakšne so bile hitrosti vetra?

Urban: 500 metrov nad tlemi so bile hitrosti vetra od 50 do 60 km/h. Z višino pa veter narašča, zato se izplača leteti višje, ker imaš tako večjo potovalno hitrost. 5000 metrov visoko so bile hitrosti okrog 80 km/h.

Kako je mogoče, da sta svetovni rekord postavila oba, če sta letela vsak s svojim padalom?

Aljaž: Zato, ker letiva veliko skupaj in imava približno enak način letenja. Čeprav nisva štartala istočasno, ampak v razmaku 15-ih minut in, kljub temu da sva bila med poletom ves čas od 10 do 30 kilometrov narazen, tako da se sploh nisva videla, ampak sva se le slišala po radijski zvezi, sva na koncu prišla na isti cilj, ki sva ga določila že pred štartom. Ko sva ta cilj dosegla, sva zaradi ugodnih vremenskih razmer nadaljevala s poletom in pristala 300 metrov drug od drugega. Po sedmih urah in pol v zraku sva se videle šele čisto na koncu.

Sta imela pri doseganju rekordov kakršnekoli težave?

Urban: V rekordnem preletu ne, ker pa sva na začetku letela brez kisika, sva imela manjše probleme, predvsem Aljaž. Zato sva začela kasneje uporabljati kisik.

Kakšne probleme?

Aljaž: Problem ni bil v sami

višini, ampak v tem, kako hitro sem prišel na neko višino. Zgodilo se mi je, da sem po treh, štirih urah poleta prišel zelo nizko in ujel zelo močno dviganje. Z dvajsetih, tridesetih metrov nad tlemi sem se v enem termičnem stebri v desetih minutah dvignil na skoraj 6000 metrov. In pojavile so se težave. Najprej krči v rokah, potem so se pojavile še krči v nogah in pljučih.

Podobno kot pri alpinizmu?

Aljaž: Ja, a s to razliko, da pri alpinizmu višine ne pridobivaš tako hitro in se ti težave pojavijo pozneje, res pa se jih tudi težje znebiš, ker ne moreš takoj z gore, medtem ko se da pri jadrlnem padalstvu s spuščanjem to rešiti. Zaradi pomanjkanja kisika trpi tudi koncentracija, saj možgani ne funkcionirajo več tako dobro.

Kako visoko se je mogoče dvigniti z jadrlnim padalom?

Urban: To je odvisno predvsem od vremenskih razmer in prav v Južni Afriki so najboljši pogoji tudi za doseganje višinskega rekorda. Za zdaj znaša maksimalna višina, dosežena z jadrlnim padalom, približno 6000 metrov.

Urban: V bistvu se ti šteje pridobljena višina. Če štartaš npr. z 2000 metrov in prideš na 5000 metrov, se ti šteje 3000 metrov.

Kako visoko pa sta se dvignila vidva?

Aljaž: Midva sva bila kakšnih sto metrov nižje od višinskega rekorda. Lahko bi se dvignila višje, a sva imela omejitve zračnega prostora. Če bi šla višje, nama ne bi priznali rekordnega poleta.

Urban: Za vstop v kontrolirani zračni prostor, kjer se odvija letalski promet, moraš imeti dovoljenje, midva pa ga nisva imela.

Kako visoko pa letita tu pri nas?

Aljaž: Če so zelo dobri pogoji, 3500 metrov visoko, redko kdaj čez 4000, drugače pa se na Primorskem leti v povprečju do 2000 metrov nadmorske višine.

Kakšni so vajini naslednji cilji?

Aljaž: Zda se bova posvetila sve-

vanje bo na Japonskem, drugo v Španiji, potem v Italiji, blizu jezera Lago di Como, pa septembra v Turčiji in oktobra v Argentini.

So to vsa tekmovanja v preletih?

Aljaž: Ja, tekmovanja v hitrostnih preletih, ki so zelo podobna regatnemu jadrnanju na vodi. Vsak pilot ima GPS napravo, ki beleži njegovo pot. Že pred samim poletom so v to napravo podane določene točke, ki jih je treba preleteti. Vsi skupaj se v roku desetih minut odpravimo v zrak in

v njem ostati. Dviganje poteka navpično, površinsko pa je zelo omejeno, tako da je treba v stebri vztrajati, zato je najbolje, da se v njem vrtiš.

In se dvigaš?

Urban: Ja, dviganja pa so zelo različna. Od 0,2 oziroma 0,3 m/s pa nekako do 12 oziroma 13 m/s. Včasih pride tudi do ekstremno močnih dviganj, do 18 m/s.

Ali je treba kdaj zaradi premočnega dviganja ven iz stebra?

Urban: V primeru nevihtnih oblakov se to večkrat zgodi. Ve-

uspešna, toliko boljša od drugih?

Aljaž: Mislim, da je glavni razlog v tem, da sva dva, da sva ves čas med seboj tekmovala, se spodbujala in dopolnjevala, pa tudi to, da se z letalstvom ukvarjava od otroštva. Že pri šestih letih sva začela z modeli in ves čas sva sanjarila, kako bova letela, ko bova odrasla. Nisva kar prišla in začela, ne vem, pri osemnajstih, pa kar... zdaj bova pa midva postavila svetovni rekord. Ves čas je bila prisotna ta želja in mislim, da je tudi to pomemben razlog.

Sta imela tudi v družini kakšne zglede?

Urban: Ja, oče je bil klasični padalec in jadrlni letalec, pa stric, oba strica. V bistvu je cela družina nekako letalsko usmerjena.

Kolikšen je pri doseganju vrhunskih rezultatov faktor sreče?

Aljaž: Tudi malo sreče mora biti, čeprav mislim, da gre bolj za vprašanje pravilne odločitve, tako kot pri vseh vrhunskih športih. Če si v nekem športu konstantno dober, ne pomeni, da imaš srečo, ampak nekaj drugega, česar ostali nimajo, je pa odločujoče.

Kako je pa z bratskim rivalstvom, kdo od vaju je boljši?

Urban: Odvisno od tega, koga vprašate. Težko bi rekel. Največ je odvisno od dneva, trenutnega razpoloženja in od tega, kako se ti stvari v zraku poklopijo.

Koliko je pri jadrlnem padalstvu še rezerv v smislu postavljanja novih rekordov?

Aljaž: Za rekordne lete je zelo pomembna dobra oprema in v zadnjih petih letih je bil na področju opreme narejen velik korak naprej, največ pa je odvisno od pravega dne. Čakati je treba na pravi dan, pri čemer se lahko zgodi, da v celem letu ni niti enega takšnega dne. Največja prednost je, če si domačin tam, kjer so pogoji za rekordne lete. Tako kot imamo mi tukaj Alpe, idealne za kategorijo cilj - povratek, tako je Južna Afrika idealna za rekordno dolge polete, in če si tam doma in si pripravljen čakati na pravo priljubljenost, potem se ti lahko posreči. Za primerjavo lahko povem, da je prejšnji svetovni rekord v prostem preletu za let v Tekساسu potreboval deset ur, midva pa sva bila v zraku sedem ur in pol in sva preletela daljšo razdaljo.

Kako izgleda trening vrhunškega jadrlnega padalca?

Urban: Midva pač letiva, kadar je le mogoče, in preizkušava to in

ono. Temu ne rečeva trening. Sta že imela kakšno hujšo nesrečo?

Urban: Nič hujšega. Le kakšen zvin.

Kateri športi so vama še blizu?

Aljaž: Ukvarjava se tudi s Kite surfingom, kombinacijo med deskanjem na vodi in letenjem s padalom.

Obstaja kaj takega, zaradi česar bi se bila pripravljena odpovedati svojim pogobom v nebo?

Urban: Huh, o tem še nisem razmišljal, a mislim, da...ne obstaja.

Aljaž: Zaenkrat še ne.

Navadnim smrtnikom se zdi jadrlno padalstvo nevaren šport. Koliko je res nevaren za nekoga, ki zadevo obvlada?

Aljaž: Jadrlno padalo je res krhka naprava, a če se prilagodiš vremenskim razmeram, če veš, kje te lahko pričakujejo težave, potem se lahko temu izogneš. Bolj kot si izkušen, manj je možnosti, da se ti kaj zgodi.

Kako komentirata številne nesreče jadrlnih padalcev?

Aljaž: Glavni problem je v tem, da je jadrlno padalstvo dosegljivo vsakemu smrtniku in da je v principu stvar zelo preprosta. Potegneš vrvice in si v zraku. Ko pa si enkrat v zraku, naenkrat ni več tako preprosto, kot zglada s tal. Zrak že na splošno ni človekov življenjski prostor. So dnevi, ki so zelo primerni za letenje, in dnevi z močnimi turbulencami. Neizkušeni jadrlni padalci pričakujejo, da bodo razmere v zraku vsak dan enake. In zato prihaja do nesreč.

Urban: Vsekakor je zelo pomembno osnovno šolanje. To, kako človeka pripravijo na letenje, kako mu stvari predstaviš.

Koliko poletov je potrebnih, da koga lahko razglasijo za zanesljivega pilota jadrlnega padala?

Aljaž: Pomemben je pristop k stvari. Ne gre samo za letenje, pomembna je tudi analiza po pristanku.

Urban: Zrak je neviden, ne vidiš turbulenc, dejansko pa se dogajajo. Bolj kot si izkušen, bolj si lahko glede na smer vetra in glede na geografijo terena predstavljaš, kje lahko kaj pričakuješ in potem se zavedno spuščaš v te delikatne cone s turbulenco, medtem ko jih neizkušen pilot ne pričakuje, ampak "uleti" vanje in jih samo občuti. In običajno je takrat že prepozno, ker ko si enkrat v njih, se jim ne moreš več izogniti, ampak se lahko samo še rešuješ, če veš kako.

Kdaj se ni varno dvigati s padalom v nebo?

Aljaž: To je relativno. Burja na Primorskem na primer za večino pilotov ni priporočljiv veter, ker je zelo sunkovita in piha v nasprotno smer, po pobočju navzdol ter ustvarja vrtnice in sunke. Če je šibka, sicer omogoča zelo dobre lete, včasih celo rekordne, zgotovo pa je burja, ki piha z več kot 40 km/h, nevarna za letenje.

Nace Novak

počakamo na štart, potem preletimo štartno točko in nadaljujemo po začrtani poti. Običajno je treba preleteti od 40 do 120 kilometrov. Zmaga seveda tisti, ki je prvi na koncu.

Kako je pa s financami? Mislim, Japonska, Avstralija, Južna Afrika..., pa tudi oprema ni najbolj poceni. Kako vama znese?

Urban: Najtežji del pri tem športu je prav iskanje sponzorjev. Poberne nam veliko časa in truda, denarja ni pa nikoli dovolj.

Bi lahko v tujini kot nosilca treh svetovnih rekordov živela samo od jadrlnega padalstva?

Urban: So piloti, ki v tujini živijo od tega, medtem ko je pri nas nekoliko težje, čeprav se stvari počasi obračajo na bolje.

Kako potem preživita?

Aljaž: Zaenkrat živiva še pri starših. Ko sva na tekmovanjih, pa živiva na račun sponzorjev. Letiva za češko podjetje Mac Para,

ki proizvaja padala. Oni naju podpirajo, tako da imava, ko sva po svetu, plačane stroške, ko sva doma, pa nimava plačanih stroškov (smeh).

Lahko na kratko opišeta osnovne principe, na katerih temelji jadrlno padalstvo?

Urban: Jadrlno padalo je od vseh letalnih naprav najpočasnejše. Ima zelo veliko površino in zelo majhno obremenitev, kar pomeni, da leti zelo počasi. Zaradi tega lepo pobira termične vzgornike in omogoča zadrževanje v njih.

Aljaž: V termičnih stebrih imamo podobne hitrosti letenja kot ptice. Letimo s hitrostjo 30 do 40 km/h. Včasih, ko imamo večje nagibe, tudi okrog 50 km/h. Izkoristimo lahko skoraj vsak steber, ki ga izkoristi ptica.

Urban: Večkrat »pobiramo« dobesedno s tal, z višine desetih, dvajsetih metrov nad tlemi. Tam dobiš termični vzgornik in skušaš

